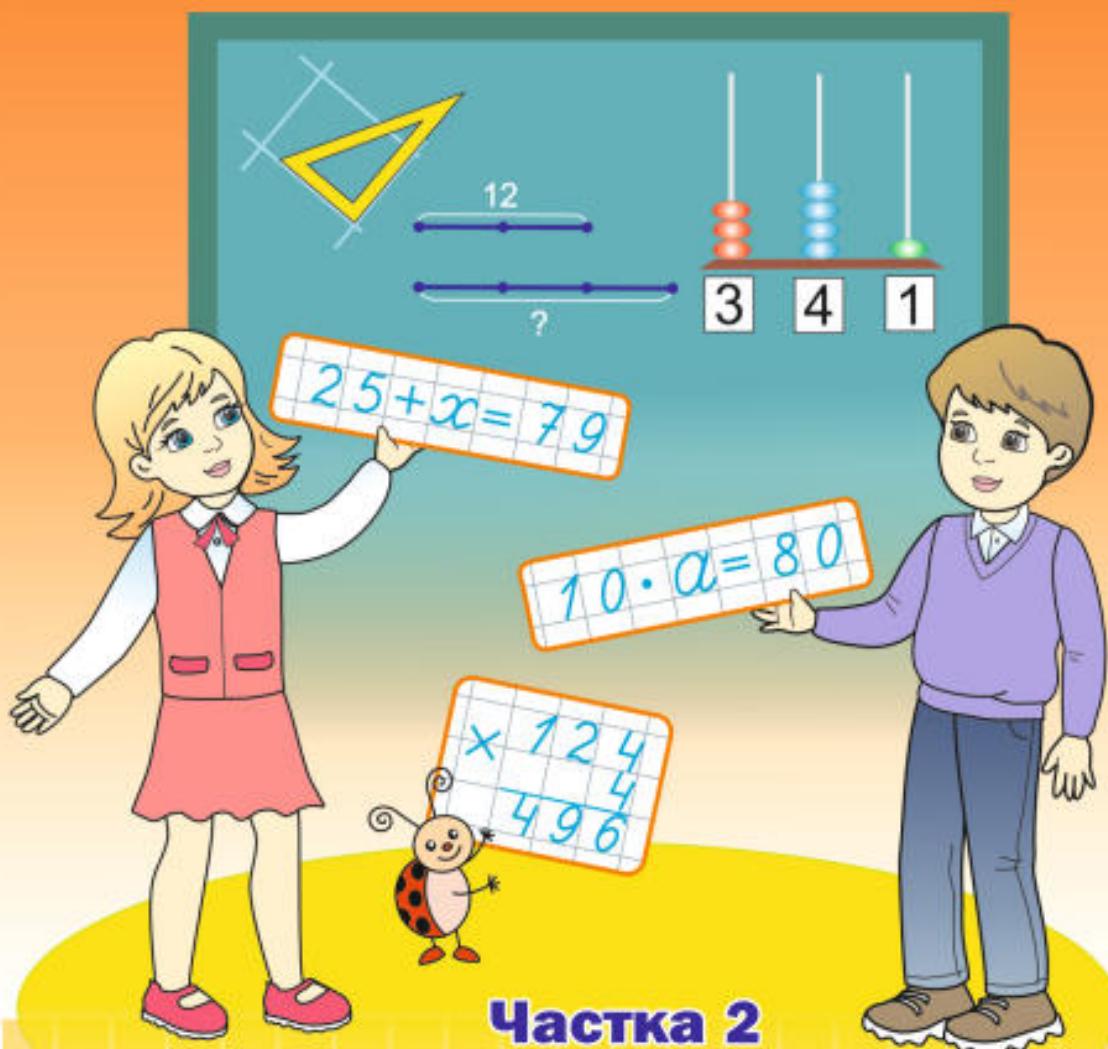

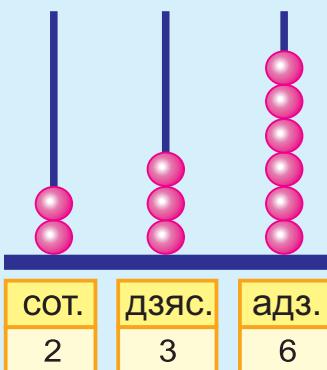
Г. Л. Мураёва, М. А. Урбан

МАТЭМАТЫКА

Частка 2

Трохзначныя лікі

Разрадны састаў ліку 236:

$$236 = 2 \text{ сот. } 3 \text{ дзяс. } 6 \text{ адз.}$$

Сума разрадных складаемых ліку 236:

$$236 = 200 + 30 + 6$$

Вуснае складанне і адніманне

$$300 + 200 = 3 \text{ сот.} + 2 \text{ сот.} = 5 \text{ соц.} = 500$$

$$1000 - 400 = 10 \text{ соц.} - 4 \text{ сот.} = 6 \text{ соц.} = 600$$

$$220 + 140 = 22 \text{ дзяс.} + 14 \text{ дзяс.} = 36 \text{ дзяс.} = 360$$

$$640 - 370 = 64 \text{ дзяс.} - 37 \text{ дзяс.} = 27 \text{ дзяс.} = 270$$

Вуснае множанне і дзяленне

$$300 \cdot 2 = 3 \text{ сот.} \cdot 2 = 6 \text{ соц.} = 600$$

$$600 : 2 = 6 \text{ соц.} : 2 = 3 \text{ сот.} = 300$$

$$600 : 300 = 6 \text{ соц.} : 3 \text{ сот.} = 2$$

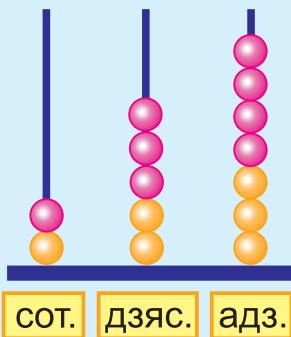
$$130 \cdot 2 = 13 \text{ дзяс.} \cdot 2 = 26 \text{ дзяс.} = 260$$

$$260 : 2 = 26 \text{ дзяс.} : 2 = 13 \text{ дзяс.} = 130$$

$$120 : 40 = 12 \text{ дзяс.} : 4 \text{ дзяс.} = 3$$

$$320 : 16 = 32 \text{ дзяс.} : 16 = 2 \text{ дзяс.} = 20$$

Пісьмовае складанне і адніманне

$$\begin{array}{r}
 123 \\
 +134 \\
 \hline
 257
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 257 \\
 -134 \\
 \hline
 123
 \end{array}$$

Пісьмовае множанне і дзяленне

$$\begin{array}{r}
 *321 \\
 \times 3 \\
 \hline
 963
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 *326 \\
 \times 3 \\
 \hline
 978
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 5462 \\
 \times 4 \\
 \hline
 273
 \end{array}$$

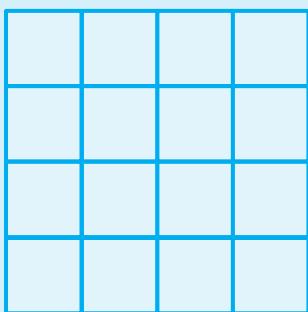
$$\begin{array}{r}
 5462 \\
 \times 4 \\
 \hline
 273
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 1383 \\
 \times 12 \\
 \hline
 18
 \end{array}$$

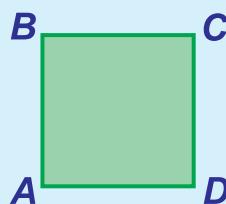
$$\begin{array}{r}
 1383 \\
 \times 12 \\
 \hline
 18
 \end{array}$$

Плошча. Палетка

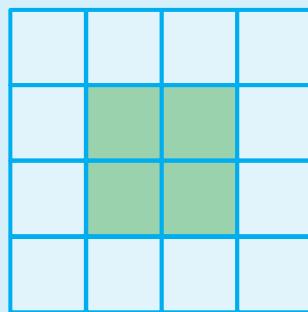
Адзінка плошчы — квадратны сантыметр.
 1 см^2

Палетка

Квадрат $ABCD$

Плошча квадрата $ABCD$ роўная 4 см^2

Купюры

Манеты

Банкаўскія карткі

Адзін рубель роўны ста капейкам.

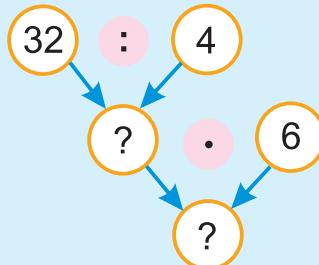
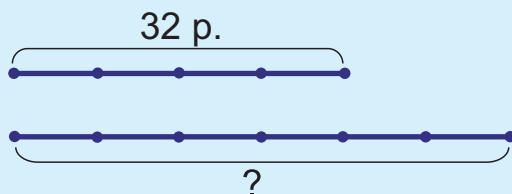
$$1 \text{ р.} = 100 \text{ к.}$$

Цана. Колькасць. Кошт

Цана — гэта сума грошай, якую трэба заплаціць за адзінку тавару.

Кошт — гэта сума грошай, якую трэба заплаціць за ўсю пакупку.

Цана (р.)	Колькасць (м)	Кошт (р.)
аднолькавая	4	32
	6	?

Адзінкі даўжыні

$$1 \text{ км} = 1000 \text{ м}$$

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм} = 100 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$$

Адзінкі масы

$$1 \text{ т} = 10 \text{ ц} = 1000 \text{ кг}$$

$$1 \text{ ц} = 100 \text{ кг}$$

$$1 \text{ кг} = 1000 \text{ г}$$

Адзінкі часу

$$1 \text{ сут.} = 24 \text{ г}$$

$$1 \text{ г} = 60 \text{ мін}$$

$$1 \text{ мін} = 60 \text{ с}$$

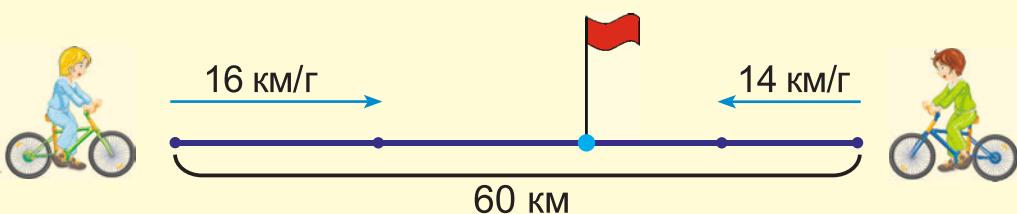

Скорасць, час, адлегласць

Шлях, пройдзены за ўесь час руху,
называють **адлегласцю**.

Адлегласць, пройдзеную за адзінку часу
пры раўнамерным руху, называють **скорасцю**.

Адлегласць вымяраецца ў адзінках даўжыні: **кіламетр** (км),
метр (м), **дэцыметр** (дм), **сантыметр** (см).
Скорасць вымяраецца ў адзінках скорасці:
кіламетр у гадзіну (км/г), **метр у мінуту** (м/мін),
кіламетр у мінуту (км/мін).

Г. Л. Мураўёва, М. А. Урбан

МАТЭМАТЫКА

Вучэбны дапаможнік для **3** класа
ўстаноў агульной сярэдняй адукцыі
з беларускай мовай навучання

У дзвюх частках

Частка 2

*Дапушчана
Міністэрствам адукцыі
Рэспублікі Беларусь*

Мінск

Нацыянальны інстытут адукцыі
2021

УДК 51(075.2=161.3)

ББК 22.1я71

М91

Рэцэнзыенты:

дацэнт кафедры дашкольнай і пачатковай адукацыі ўстановы адукацыі «Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П. М. Машэрава», кандыдат педагогічных навук, дацэнт З. К. Ляўчук;

метадычнае аб'яднанне настаўнікаў пачатковых класаў дзяржаўнай установы адукацыі «Гімназія № 146 г. Мінска» (настаўнік пачатковых класаў вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі С. А. Фёдарава)

Умоўныя абазначэнні:

— кажы і разважай так;

— адкажы на цікавае пытанне;

— «дружныя» задачы — рашы іх па чарзе;

— выканай заданне ў пары (групе);

— правер сябе;

— выканай заданне дома;

— спасылкі на матэрыял рубрыкі «Гэта цікава!»
(выкарыстоўрай смартфон або планшэт).

ISBN 978-985-594-951-1 (ч. 2)

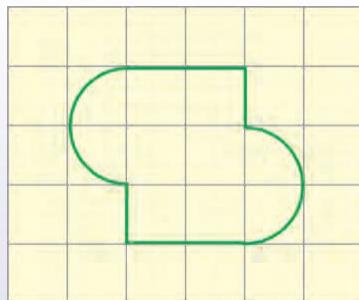
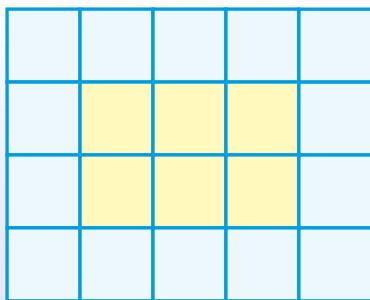
ISBN 978-985-594-949-8

© Мураёва Г. Л., Урбан М. А., 2021

© Афармленне. НМУ «Нацыянальны
інстытут адукацыі», 2021

Змест

Множанне і дзяленне (працяг)	4
Трохзначныя лікі	22
Паўтарэнне вывучанага ў 3-м класе	132

4 км/г   6 км/г

16 км/г

?

14 км/г

Урок 69

Множанне і дзяленне (працяг)

Дзевяць сшыткаў раздалі па 4 сшыткі вучням. Колькі вучняў атрымалі сшыткі?

$$9 : 4 = 2 \text{ (ост. 1)}$$

1. Трэба даведацца, колькі разоў па 4 сшыткі можна раздаць.
2. Можна раздаць 2 разы па 4 сшыткі, і яшчэ застанеца 1 сшытак.
3. Значыць, 2 вучні атрымаюць сшыткі, і застанеца 1 сшытак.

1. Пабудуй схемы і выканай дзяленне з астачай па ўзоры. Раствумач.

$$13 : 5 = 2 \text{ (ост. 3)}$$

$$7 : 2$$

$$11 : 5$$

$$16 : 3$$

$$21 : 4$$

$$7 : 3$$

$$11 : 4$$

$$16 : 5$$

$$21 : 6$$

$$7 : 4$$

$$11 : 3$$

$$16 : 7$$

$$21 : 8$$

Якім можа быць наступны выраз у кожным слупку?

2. Раши ўраўненні.

$$x : 2 = 28$$

$$8 \cdot y = 96$$

$$75 : k = 15$$

$$52 : a = 13$$

$$b : 15 = 6$$

$$m \cdot 30 = 90$$

3.
  - Даўжыня $\frac{1}{4}$ часткі адрезка AB роўная 2 см. Начарці адрезак AB .
  - Даўжыня адрезка CD роўная 2 дм. Начарці адрезак KL , даўжыня якога роўная $\frac{1}{10}$ частцы адрезка CD .

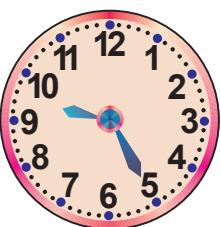
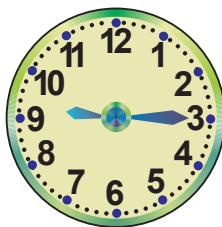
Урок 69

4. Сястра старэйшая за пяцігадовага брата ў 3 разы і маладзейшая за маму ў 3 разы. У колькі разоў мама старэйшая за сына?
5. Было 48 м тканіны. З трэцяй часткі тканіны пашылі сукенкі. Колькі сукенак пашылі, калі на кожную пайшло 2 м тканіны?
6. Урок доўжыцца 45 мін, а перапынак — 10 мін. Колькі мінут праходзіць ад пачатку аднаго ўрока да пачатку наступнага ўрока?

7. Няхай урок пачынаецца ў 8 г 30 мін. На якім гадзінніку паказана, калі пачынаецца ўрок? Калі заканчваецца гэты ўрок? Калі пачынаецца наступны ўрок?

❓ Восем ледзянкоў раздалі па 3 ледзянцы дзесяткам. Колькі дзесяцей атрымалі ледзянцы? Колькі ледзянкоў засталося?

1. Пабудуй схемы. Выканай дзяленне з астачай.

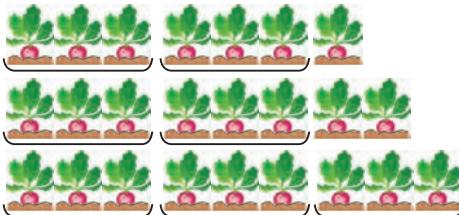
$$9 : 2 \quad 9 : 5 \quad 5 : 2 \quad 5 : 3$$

2. Кожная з пяці спартыўных каманд складаецца з восьмі хлопчыкаў і сямі дзяўчынек. Колькі ўсяго дзесяцей у гэтых камандах?

Урок 70

Знайдзі астачу. Раствумач.

$$7 : 3 = 2 \text{ (аст. ?)}$$

$$8 : 3 = 2 \text{ (аст. ?)}$$

$$9 : 3 = ? \text{ (аст. ?)}$$

Раствумач, чаму пры дзяленні на 3 астача не можа быць роўная 3; не можа быць большая за 3.

Пры дзяленні астача павінна быць
меншая за дзельнік.

Як выкананець дзяленне з астачай?

$$17 : 3 = ?$$

1. Знаходжу самы вялікі лік да 17, які дзеліцца на 3 без астачы. Гэта лік 15.
2. Дзялю 15 на 3, атрымліваю 5.
3. Знаходжу астачу. Для гэтага ад 17 адніму 15. Астача роўная 2.
4. Параўноўваю астачу з дзельнікам: $2 < 3$.

$$17 : 3 = 5 \text{ (аст. 2)}$$

1. Пабудуй схемы. Выканай дзяленне з астачай.

$$11 : 5 \quad 12 : 5 \quad 13 : 5 \quad 14 : 5$$

2. Выканай дзяленне з астачай.

$$31 : 3 \quad 49 : 6 \quad 57 : 9 \quad 70 : 4$$

3. Выканай дзяленне з астачай.

$$36 : 10 \quad 36 : 11 \quad 36 : 13 \quad 36 : 14$$

4. Састаў і раши ўраўненні.

- Невядомы лік павялічылі ў 14 разоў і атрымалі 98.
- Невядомы лік павялічылі на 14 і атрымалі 98.

Урок 70

5. Знайдзі значэнні выразу $21 + m : 16$, калі m роўна 32; 64; 96.
6. Каб зрабіць рамонт у даме, купілі 88 дошак. Адну другую частку дошак узялі на рамонт падлогі ў пакоях, а 12 дошак — на рамонт падлогі на кухні. Колькі дошак засталося?
7. Даўжыня прамавугольніка $ABCD$ роўная 24 см, а шырыня роўная трэцяй частцы даўжыні. Знайдзі перыметр прамавугольніка $ABCD$.
8. Алесю трэба купіць 3 каробкі каляровай крэйды, па 2 рублі кожная, і 2 пачкі паперы, па 3 рублі кожны. Вось гроши, якія ёсць у Алеся:

Яна кажа:

Для пакупкі трэба яшчэ 3 рублі.

Алесь кажа:

Пасля пакупкі застанецца рэшта 3 рублі.

Чыя праўда?

? Якая астача можа атрымацца пры дзяленні лікай на 7?

1. Выканай дзяленне з астачай.

$$44 : 8 \quad 73 : 9 \quad 70 : 8 \quad 85 : 9$$

2. Пасадзілі 48 сосен і ў 3 разы менш бяроз. Дубоў пасадзілі столькі, колькі сосен і бяроз разам. Колькі дубоў пасадзілі?

Урок 71

Растлумач па малюнку, як выконваюць праверку дзялення з астачай.

$$\begin{array}{r} 9 : 4 = 2 \text{ (аст. 1)} \\ 4 \cdot 2 + 1 = 9 \end{array}$$

1. Параўноўваю астачу 1 з дзельнікам 4.

Адзін менш за чатыры.

2. Множу дзельнік 4 на дзель 2, атрымліваю 8.
3. Да 8 дадаю астачу 1, атрымліваю 9.
4. Дзяленне з астачай выканана правільна.

1. Правер, ці правільна выканана дзяленне з астачай.

$$19 : 2 = 9 \text{ (аст. 1)} \qquad \qquad 31 : 4 = 6 \text{ (аст. 3)}$$

$$41 : 6 = 5 \text{ (аст. 11)} \qquad \qquad 60 : 7 = 8 \text{ (аст. 4)}$$

2. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$46 : 5 \qquad 49 : 8 \qquad 58 : 10 \qquad 50 : 8$$

3. Выканай і правер дзяленне з астачай па ўзоры.

$$\begin{array}{r} 3 : 5 = 0 \text{ (аст. 3)} \\ 5 \cdot 0 + 3 = 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{rrrr} 2 : 3 & 3 : 4 & 5 : 6 \\ 6 : 8 & 7 : 10 & 4 : 5 \end{array}$$

4. Састаў і раши ўраўненні.

- Невядомы лік паменшылі ў 18 разоў і атрымалі 3.
- Невядомы лік паменшылі на 18 і атрымалі 82.

5. Складзі і раши задачу. Складзі дзве адваротныя задачы.

Расход тканіны на адну сукенку (м)	Колькасць сукенак (шт.)	Агульны расход тканіны (м)
?	6	18

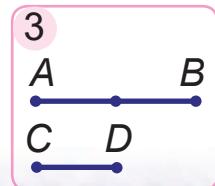
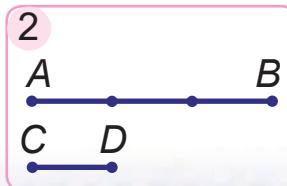
Урок 71

6. На працягу дзвюх гадзін працы маршрутнае таксі зрабіла 4 рэйсы і перавезла 64 пасажыры, пароўну за кожны рэйс. Колькі пасажыраў перавязе гэта таксі за 5 рэйсаў, калі за кожны рэйс будзе перавозіць такую ж колькасць пасажыраў?

7. Выбери схему і рашы задачу.

Знайдзі даўжыні адрэзкаў AB і CD , калі адрэзак AB у 3 разы даўжэйшы за адрэзак CD , а адрэзак CD на 6 см карацейшы за адрэзак AB .

8. Начарці адрэзкі AB і CD з задачы 7.

9. Часлаў разрэзаў квадратны аркуш паперы са старанай 10 см на два прамавугольнікі. Перыметр аднаго прамавугольніка роўны 36 см. Знайдзіце перыметр другога прамавугольніка.

Аксана пры дзяленні ліку 6 на лік 10 атрымала ў адказе лік 0 і астачу 6. Ці правільна выканала Аксана дзяленне з астачай?

1. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$29 : 8 \quad 47 : 2 \quad 5 : 9 \quad 2 : 6$$

2. У чатырох скрынях знаходзіцца 24 кг лімонаў, пароўну ў кожнай. Колькі кілаграмаў лімонаў знаходзіцца ў 15 такіх скрынях?

Урок 72

1. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$\begin{array}{llll} 54 : 8 & 35 : 10 & 3 : 14 & 12 : 35 \\ 70 : 9 & 74 : 30 & 9 : 21 & 47 : 99 \end{array}$$

2. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$$\begin{array}{ll} 50 : 7 = ? \text{ (аст. 1)} & 42 : 12 = 3 \text{ (аст. ?)} \\ 78 : 9 = 8 \text{ (аст. ?)} & 84 : 10 = ? \text{ (аст. 4)} \\ 5 : 23 = ? \text{ (аст. 5)} & 15 : 31 = 0 \text{ (аст. ?)} \end{array}$$

3. Вылічы.

$$\begin{array}{ll} 57 : 19 + 63 : 3 & (67 + 5) : 12 + 94 \\ 15 \cdot 5 : 3 - 25 & 100 - (50 - 13) \cdot 2 \end{array}$$

4. Параўнай.

$$\begin{array}{ll} 6 \text{ м } 4 \text{ дм } ? \text{ } 64 \text{ дм} & 1 \text{ г } 10 \text{ мін } ? \text{ } 80 \text{ мін} \\ 9 \text{ дм } 1 \text{ см } ? \text{ } 90 \text{ см} & 1 \text{ г } 40 \text{ мін } ? \text{ } 100 \text{ мін} \end{array}$$

5. Колькі порцый па 12 пельменяў атрымаецца, калі ўсяго прыгатавалі 48 пельменяў? 49 пельменяў? 67 пельменяў?

6. Начарці адрэзак KL даўжынёй 10 см і адрэзак MN такой жа даўжыні.

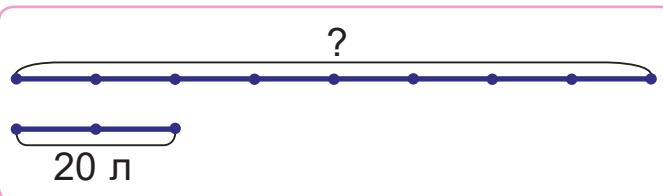
- Пакажы на адрэзку KL , колькі разоў у ім змяшчаецца па 3 см. Колькі адрэзкаў даўжынёй па 3 см атрымалася?
- Пакажы на адрэзку MN , колькі разоў у ім змяшчаецца па 4 см. Колькі адрэзкаў даўжынёй па 4 см атрымалася?

7. На будоўлю прывезлі 56 шклопакетаў. Ужо ўстанавілі $\frac{1}{7}$ частку гэтых шклопакетаў. На колькі больш шклопакетаў засталося, чым устанавілі?

Урок 72

8. За 5 г у мастацкай майстэрні распісалі 85 талерак, пароўну за кожную гадзіну. Колькі талерак было распісана за 3 г?
9. Складзі і раши задачу.

10. Каля ўвахода ў паштовае аддзяленне ёсць схема, дзе зялёным колерам паказана, калі наведальнікаў звычайна бывае мала, і чырвоным колерам — калі іх бывае шмат.

Яна кажа:

Зручней наведаць паштовае аддзяленне з 13.00 да 14.00.

Алесь кажа:

Зручней наведаць паштовае аддзяленне з 10.00 да 11.00.

Чыя прауда?

1. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$25 : 8$$

$$74 : 3$$

$$50 : 12$$

$$11 : 32$$

2. Шырыня прамавугольніка — 3 см, яна складае $\frac{1}{2}$ частку яго даўжыні. Пабудуй такі прамавугольнік.

Абазнач яго літарамі. Вылічы перыметр.

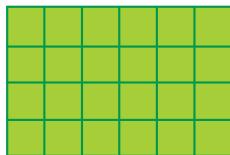

Урок 73

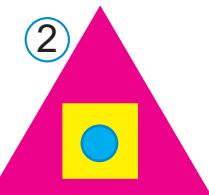
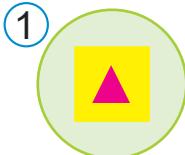
Плошча квадрата меншя за плошчу прямавугольника.
Плошча прямавугольника більша за плошчу квадрата.
Плошча сіняга круга роўная плошчы чырвонага круга.

Плошча якога прямавугольника більша — сіняга або зялёнага?

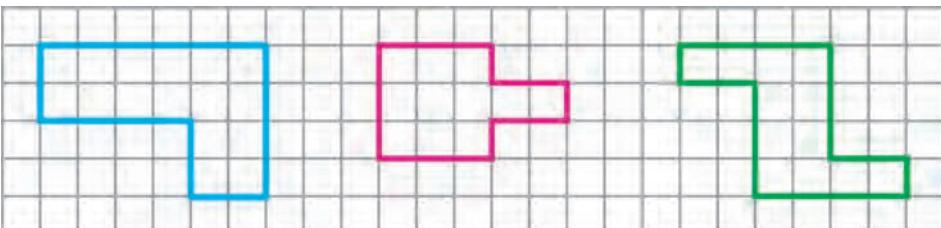

1. Вызначаю колькасць аднолькавых квадратаў, на якія раздзелены прямавугольнікі. У сінім прямавугольнику 16 квадратаў, у зялёным — 24 такія ж квадраты.
2. Большай будзе плошча прямавугольника, які раздзелены на большую колькасць аднолькавых квадратаў.
3. $24 > 16$, таму плошча зялёнага прямавугольника більша за плошчу сіняга прямавугольника.

1. Плошча якой фігуры самая вялікая? Самая маленькая?

2. Параўнай плошчы фігур.

Урок 73

3. Раши ўраўненні.

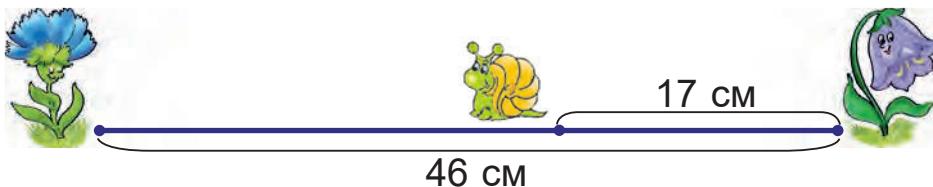
$$x \cdot 2 = 59 + 39 \quad y : 23 = 60 : 15 \quad 64 : c = 91 - 59$$

4. Выканай і правер дзяленне з астачай.

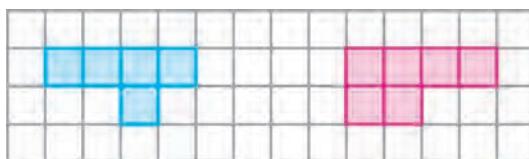
$$93 : 6 \quad 82 : 15 \quad 74 : 11 \quad 12 : 25$$

5. Адзін тайм гульні ў футбол доўжыцца 45 мін. Футбалісты гуляюць ужо 30 мін. Колькі мінут засталося гуляць футбалістам, калі ў футболе два таймы?

6. Дапоўні ўмову задачы данымі схемы. Раши задачу. Смоўж прапоўз ? см ад кветкі васілька да кветкі званочка, а потым павярнуў назад і прапоўз у адваротным напрамку яшчэ ? см. Колькі сантыметраў засталося паўзці смаўжу да кветкі васілька?

Як даведацца, плошча якой фігуры большая?

1. Вылічы.

$$74 - 65 : 5 \quad 4 \cdot (81 - 60) \quad 36 : 2 \cdot 5 : 10$$

2. Прывезлі 60 кг муکі. Муку расфасавалі ў 5 пакетаў, па 9 кг у кожны. Колькі кілаграмаў муکі засталося расфасаваць?

Урок 74

Вымерай старану квадрата.

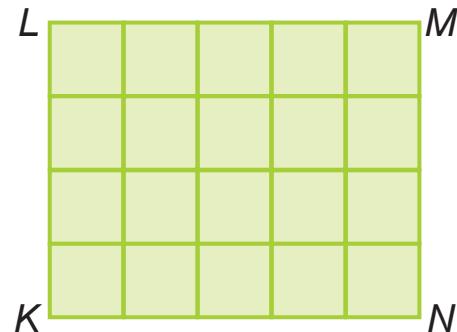
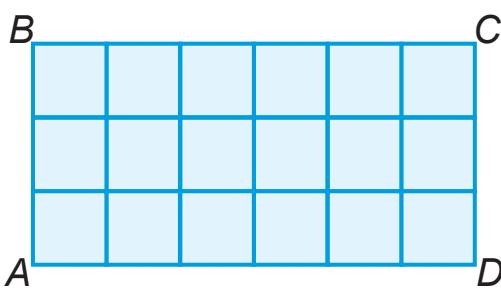
Плошча гэтага квадрата — **адзін квадратны сантыметр**.

1 см²

З дапамогай квадрата такой плошчы вымяраюць і паразноўваюць плошчы розных фігур.

- Колькі квадратных сантыметраў змяшчаецца ў кожным прамавугольніку? Плошча якога прамавугольніка большая?

- Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$74 : 8$$

$$65 : 7$$

$$50 : 30$$

$$9 : 15$$

- Вылічы.

$$3 \cdot 28 : 14$$

$$17 \cdot 4 - 3 \cdot 13$$

$$54 : (99 - 72)$$

$$84 : 21 \cdot 19$$

$$72 : 3 + 100 : 50$$

$$28 \cdot (100 - 98)$$

- Ці хопіць 100 сшыткаў, каб раздаць па 12 сшыткаў пяці дзяўчынкам і тром хлопчыкам?

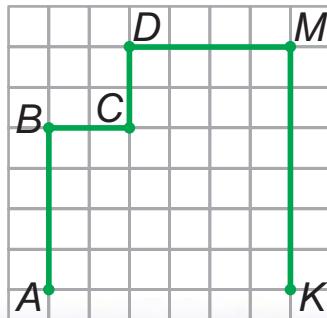
Урок 74

5. Складзі ірашы задачу.

Умяшчальнасць адной каністры (л)	Колькасць каністраў (шт.)	Умяшчальнасць усіх каністраў (л)
9	4	?
6	7	?

6. Начарці такую ломаную ў сшытку. Злучы пункты A і K . Зафарбуй жоўтым колерам $\frac{1}{8}$ частку фігуры $ABCDMK$. Зафарбуй чырвоным колерам $\frac{1}{4}$ частку фігуры $ABCDMK$.

7. Знайдзіце перыметр шасціугольніка $ABCDMK$. Вyzначце, колькі ў ім змяшчаеца квадратных сантymетраў.

Плошча якой фігуры роўная 1 см^2 ?

1. Вылічы.

$$98 : 14 \cdot 13$$

$$68 \cdot 1 : 2$$

$$93 - 64 : 4$$

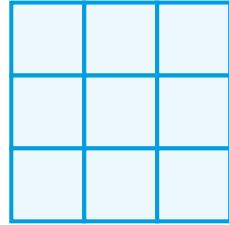
2. Турысты чвэрць часу паходу ішлі пешатой, а астатні час плылі на байдарках. Увесь паход доўжыўся 20 дзён. Колькі дзён турысты плылі на байдарках?

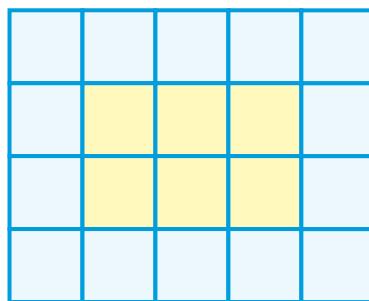
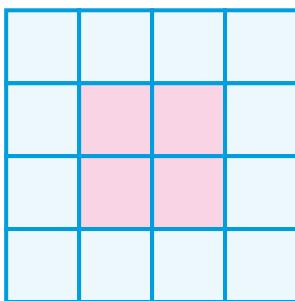
Урок 75

На празыстай плёнцы начарцілі фігуру і падзялілі яе на квадратныя сантыметры. Атрымалася ПАЛЕТКА.

З дапамогай палеткі зручна вымяраць і параўноўваць плошчы розных фігур. Для гэтага палетку трэба накласці на фігуру і падлічыць колькасць квадратных сантыметраў.

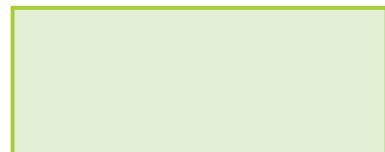
Колькі квадратных сантыметраў змяшчаецца ў кожным квадраце? Колькі квадратных сантыметраў змяшчаецца ў кожным прамавугольніку?

Плошча квадрата роўная ? см².

Плошча прамавугольніка роўная ? см².

1. Знайдзі плошчы фігур з дапамогай палеткі.

2. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$$53 : 8 = ? \text{ (аст. 5)}$$

$$52 : ? = 5 \text{ (аст. 2)}$$

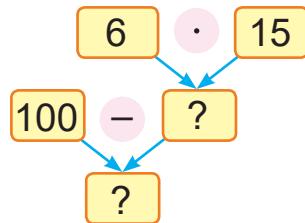
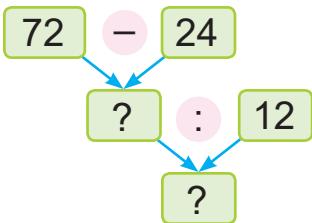
$$68 : ? = 8 \text{ (аст. 4)}$$

$$? : 11 = 3 \text{ (аст. 6)}$$

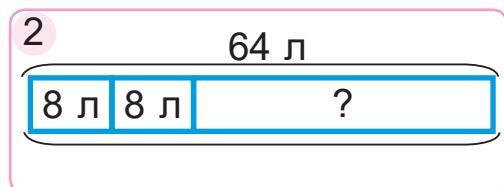
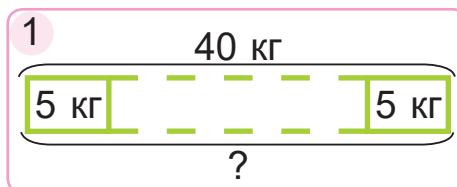
Урок 75

3. Састаў лікавыя выразы па схемах. Вылічы.

4. Знайдзі $\frac{1}{4}$ частку перыметра квадрата з даўжынёй стараны 8 см.
5. Майстар робіць 15 дэталей за гадзіну, а яго вучань — на 6 дэталей менш. Ці змогуць яны разам за 2 г зрабіць 50 дэталей?
6. Складзі і раши задачы.

? Параўнай з дапамогай палеткі плошчы фігур.

1. Вылічы.

$$36 - 20 + 16 \cdot 3$$

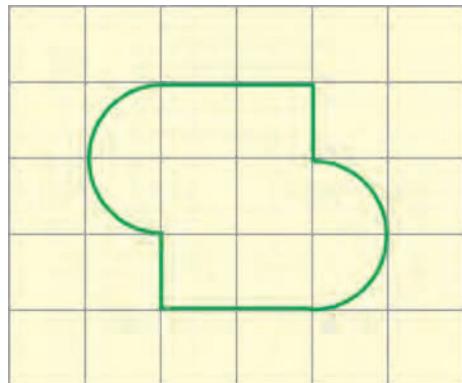
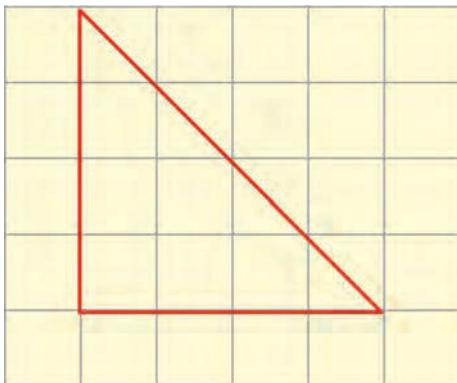
$$92 : (85 - 62) \cdot 10$$

2. Перыметр трохвугольніка — 12 см. Гэта на 12 см менш, чым перыметр квадрата. Якая даўжыня стараны квадрата?

Урок 76

Як вызначыць плошчу фігур з дапамогай палеткі?

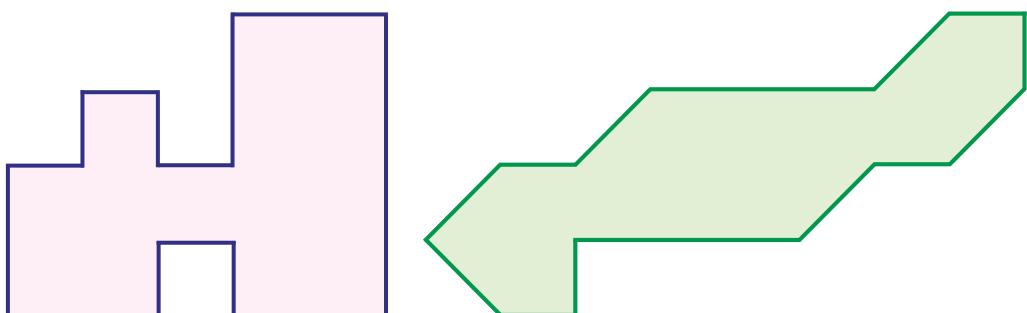

1. У кожнай фігуры змяшчаецца 6 поўных квадратных сантиметраў і яшчэ 4 няпоўныя квадратныя сантиметры.
2. Буду лічыць, што 2 няпоўныя квадратныя сантиметры прыблізна роўныя па плошчы 1 поўнаму.
3. Значыць, 4 няпоўныя квадратныя сантиметры прыблізна роўныя па плошчы 2 поўным.
4. Вылічваю плошчу кожнай фігуры:

$$6 + 4 : 2 = 8 \text{ (см}^2\text{)}$$

1. Знайдзі з дапамогай палеткі плошчы фігур.

Урок 76

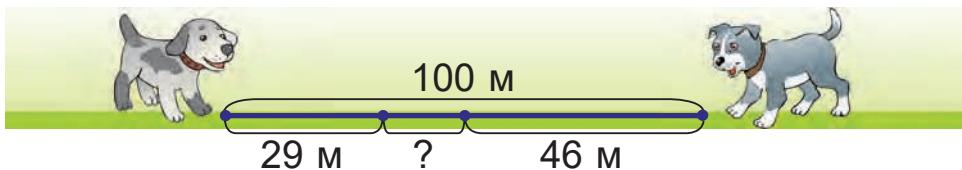
2. Знайдзі значэнні выразаў.

a	13	12	11	10
$85 - a \cdot 4$	?	?	?	?
$7 \cdot a + 6$	?	?	?	?

Ці можна, не выконваючы вылічэння, знайсці значэнні выразаў у кожным радку, калі a роўна 14; 9?

3. Дзіма прачытаў 17 старонак кнігі. Гэта чвэрць таго, што прачытала яго сястра Таня. На сколькі больш старонак прачытала Таня, чым Дзіма?
4. Дапоўні тэкст задачы данымі схемы. Раши задачу. Адлегласць паміж Жучком і Дружком была ? м. Сабакі пабеглі насустрач адзін аднаму. Якая адлегласць стала паміж імі, калі Жучок прабег ? м, а Дружок — ? м?

? У чатырохвугольніку змяшчаецца 8 поўных квадратных сантыметраў і 4 няпоўныя. Знайдзі плошчу гэтага чатырохвугольніка.

- Знайдзі значэнні выразу $19 + 16 \cdot m$, калі m роўна 0; 3; 4; 5.
- У кожным пад'ездзе дома 14 трохпакаёвых кватэр і 12 аднапакаёвых. Колькі кватэр у трох такіх пад'ездах?

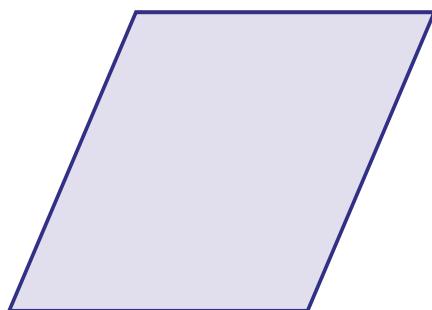
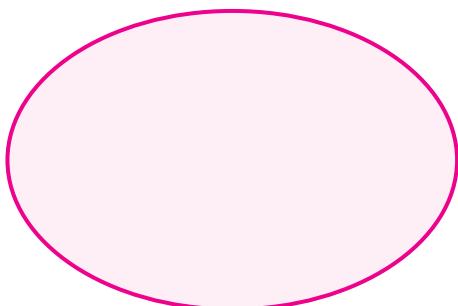

Урок 77

1. Вызнач з дапамогай палеткі, плошча якой фігуры большая.

2. Вылічы плошчы фігур з дапамогай палеткі.

3. Вылічы. Выканай праверку.

$$27 \cdot 3$$

$$2 \cdot 49$$

$$76 : 2$$

$$72 : 18$$

4. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$29 : 3$$

$$61 : 4$$

$$68 : 13$$

$$4 : 15$$

$$41 : 7$$

$$74 : 9$$

$$82 : 21$$

$$9 : 27$$

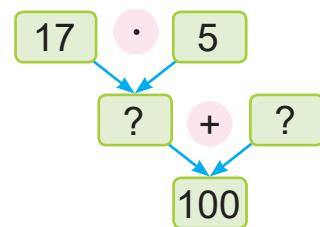
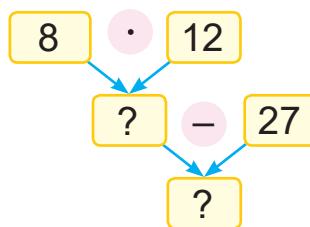
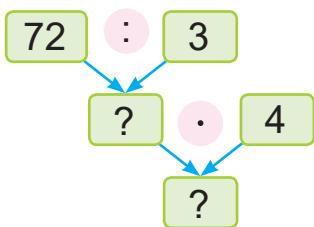
5. Раши ўраўненні.

$$4 \cdot x = 68 + 8$$

$$a \cdot 19 = 40 - 2$$

$$96 : c = 16 \cdot 1$$

6. Састаў і прачытай роўнасці.

Урок 77

7. У трох каробках 45 цукерак, пароўну ў кожнай. З адной каробкі ўзялі 3 цукеркі, а з другой — 2. Колькі цукерак стала ў кожнай каробцы?

8. Выбери выраз, які з'яўляецца рашэннем задачы.
За тры дні ў майстэрні пафарбавалі 24 аўтобусы, пароўну за кожны дзень. Колькі аўтобусаў пафарбуюць за a дзён, калі за дзень будуць фарбаваць такую ж колькасць аўтобусаў?

$24 \cdot 3 : a$

$24 : 3 \cdot a$

$3 : a \cdot 24$

$a \cdot 3 : 24$

9. Знайдзі значэнне выразу, які з'яўляецца рашэннем задачы 8, калі a роўна 5.

10. Начарці прамавугольнік $STEF$, перыметр якога роўны 12 см, а шырыня — 2 см.

11. У табліцы паказана, колькі хлопчыкаў і дзяўчыннак удзельнічаюць у спартыўным свяце. Кожная клетачка абазначае 11 вучняў. На колькі больш хлопчыкаў, чым дзяўчыннак, удзельнічаюць у свяце?

Хлопчыкі									
Дзяўчынкі									

1. Выканай і правер дзяленне з астачай.

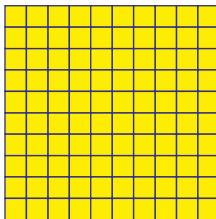
$18 : 5 \quad 42 : 11 \quad 74 : 33 \quad 18 : 23$

2. У школьнай столовай 30 вучняў селі за 5 сталоў, пароўну за кожны. Колькі вучняў сядуць за 3 такія сталы?

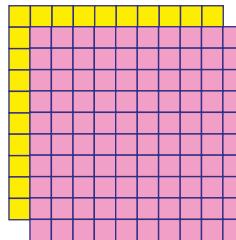

Урок 78

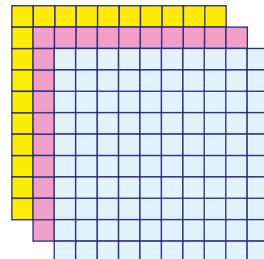
Трохзначныя лікі

1 сотня

2 сотні

3 сотні

1 сотня — сто	100
2 сотні — дзвесце	200
3 сотні — трыста	300
4 сотні — чатырыста	400
5 соцень — пяцьсот	500
6 соцень — шэсцьсот	600
7 соцень — семсот	700
8 соцень — восемсот	800
9 соцень — дзевяцьсот	900
10 соцень — тысяча	1000

1. Запішы ў парадку памяншэння лікі, у якіх:

- 2 сот.   3 сот.   5 соц.   1 сот.   10 соц.
8 соц.   6 соц.   4 сот.   7 соц.   9 соц.

2. Прачытай і выпіши трохзначныя лікі.

13   0   40   9   600   11   500   90   100   15   700

3. Вылічы па ўзоры.

$$300 + 200 = 3 \text{ сот.} + 2 \text{ сот.} = 5 \text{ соц.} = 500$$

$$400 - 300$$

$$800 + 100$$

$$600 + 400$$

$$100 + 900$$

$$200 + 500 - 400$$

$$700 - 100 + 200$$

Урок 78

4. Вылічы.

$$18 \text{ кг} \cdot 4 + 17 \text{ кг}$$

$$94 \text{ м} : 2 - 29 \text{ м}$$

$$100 \text{ л} : 25 + 38 \text{ л}$$

$$24 \text{ г} \cdot 3 - 45 \text{ г}$$

5. Замяні зменныя лікамі так, каб значэнне кожнага выразу было роўнае 16. Састаў роўнасці па ўзоры.

$$\underline{a - 24 = 16}$$

$$40 - 24 = 16$$

$$a - 24$$

$$60 - b$$

$$96 : c$$

$$x : 4$$

6. Вусень за 2 г можа з'есці 4 лісты яблыні. Колькі лістоў вусень можа з'есці за 4 г? За 6 г?

7. 3 участка сабралі 60 кг агуркоў, памідораў і цыбулі. Агуркі склалі $\frac{1}{2}$ частку, а памідоры — $\frac{1}{3}$ частку сабранай агародніны. Якой агародніны сабралі больш — агуркоў або памідораў? На колькі кілаграмаў больш?

8. Начарці адрезак даўжынёй 6 см. Начарці другі адрезак, трэцяя частка якога роўная палове першага адрезка.

Назаві лікі, у якіх:

2 сот.

5 соц.

10 соц.

1. Вылічы.

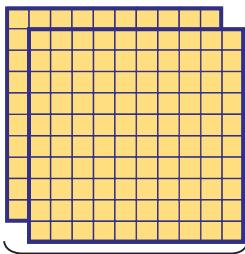
$$500 - 200 + 700$$

$$300 + 300 + 300$$

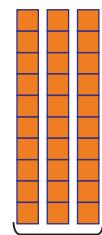
2. На свяце было 54 дзіцяці. Шостая частка дзяцей чыталі вершы, а 20 дзяцей спявалі песні. Астатнія дзецы танцевалі. Колькі дзяцей танцевалі на свяце?

Урок 79

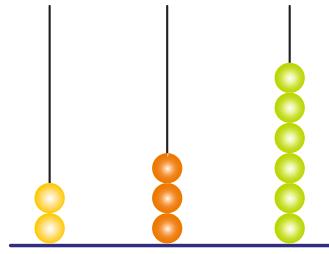
сот.
2

дзяс.
3

адз.
6

сот.
2

дзяс.
3

адз.
6

Адзінкі трэцяга разраду	Адзінкі другога разраду	Адзінкі першага разраду
2	3	6
сотні	дзясяткі	адзінкі

1. Запішы лікі, у якіх:

4 сот. 2 дзяс. 7 адз.

6 соц. 6 дзяс. 6 адз.

5 соц. 8 дзяс. 0 адз.

9 соц. 0 дзяс. 1 адз.

3 сот. 0 дзяс. 0 адз.

10 соц. 0 дзяс. 0 адз.

2. Вылічы. Назаві колькасць адзінак першага, другога, трэцяга разрадаў.

$$200 + 800$$

$$444 + 1$$

$$519 + 1$$

$$1000 - 500$$

$$286 - 1$$

$$670 - 1$$

3. Прачытай лікі. Зрабі запісы па ўзоры.

$$320 = 3 \text{ сот. } 2 \text{ дзяс.} = 32 \text{ дзяс.}$$

780

250

440

910

630

1000

4. Вылічы.

$$(500 - 400) : 4$$

$$101 - 1 - 3 \cdot 14$$

$$2 \cdot 50 + 600$$

$$899 + 1 + 4 \cdot 25$$

Урок 79

5. Іван гуляў на камп'ютары 25 мін, а чытаў кнігу на 10 мін менш за гадзіну. На які з гэтых заняткаў Іван затраціў больш часу? На сколько мінут больш?
6. Разгледзь табліцу. Складзі розныя задачы па табліцы.

Назва цукерак	Колькасць цукерак у каробцы	Колькасць карабак	Колькасць дзяцей
«Мінскія»	20	3	4
«Суфле»	25	2	5

7. Раствумач выразы, састаўленыя да задачы 6.

$20 \cdot 3 : 4$

$25 \cdot 2 : 5$

$20 \cdot 3 - 25 \cdot 2$

8. Даўжыня ломанай роўная палове перыметра квадрата са стараной 6 см. Начарці гэту ломаную, калі вядома, што ў яе трэх звязы аднолькавай даўжыні.

? Назаві колькасць адзінак трэцяга разраду ў ліках.

309

471

847

125

1. Знайдзі значэнні выразаў.

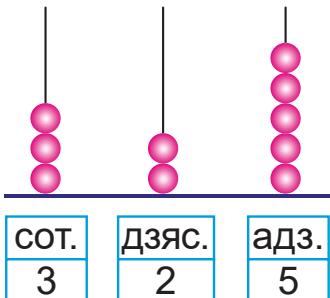
$500 + 200 - 1$

$1000 - 300 + 1$

2. У бібліятэку прывезлі 24 крэслы, што на 18 больш, чым сталоў. У сколько разоў больш прывезлі крэсел, чым сталоў?

Урок 80

3 сот. 2 дзяс. 5 адз. —
разрадны састаў ліку 325.
 $325 = 3 \text{ сот. } 2 \text{ дзяс. } 5 \text{ адз.}$

Сума лікаў 300, 20 і 5 —
сума разрадных складаемых ліку 325.

$$325 = 300 + 20 + 5$$

1. Вызнач разрадны састаў лікаў. Запішы лікі ў выглядзе сумы разрадных складаемых.

215

146

207

450

101

999

2. Знайдзі значэнні выразаў.

$$100 + 70 + 4$$

$$676 - 70$$

$$300 + 64 - 1$$

$$829 - 20 - 9$$

$$303 + 20$$

$$528 - 28 + 1$$

3. Зрабі запісы па ўзоры.

$$68 \text{ дзяс.} = 6 \text{ соц. } 8 \text{ дзяс.} = 680$$

51 дзяс.

39 дзяс.

80 дзяс.

20 дзяс.

4. Раши ўраўненні.

$$200 + x = 280$$

$$891 - a = 91$$

$$c - 10 = 506$$

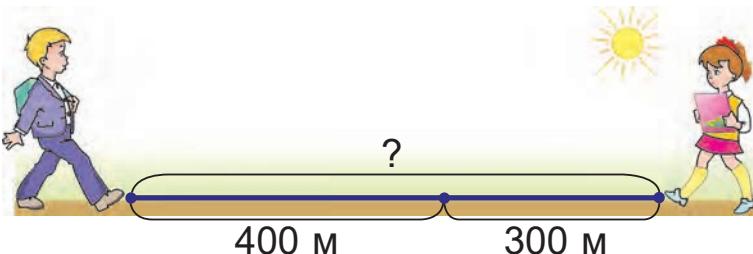
5. Чацвёртая частка плошчы фігуры роўная 12 см^2 .
Знайдзі плошчу гэтай фігуры. Знайдзі, чаму роўная
яе трэцяя частка.

Урок 80

6. Дапоўні ўмову задачы па схеме. Раши задачу. Складзі адваротныя задачы.

Насустрач адно аднаму ў адзін час брат выйшаў са школы, а сястра — з бібліятэкі. Да сустрэчы брат прайшоў ? м, а сястра — ? м. Якая даўжыня ўсяго шляху ад школы да бібліятэкі?

7. Дзіма ў 3 разы старэйшы за брата Алега і на 3 гады старэйшы за сястру Соню. Колькі гадоў Дзіму і колькі гадоў Алегу, калі Дзіма на 6 гадоў старэйшы за Алега?
8. Максім, Вова і Стас гулялі ў футбол. Максім і Вова разам забілі 12 голоў, Вова і Стас — 20 голоў, Максім і Стас — 16 голоў. Колькі голоў забіў у вароты кожны хлопчык?

Назаві разрадны састаў лікаў.

385

380

305

1. Вылічы.

$900 + 80 + 7$

$700 + 2 + 30$

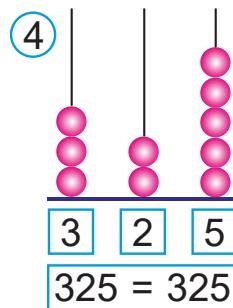
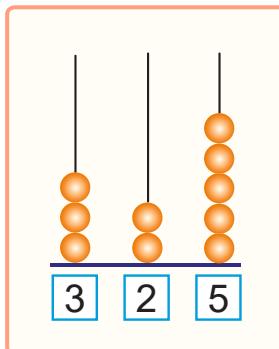
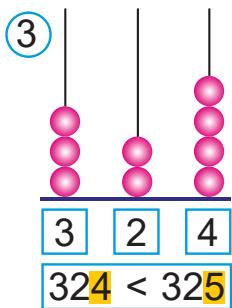
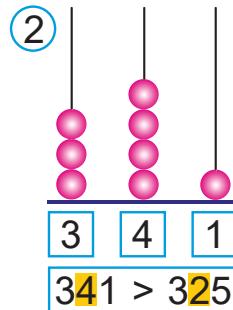
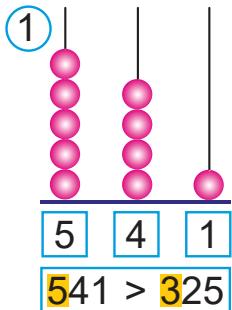
$281 - 80 - 1$

2. Плошча паверхні календара — 32 см^2 , што складае адну трэцюю частку плошчы паверхні паштоўкі. На колькі квадратных сантиметраў плошча паверхні паштоўкі большая за плошчу паверхні календара?

Урок 81

Як параўнаць трохзначныя лікі?

- Параўноўваю сотні. Большы той лік, у якім больш соцень.
- Калі соцень у адным ліку столькі ж, колькі ў другім, параўноўваю дзясяткі. Большы той лік, у якім больш дзясяткаў.
- Калі дзясяткаў у адным ліку столькі ж, колькі ў другім, параўноўваю адзінкі. Большы той лік, у якім больш адзінак.

1. Параўнай.

$784 ? 901$

$200 + 3 ? 200 - 1$

$593 ? 527$

$190 - 1 ? 190 + 7$

$962 ? 969$

$307 + 20 ? 305 - 5$

Урок 81

2. Вылічы па ўзоры.

$$300 \cdot 2 = 3 \text{ сот.} \cdot 2 = 6 \text{ соц.} = 600$$

$$600 : 2 = 6 \text{ соц.} : 2 = 3 \text{ сот.} = 300$$

$$600 : 300 = 6 \text{ соц.} : 3 \text{ сот.} = 2$$

$$200 \cdot 4$$

$$100 \cdot 5$$

$$2 \cdot 400$$

$$3 \cdot 300$$

$$800 : 4$$

$$500 : 5$$

$$800 : 2$$

$$900 : 3$$

$$800 : 200$$

$$500 : 100$$

$$800 : 400$$

$$900 : 300$$

3. Раши ўраўненні.

$$84 : x = 21$$

$$a : 12 = 3$$

$$y \cdot 12 = 96$$

4. Ад дома да магазіна 300 м. Мама выйшла з дому, прыйшла ў магазін і ўспомніла, што пакінула дома кашалёк. Яна вярнулася дадому, узяла кашалёк і зноў прыйшла ў магазін. Колькі ўсяго метраў прайшла мама?
5. Даўжыня прамавугольніка $ABCD$ у 4 разы большая за яго шырыню. Шырыня гэтага прамавугольніка меншая за даўжыню на 6 см.
- Знайдзі даўжыню прамавугольніка $ABCD$.
  - Знайдзі перыметр прамавугольніка $ABCD$.

Растлумач, як параўнаць лікі 542 і 540.

1. Параўнай.

$$394 ? 300 + 90 + 4$$

$$200 + 200 ? 200 \cdot 2$$

$$786 ? 700 + 80 + 7$$

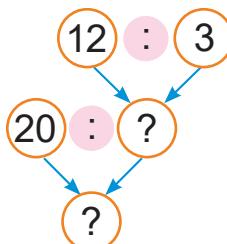
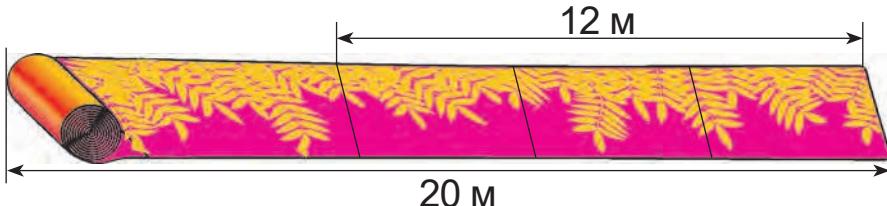
$$800 - 500 ? 600 : 3$$

2. Маса двух аднолькавых мяхоў бульбы — 100 кг, а маса такога ж меха бульбы і меха морквы — 80 кг. Знайдзі масу меха морквы.

Урок 82

На 3 сукенкі пайшло 12 м тканіны, пароўну на кожную. Колькі такіх сукенак можна пашыць з 20 м тканіны?

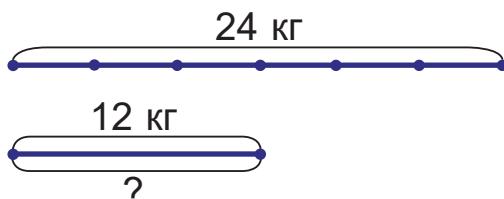
- Спачатку даведаюся, колькі метраў тканіны пайшло на адну сукенку.
- Потым даведаюся, колькі сукенак можна пашыць з 20 м тканіны.

1. У 6 пакетаў расфасавалі 24 кг муکі, пароўну ў кожны пакет. Колькі такіх пакетаў трэба, каб расфасаваць 12 кг муکі?

Маса пакета (кг)	Колькасць пакетаў (шт.)	Маса ўсіх пакетаў (кг)
аднолькавая	6	24
	?	12

- Што даведаемся спачатку?
- Што даведаемся потым?

2. Знайдзі значэнні выразаў.
 $600 : 200 \cdot 24$ $500 : 5 + 30 + 6$ $904 + 50 - 1$

3. Знайдзі значэнні выразаў.
 $13 \cdot 7 - 26 \cdot 2$ $58 + (45 - 75 : 25)$

Урок 82

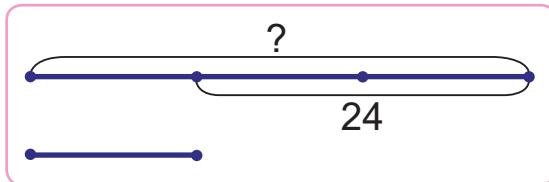

4. Параўнай.

$$771 ? 770 + 9$$

$$5 \text{ соц. } 6 \text{ дзяс. } ? 65 \text{ дзяс.}$$

5. Дапоўні ўмову задачы данымі схемы. Раши задачу. Тата старэйшы за сына $?$ разы і на $?$ гады. Колькі гадоў тату?

Якую частку складае ўзрост сына
ад узросту таты?

6. У ломанай трох звяны. Два звяны маюць аднолька-
вую даўжыню, а трэцяе звяно на 1 см даўжэйшае за
кожнае з гэтых звёнаў. Знайдзі даўжыні звёнаў, калі
даўжыня ломанай — 1 дм. Начарці такую ломаную
і абазнач яе літарамі.

? Купілі 16 алоўкаў у аднолькавых каробках. Колькі
каробак алоўкаў купілі, калі ў дзвюх такіх каробках
8 алоўкаў?

1. Раши ўраўненні.

$$x \cdot 14 = 84$$

$$51 : y = 17$$

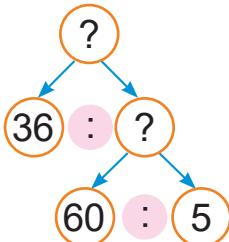
$$a : 200 = 4$$

2. За 9 дзён Юра вывучыў 72 слова іспанскай мовы,
пароўну за кожны дзень. За колькі дзён Юра можа
вывучыць 96 слоў іспанскай мовы, калі штодзень
будзе запамінаць такую ж іх колькасць?

Урок 83

1. У пяці аднолькавых каробках запакавана 60 кубкаў. Для дзіцячага сада купілі 36 кубкаў у такіх каробках. Колькі каробак з кубкамі купілі?

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць колькасць кубкаў у адной каробцы?

2. Складзі і раши задачу.

Колькасць яблынь у адним радзе	Колькасць радоў	Усяго яблынь
аднолькавая	?	100
	17	85

3. Запішы лікі, у якіх:

37 дзяс.	37 дзяс.	2 адз.	3 дзяс.	34 адз.
81 дзяс.	81 дзяс.	7 адз.	6 дзяс.	18 адз.
55 дзяс.	55 дзяс.	1 адз.	3 сот.	27 адз.
70 дзяс.	70 дзяс.	9 адз.	4 сот.	5 адз.

4. Запішы лікі ў парадку павелічэння. Запішы іх у выглядзе сумы разрадных складаемых.

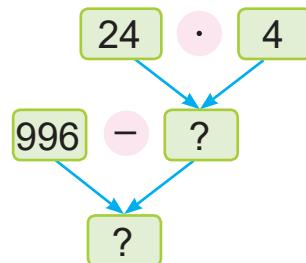
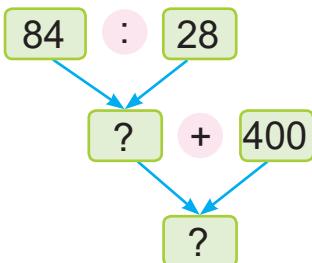
379

888

609

520

5. Састаў выразы. Вылічы.

Урок 83

6. Выканай і правер дзяленьне з астачай.
- $$57 : 8 \quad 69 : 5 \quad 84 : 20 \quad 8 : 14$$
7. Тата паглядзеў фільм пра жывёлу і рэкламны ролік. Рэкламны ролік доўжыўся 5 мін, што складае $\frac{1}{6}$ частку ўсяго часу прагляду. Колькі мінут затраціў тата на прагляд фільма і рэкламнага роліка?
8. Начарці квадрат $KLMN$ з даўжынёй стараны 6 см. Вылічы яго перыметр. Вызнач яго плошчу з дапамогай палеткі.
9. Правядзі два адрезкі так, каб квадрат $KLMN$ быў падзелены на 4 роўныя часткі. Зафарбуй $\frac{1}{4}$ частку гэтага квадрата.
10. Здагадайцеся, каторую гадзіну паказвають гадзіннікі. На якім цыферблазе вугал паміж гадзіннікамі мінутнай стрэлкамі тупы?

1. Запішы лікі, у якіх:

17 дзяс.

28 дзяс. 6 адз.

3 сот. 8 адз.

2. Для пашыву чатырох аднолькавых штор трэба 48 м цюлевай тканіны. Колькі такіх штор атрымаецца з 72 м цюлевай тканіны?

Урок 84

Растлумач вылічэнні.

$$70 + 40 = 7 \text{ дзяс.} + 4 \text{ дзяс.} = 11 \text{ дзяс.} = 110$$

$$110 - 70 = 11 \text{ дзяс.} - 7 \text{ дзяс.} = 4 \text{ дзяс.} = 40$$

$$220 + 140 = 22 \text{ дзяс.} + 14 \text{ дзяс.} = 36 \text{ дзяс.} = 360$$

$$360 - 140 = 36 \text{ дзяс.} - 14 \text{ дзяс.} = 22 \text{ дзяс.} = 220$$

1. Вылічы.

$$90 + 60$$

$$120 - 70$$

$$80 + 40 - 90$$

$$80 + 80$$

$$150 - 90$$

$$170 - 80 + 20$$

2. Вылічы.

$$450 + 130$$

$$720 - 110$$

$$290 + 710$$

$$530 + 470$$

$$780 - 250$$

$$690 - 120$$

3. Вылічы.

$$500 - 300 + 1$$

$$320 + 410 - 30$$

$$400 + 600 - 1$$

$$960 - 520 - 1$$

$$600 - 500 + 40$$

$$470 + 150 + 80$$

4. Выпішы выразы, значэнні якіх не большыя за 50.

$$3 \cdot 27 - 78 : 13$$

$$90 : (9 + 1) \cdot 4$$

$$75 : 25 + 8 \cdot 10$$

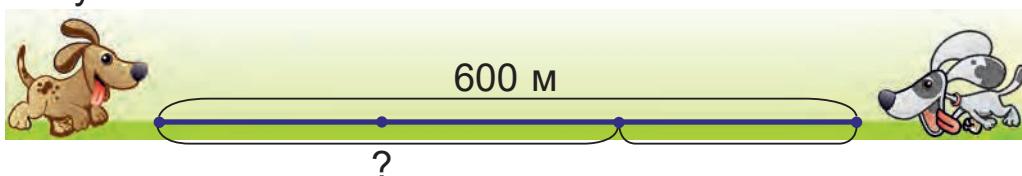
$$100 : (82 - 80 : 1)$$

5. Для рамонту шасці аднолькавых пакояў у інтэрнаце выкарысталі 84 рулоны шпалер. Колькі такіх пакояў можна яшчэ адрамантаваць, калі выкарыстаць 56 рулонаў шпалер?

Урок 84

6. Было 48 м шоўку. З $\frac{1}{3}$ часткі шоўку пашылі сукенкі. Ці хопіць тканіны, якая засталася, каб пашыць 15 блузак, расходваючы па 2 м тканіны на кожную?
7. Начарці прамавугольнік $ABCD$ з даўжынямі старон 6 см і 2 см. Вылічы яго перыметр. Знайдзі плошчу прамавугольніка $ABCD$ з дапамогай палеткі.
8. З дзвюх будак, паміж якімі было 600 м, выбеглі ў 12 г 35 мін насустреч адзін аднаму два сабакі — Шарык і Мухтар. Да сустрэчы Мухтар прабег трэцюю частку адлегласці паміж будкамі. Колькі метраў прабег да сустрэчы Шарык, калі сустрэча адбылася ў 12 г 38 мін?

9. Толя разрэзаў піцу на 4 кавалкі. Потым адзін з кавалкаў ён разрэзаў на 4 маленъкія кавалкі. Затым адзін маленъкі кавалак ён разрэзаў на 4 вельмі маленъкія кавалкі. Колькі атрымалася кавалкаў піцы?

Растлумач, як выканань складанне і адніманне лікаў 540 і 230.

1. Вылічы.

$$30 + 90 \quad 250 - 80 \quad 440 + 560 \quad 630 - 330$$

2. У трохвугольніку ABC дзве стараны — AB і BC — маюць аднолькавую даўжыню. Перыметр трохвугольніка — 14 дм, а даўжыня стараны AC — 50 см. Знайдзі даўжыні старон AB і BC .

Урок 85

Растлумач вылічэнні.

$$60 \cdot 3 = 6 \text{ дзяс.} \cdot 3 = 18 \text{ дзяс.} = 180$$

$$180 : 3 = 18 \text{ дзяс.} : 3 = 6 \text{ дзяс.} = 60$$

$$130 \cdot 2 = 13 \text{ дзяс.} \cdot 2 = 26 \text{ дзяс.} = 260$$

$$260 : 2 = 26 \text{ дзяс.} : 2 = 13 \text{ дзяс.} = 130$$

1. Вылічы.

$$40 \cdot 7$$

$$9 \cdot 80$$

$$50 \cdot 6$$

$$40 \cdot 8$$

$$360 : 9$$

$$720 : 8$$

$$810 : 9$$

$$540 : 6$$

2. Вылічы.

$$240 \cdot 2$$

$$290 \cdot 3$$

$$840 : 4$$

$$560 : 4$$

$$4 \cdot 120$$

$$5 \cdot 180$$

$$990 : 3$$

$$720 : 6$$

3. Знайдзі значэнні выразаў.

$$(370 + 280) : 5$$

$$100 + 550 : 5$$

$$(420 - 190) \cdot 3$$

$$240 + 190 \cdot 4$$

$$(150 - 70 + 40) \cdot 6$$

$$169 - 960 : 6$$

4. Устаў прапушчаныя лікі.

$$1 \text{ м} = ? \text{ дм} \quad 7 \text{ м} = ? \text{ дм} \quad 90 \text{ дм} = ? \text{ м}$$

$$1 \text{ м} = ? \text{ см} \quad 7 \text{ м} = ? \text{ см} \quad 900 \text{ см} = ? \text{ м}$$

5. Вядома, што ў трох адноўкавых упакоўках 60 штук вітамінаў. Сям'і на 25 дзён трэба купіць 100 штук вітамінаў. Колькі ўпаковак з вітамінамі трэба купіць?

6. Перыметр прамавугольніка $PRST$ — 18 см. Яго даўжыня большая за шырыню на 3 см. Знайдзі даўжыні старон прамавугольніка $PRST$. Начарці гэты прамавугольнік.

Урок 85

7. Дапоўні ўмову задачы данымі табліцы. Раши задачу. Маса бурага мядзведзя на 500 кг большая за масу тыгра, а маса тыгра на 50 кг меншая за масу цюленя. Знайдзі масу бурага мядзведзя.

Леў	230 кг
Цюлень	300 кг
Белы мядзведзь	990 кг

8. Алесь і Яна параўналі масы жывёлін з задачы 7.

Яна кажа:

Белы мядзведзь цяжэйшы за цюленя
і лягчэйшы за льва.

Алесь кажа:

Чыя праўда?

Знайдзі і прачытай правільныя роўнасці.

$$350 \cdot 2 = 700$$

$$820 : 2 = 41$$

$$450 : 5 = 90$$

1. Вылічы.

$$260 \cdot 3$$

$$840 : 7$$

$$310 \cdot 2$$

$$900 : 6$$

2. У сямі дамах 630 кватэр, пароўну ў кожным.
У якой колькасці гэтых дамоў 360 кватэр?

Урок 86

Растлумач, як выканалі вылічэнне.

$$120 : 40 = 12 \text{ дзяс.} : 4 \text{ дзяс.} = 3$$

1. Вылічы.

$$420 : 20$$

$$360 : 90$$

$$810 : 90$$

$$1000 : 20$$

$$480 : 40$$

$$510 : 30$$

$$540 : 60$$

$$1000 : 50$$

2. Знайдзі значэнні выразаў.

$$480 + 360 : 6$$

$$540 : 60 \cdot 30$$

$$(60 + 90) \cdot 3$$

$$720 - 640 : 8$$

$$880 : 80 \cdot 90$$

$$(170 - 80) : 30$$

3. Параўнай.

$$1 \text{ м } ? 10 \text{ дм}$$

$$2 \text{ м } ? 18 \text{ дм}$$

$$20 \text{ см } ? 20 \text{ дм}$$

$$5 \text{ м } ? 51 \text{ дм}$$

$$2 \text{ м } ? 240 \text{ см}$$

$$620 \text{ см } ? 6 \text{ м}$$

4. Дапоўні лікі да 1000. Запішы сумы.

340

460

650

830

5. Раши задачу. Складзі адваротныя задачы.

У чацвер і пятніцу музей наведалі па 250 чалавек, а ў суботу — 460 чалавек. Колькі чалавек наведалі музей за гэтыя дні?

6. Дапоўні задачу данымі табліцы. Раши задачу.

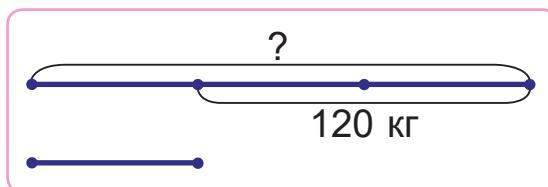
Палівачная машина за ? г працы зрасходавала ? л бензіну. На колькі гадзін працы ёй хопіць ? л бензіну?

Расход бензіну за 1 г (л)	Час працы (г)	Увесь расход бензіну (л)
аднолькавы	?	72
	2	36

Урок 86

7. Складзі і раши задачу.

8. Выбери такое пытанне, каб задача рашалася ў два дзеянні. Запішы рашэнне задачы.

У малодшай харавой групе займаюцца 12 дзяцей, што ў 3 разы менш, чым у старшай групе.

- На колькі больш дзяцей займаюцца ў старшай харавой групе, чым у малодшай?
- Колькі дзяцей займаюцца ў старшай групе?

9. Перыметр квадрата роўны 12 дм. Прамавугольнік склалі з двух такіх квадратаў. Знайдзі перыметр прамавугольніка, які атрымаўся.

10. Галіна і Эвеліна адзначаюць свой дзень нараджэння 21 студзеня. Галіне было 5 гадоў, калі нарадзілася Эвеліна. Колькі гадоў будзе Эвеліне, калі Галіна будзе ў 2 разы старэйшая за яе?

? Раствумач, як выканаць дзяленне ліку 500 на лік 20.

1. Вылічы.

$$630 : 90 \quad 480 : 30 \quad 540 : 20 \quad 960 : 60$$

2. У 90 пакетаў рассыпалі 180 кг цыбулі-сяўку, па-роўну ў кожны пакет. Колькі такіх пакетаў трэба, каб рассыпаць 360 кг цыбулі-сяўку?

Урок 87

Растлумач, як выканалі вылічэнні.

$$320 : 16 = 32 \text{ дзяс.} : 16 = 2 \text{ дзяс.} = 20$$

$$600 : 12 = 60 \text{ дзяс.} : 12 = 5 \text{ дзяс.} = 50$$

1. Вылічы.

$$480 : 16 \quad 450 : 15 \quad 680 : 17 \quad 900 : 18$$

2. Састаў сумы. Вылічы.

Складаемае	360 : 12	720 : 18	800 : 16	1000 : 25
Складаемае	540 : 90	190 · 3	510 : 3	1000 : 50

3. Параўнай.

$$\begin{array}{ll} 5 \text{ м} + 3 \text{ м} ? 200 \text{ см} + 600 \text{ см} & 650 \text{ см} : 5 ? 14 \text{ дм} \\ 10 \text{ м} - 300 \text{ см} ? 100 \text{ см} + 6 \text{ м} & 130 \text{ дм} \cdot 4 ? 50 \text{ м} \end{array}$$

4. Для дзвюх аптэк фермер сабраў 72 кг пладоў шыпшыны і расфасаваў у 12 аднолькавых каробак. У першую аптэку ён здаў 7 такіх каробак, а астатнія каробкі — у другую аптэку. Колькі кілаграмаў пладоў шыпшыны здаў фермер у другую аптэку?

5. У Тэатры юнага гледача на спектаклі за 3 дні пабывалі 510 дзяцей. У першы дзень спектакль паглядзелі 120 дзяцей, у другі дзень — у 2 разы больш. Колькі дзяцей паглядзелі спектакль у трэці дзень?

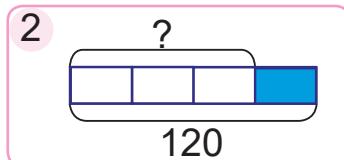
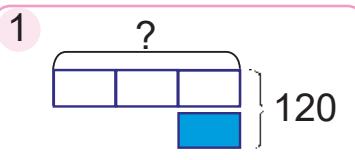

Урок 87

6. Разгледзь схемы да задачы. Ці можна сцвярджаць, што абедзве схемы правільныя? Раствумач чаму. Раши задачу.

Для трэцяга і чацвёртага класаў мастацкай школы купілі 120 пэндзлікаў. Для чацвёртага класа купілі ў 3 разы больш пэндзлікаў, чым для трэцяга. Колькі пэндзлікаў купілі для чацвёртага класа?

7. Знайдзі заканамернасць, якая звязвае лікі ў слупках табліцы. Знайдзі прапушчаныя лікі і састаў роўнасці.

280	250	220	190	?	?
410	440	470	?	530	?
690	690	690	690	?	?

Знайдзі і прачытай правільную роўнасць.

$750 : 15 = 15$

$750 : 15 = 50$

$750 : 15 = 500$

1. Вылічы.

$950 : 19 \cdot 4$

$600 : 15 \cdot 8$

$1000 : 20 \cdot 9$

2. Для таго каб вырасціца радыску, трэба 30 дзён. Гэта на 15 дзён менш, чым трэба для вырошчвання кабачкоў. Для таго каб вырасціца бульбу, трэба ў 2 разы больш часу, чым на вырошчванне кабачкоў. Колькі дзён трэба для вырошчвання бульбы?

Урок 88

Для таго каб купляць тавары, людзі выкарыстоўваюць **грошы**. Грошы, вырабленыя са спецыяльнай паперы, называюць **купюрамі**. Грошы, вырабленыя са сплаву металаў, называюць **манетамі**. На малюнку ты бачыш купюры і манеты рознай вартасці.

Купюры:

Манеты:

Адзін рубель роўны ста капейкам.

$$1 \text{ р.} = 100 \text{ к.}$$

Цана — гэта сума грошай, якую трэба заплаціць за адзінку тавару.

Кошт — гэта сума грошай, якую трэба заплаціць за ўсю пакупку.

- Разгледзь, колькі каштуюць прадметы. Як можна заплаціць за кожны прадмет з дапамогай манет або купюр рознай вартасці?

5 р.

11 р. 50 к.

20 р. 70 к.

- Устаў пратушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$$1 \text{ р.} = ? \text{ к.} \quad 300 \text{ к.} = ? \text{ р.} \quad 4 \text{ р. } 10 \text{ к.} = ? \text{ к.}$$

$$6 \text{ р.} = ? \text{ к.} \quad 900 \text{ к.} = ? \text{ р.} \quad 720 \text{ к.} = ? \text{ р. } ? \text{ к.}$$

Урок 88

3. Параўнай задачы. Разгледзь табліцу.

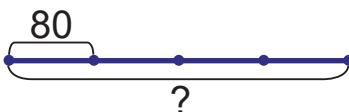
- За адзін білет заплацілі 4 р. Колькі рублёў заплаць за 2 такія білеты?
- Кошт білета — 4 р. Які кошт двух такіх білетаў?

Цана (р.)	Колькасць (шт.)	Кошт (р.)
4	2	?

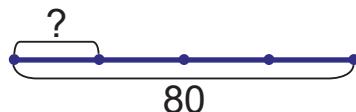
4. Выбери схему. Раши задачу.

Цана аднаго талона для праезду ў гарадскім транспарце — 80 к. Які кошт чатырох такіх талонаў?

1

2

Ці хопіць Вары 7 р., каб купіць 8 такіх талонаў?

5. Знайдзі значэнні выразу $490 + 4 \cdot c$, калі c роўна 80; 100; 120; 0; 10.

Дапоўні сказы.

- Цана — гэта сума грошай, якую трэба заплаціць за ... .
- Кошт — гэта сума грошай, якую трэба заплаціць за ... .

1. Вылічы.

$$290 \cdot 3 - 780$$

$$4 \cdot (140 + 110)$$

$$930 : 3 - 950 : 5$$

$$(670 - 390) : 14$$

2. Цана кнігі — 16 р. Які кошт пяці такіх кніг?

Урок 89

Параўнай і раши задачы.

- Цана альбома — 6 р. Купілі некалькі такіх альбомаў. Кошт пакупкі склаў 30 р. Колькі такіх альбомаў купілі?

Цана (р.)	Колькасць (шт.)	Кошт (р.)
6	?	30

- Купілі 5 аднолькавых альбомаў. Кошт пакупкі склаў 30 р. Знайдзі цану альбома.

Цана (р.)	Колькасць (шт.)	Кошт (р.)
?	5	30

1. Пабудуй схему. Раши задачу. Складзі і раши дзве адваротныя задачы.

Купілі 3 кг груш па цане 2 р. 70 к. за кілаграм. Знайдзі кошт гэтых груш.

2. Параўнай.

$$7 \text{ р. } ? \quad 700 \text{ к.}$$
$$10 \text{ р. } ? \quad 100 \text{ к.}$$

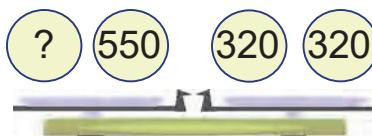
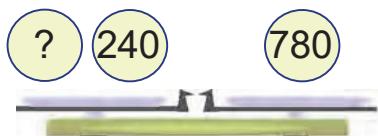
$$3 \text{ р. } 20 \text{ к. } ? \quad 302 \text{ к.}$$
$$2 \text{ р. } 5 \text{ к. } ? \quad 250 \text{ к.}$$

3. Вылічы.

$$2 \cdot 300 - 270 : 3$$
$$360 : 3 + 150 : 30$$

$$1000 - (140 \cdot 5 - 320)$$
$$24 + (480 : 16 + 170)$$

4. Састаў і раши ўраўненні.

Урок 89

5. Перыметр квадрата $ABCD$ роўны перыметру прамавугольніка $MLNO$. Даўжыня прамавугольніка $MLNO$ роўная 6 см, што ў 3 разы больш за шырыню гэтага прамавугольніка. Начарці квадрат $ABCD$.

6. У шасці скрынях ляжаць мандарыны, па 40 кг у кожнай скрыні. З чатырох скрынь высыпалі па 5 кг мандарынаў. Колькі кілаграмаў мандарынаў засталося?

Алесь кажа:

Да задачы падыходзіць такая схема:

Яна кажа:

Не, да задачы падыходзіць такая схема:

Чыя праўда?

Дапоўні сказы.

- Калі кошт некалькіх аднолькавых цацак падзяліць на іх колькасць, можна даведацца ... .
- Калі кошт некалькіх аднолькавых цацак падзяліць на іх цану, можна даведацца ... .

1. Раши ўраўненні.

$$210 \cdot x = 840 \quad 780 : y = 260 \quad a : 5 = 170$$

2. Раши задачу. Складзі вусна адваротныя задачы. Купілі 5 аднолькавых бутляў пітной вады. Кошт пакупкі — 20 р. Знайдзі цану адной бутлі.

Урок 90

- Рашы задачу. Складзі адваротныя задачы.
Цана білета на цягнік — 60 р. Купілі 4 такія білеты.
Які кошт усёй пакупкі?
- Мама купіла 5 кг памідораў па цане 2 р. за кілаграм і 3 кг перцаў па цане 6 р. за кілаграм. Знайдзі кошт усёй пакупкі.

Цана (р.)	Колькасць (кг)	Кошт (р.)
2	5	?
6	3	?

- Цана паштоўкі — 60 к. Блакнот у 2 разы даражэйшы за паштоўку. Ці можа Вера купіць 1 паштоўку і 1 блакнот, калі ў яе ёсць трох манеты вартасцю 1 р. кожная?
- Якую рэшту атрымае Вера, калі яна купіць 2 паштоўкі і 1 блакнот?

- Дапоўні да аднаго рубля.

10 к.   1 к.   99 к.   85 к.   61 к.   13 к.

- Выканай дзеянні.

$$\begin{array}{lll} 350 \text{ р.} + 180 \text{ р.} & 25 \text{ к.} \cdot 4 & 1 \text{ р. } 20 \text{ к.} + 60 \text{ к.} \\ 770 \text{ р.} - 190 \text{ р.} & 150 \text{ к.} : 3 & 5 \text{ р. } 40 \text{ к.} - 170 \text{ к.} \end{array}$$

- Знайдзі значэнні выразаў.

$$\begin{array}{ll} 3 \cdot 330 - 280 : 4 & (470 + 80) : 11 \\ 2 \cdot 480 + 720 : 24 & (860 - 720) \cdot 6 \end{array}$$

- Для пакрыцця пятнаццаці аднолькавых цяпліц выкарысталі 450 м плёнкі. Колькі такіх цяпліц атрымаецца, калі выкарыстаць 360 м плёнкі?

Урок 90

9. Знайдзі заканамернасць, якая звязвае лікі ў табліцы. Вызнач прапушчаныя лікі і састаў роўнасці.

270	250	230	210	?	?
2	2	2	?	?	?
540	500	460	420	?	?

10. На спаборніцтвах па спартыўным арыентаванні на першым этапе дыстанцыі Арцём прабег 220 м, а на другім — у 2 разы больш, чым на першым. Якая даўжыня апошняга, трэцяга, этапу дыстанцыі, калі даўжыня ўсёй дыстанцыі — 1000 м?
11. У табліцы кожная клетка абазначае купюру вартасцю 10 р. Купілі аднолькавыя цацкі і аднолькавыя кнігі. Вызначце кошт кожнай пакупкі.

Кошт цацак								
Кошт кніг								

Адкажыце на пытанні, выкарыстоўваючы даныя табліцы.

- Якая цана адной цацкі, калі іх купілі 5?
- Якая цана адной кнігі, калі іх купілі 12?

1. Выканай дзеянні.

$$(540 \text{ к.} + 180 \text{ к.}) : 20 \quad (7 \text{ р. } 30 \text{ к.} + 2 \text{ р. } 60 \text{ к.}) : 30$$

$$(290 \text{ к.} - 130 \text{ к.}) \cdot 3 \quad (9 \text{ р. } 67 \text{ к.} - 6 \text{ р. } 47 \text{ к.}) \cdot 2$$

2. Купілі 12 кубкаў, па 3 р. кожны, і 6 шклянак па такой жа цане. Які кошт ўсёй пакупкі?

Урок 91

Для вымярэння і параўнання вялікіх участкаў шляху выкарыстоўваюць адзінку даўжыні — **кіламетр**.

У адным кіламетры тысячы метраў.

$$1 \text{ км} = 1000 \text{ м}$$

1. Якія адзінкі даўжыні падыходзяць?

- Самалёт праляцеў 400 ? .
- Каця прайшла 500 ? .
- Смоўж прапоўз 3 ? .
- Катар прайшоў 16 ? .
- Таўшчыня кнігі роўная 2 ? .
- Спартсмен скочыў у даўжыню на 700 ? .

2. Дапоўні.

$$400 \text{ м да } 1 \text{ км}$$

$$830 \text{ м да } 1 \text{ км}$$

$$330 \text{ м да } 400 \text{ м}$$

$$170 \text{ м да } 220 \text{ м}$$

3. Параўнай.

$$720 \text{ м } ? \text{ } 1 \text{ км}$$

$$\frac{1}{5} \text{ км } ? \text{ } 200 \text{ м}$$

$$1 \text{ км } ? \text{ } 100 \text{ м}$$

$$\frac{1}{2} \text{ км } ? \text{ } 50 \text{ дм}$$

4. Вылічы.

$$910 : 7$$

$$480 - 120 : 3$$

$$840 : 2 + 580$$

$$6 \cdot 130$$

$$220 + 60 \cdot 2$$

$$250 \cdot 4 - 170$$

$$880 : 40$$

$$150 \cdot 6 - 300$$

$$400 - 340 : 17$$

Урок 91

5. Выбери схему. Раши задачу.

Адлегласць паміж вёскамі A і B роўная 7 км, а паміж вёскамі A і C адлегласць у 2 разы большая. Колькі кіламетраў паміж вёскамі A і C ?

1

C A

2

B A

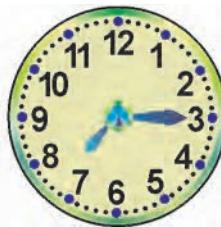
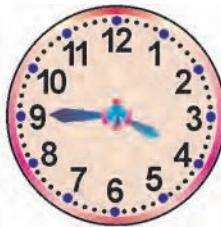
3

A B C

6. За 3 м шоўку заплацілі 18 р. Які кошт 15 м гэтага шоўку?

7. Купілі 4 кг сліў, заплаціўши за пакупку 5 р. 60 к. Колькі кілаграмаў сліў па той жа цане можна купіць на 4 р. 20 к.?

8. Вyzнач час, калі гадзіннік спяшаецца на 15 мін.

Колькі метраў змяшчаецца ў адным кіламетры?

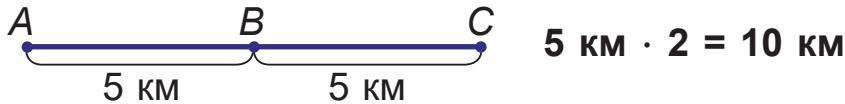
1. Знайдзі значэнні выразу $a : 70 + 20$, калі a роўна 280; 350; 490; 770.

2. Цягнік прайшоў да першага прыпынку 250 км, ад першага да другога прыпынку — 140 км, а ад другога да трэцяга — 70 км. Колькі ўсяго кіламетраў прайшоў цягнік?

Урок 92

За 1 гадзіну пешаход прайшоў 5 км. Колькі кіламетраў ён пройдзе за 2 гадзіны, калі будзе рухацца гэтак жа раўнамерна: ні хутчэй, ні павольней?

Шлях, пройдзены за ўесь час руху,
называюць **адлегласцю**.

Адлегласць вымяраецца ў адзінках даўжыні:
кіламетр (км), **метр** (м), **дэцыметр** (дм),
сантыметр (см).

Адлегласць, пройдзеную за адзінку часу пры
раўнамерным руху, называюць **скорасцю**.

Скорасць вымяраецца ў адзінках скорасці:
кіламетр у гадзіну (км/г), **метр у мінунту** (м/мін),
кіламетр у мінунту (км/мін).

Каб вызначыць **адлегласць**, трэба скорасць руху
памножыць на час руху.

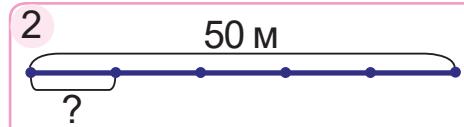
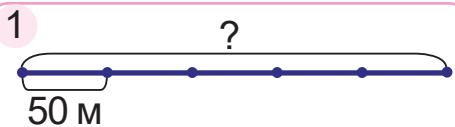
1. Пабудуй схему. Раши задачу.

Веласіпедыст ехаў 3 г са скорасцю 15 км/г. Якую
адлегласць ён праехаў?

Скорасць (км/г)	Час (г)	Адлегласць (км)
15	3	?

2. Выбери схему. Раши задачу.

Гражына ідзе ў школу са скорасцю 50 м/мін. Ад дома
да школы яна даходзіць за 5 мін. Якая адлегласць
ад дома да школы?

Урок 92

3. Састаў і раши ўраўненні.

- Невядомы лік павялічылі на 340 і атрымалі 1000.
- Лік 910 падзялілі на невядомы лік і атрымалі 130.
- Невядомы лік павялічылі ў 14 разоў і атрымалі 840.

4. Параўнай.

$$1000 - 400 \cdot 2 ? 80 : 2 + 160$$

$$(960 - 640) : 4 ? 960 - 640 : 4$$

$$6 \cdot 130 - 130 ? 659 - 50 - 9$$

$$20 \cdot (30 : 6) ? 100 + 10 + 1$$

5. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$37 : 4$$

$$29 : 3$$

$$48 : 5$$

$$16 : 20$$

6. У пяці аднолькавых матках 700 м нітак для вязання.
Колькі метраў нітак у сямі такіх матках?

7. З адной трэці ўсяго ўраджаю яблыкаў зрабілі сок.
Колькі кілаграмаў яблыкаў было сабрана, калі на сок
пайшло 50 кг яблыкаў?

? Назаві адзінкі адлегласці. Назаві адзінкі скорасці.

200 км

6 км/г

1000 м

500 м/мін

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$$100 + 3 \cdot 19$$

$$200 + 4 \cdot 180$$

$$6 \cdot 130 - 220$$

2. Аўтобус быў у дарозе 5 г і ехаў са скорасцю
90 км/г. Якую адлегласць праехаў аўтобус?

Урок 93

Растлумач рашэнні задач.

- Адлегласць у 320 км цягнік прайшоў за 4 г. З якой скорасцю рухаўся цягнік?

Скорасць (км/г)	Час (г)	Адлегласць (км)
?	4	320

$$320 : 4 = 80 \text{ (км/г)}$$

Каб знайсці **скорасць** руху, трэба адлегласць падзяліць на час руху.

- Скорасць цягніка — 80 км/г. За які час ён зможа прайсці 320 км?

Скорасць (км/г)	Час (г)	Адлегласць (км)
80	?	320

$$320 : 80 = 4 \text{ (г)}$$

Каб знайсці **час** руху, трэба адлегласць падзяліць на скорасць руху.

- Пабудуй схемы. Раши задачы.
  - Матацыкл за 3 г праехаў 360 км. З якой скорасцю ехаў матацыкл?
  - Аўтамабіль праехаў 540 км, рухаючыся са скорасцю 90 км/г. Колькі часу ехаў аўтамабіль?
- Раши задачу. Складзі дзве адваротныя задачы.
Касмічны карабель ляціць са скорасцю 490 км/мін. Якую адлегласць ён праляціць за 2 мін?

Урок 93

3. Каб зрабіць 3 аднолькавыя паштоўкі да 8 Сакавіка, трэба 630 см^2 каляровай паперы. Філіп хоча зрабіць па адной такой паштоўцы для мамы, бабулі, сястры і настаўніцы. Ці хопіць для гэтага Філіпу 1000 см^2 каляровай паперы?

4. Вылічы.

$$900 : 300 \cdot 110$$

$$600 : 12 + 500 + 5$$

$$800 : 200 \cdot 220$$

$$900 : 15 + 3 + 600$$

5. • Выразі ў метрах. Выразі ў дэцыметрах.

100 см

300 см

500 см

600 см

• Выразі ў сантыметрах.

4 м 3 дм 7 см

8 м 7 дм

4 м 6 см

6. Замяні зорачкі лічбамі, каб запісы былі правільныя.

$$2 * 4 < 224$$

$$48 * > 486$$

$$* 63 > 825$$

$$38 * > 388$$

$$* 57 < 291$$

$$94 * < 943$$

?

Дапоўні сказы.

- Каб знайсці скорасць руху, трэба ... .
- Каб знайсці час руху, трэба ... .

1. Вылічы.

$$(120 - 40) \cdot 4 \quad (970 - 700) : 3 \quad (300 - 50) : 50$$

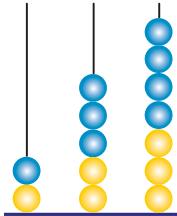
2. Раши задачу. Складзі вусна адваротныя задачы.

Катар рухаўся са скорасцю 32 км/г і прайшоў 96 км. Вызнач час руху катара.

Урок 94

Растлумач, як выконвають складанне і адніманнне трохзначних лікаў у слупок.

+	1	2	3
	1	3	4
	2	5	7

-	2	5	7
	1	3	4
	1	2	3

1. Вylічы і растлумач.

$$\begin{array}{r} + 146 \\ \hline 212 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 546 \\ \hline 32 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 647 \\ \hline 133 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 734 \\ \hline 21 \end{array}$$

2. Запішы ў слупок. Вylічы.

$134 + 532$

$303 + 44$

$459 - 235$

$577 - 24$

3. Запішы ў слупок. Вylічы.

$25 + 45$

$61 + 39$

$33 + 67$

$58 + 12$

4. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$71 : 8$

$28 : 12$

$5 : 11$

$14 : 30$

5. Выканай дзеянні.

$36 \text{ дм} + 8 \text{ дм}$

$(650 \text{ м} - 150 \text{ м} - 350 \text{ м}) \cdot 6$

6. Параўнай і раши задачы.

- Яхта ішла 4 г са скорасцю 13 км/г. Якую адлегласць прайшла яхта?
- Яхта за 4 г прайшла 52 км. З якой скорасцю ішла яхта?
- Яхта прайшла 52 км са скорасцю 13 км/г. Колькі гадзін ішла яхта?

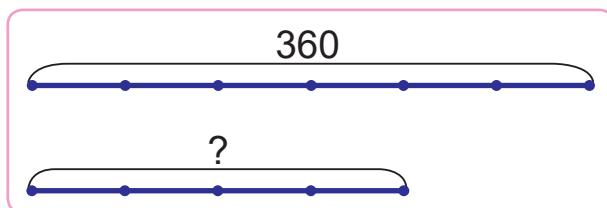
7. Раши задачу рознымі спосабамі.

Купілі 3 м атласнай тасьмы па цене 70 к. за метр і столькі ж метраў карункавай тасьмы па цене 1 р. 30 к. Колькі каштавала ўся пакупка?

Урок 94

8. Майстар за 3 г працы можа адрамантаваць 18 крэсёл, а вучань майстра за той жа час — 9 крэсёл. Колькі крэсёл яны могуць адрамантаваць разам за 1 г? За 2 г?
9. Складзі і раши задачу.

10. Даўжыня аднаго звяна ломанай — 20 см. Гэта трэць даўжыні ўсёй ломанай. Знайдзі даўжыню ломанай.

11. Выберице малюнак, які падыходзіць да задачы 10.

- ①
- ②
- ③

? Выбери правільны запіс складання лікаў 431 і 52 у слупок.

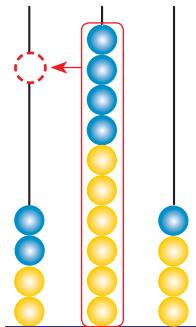
+ 4	3	1
5	2	
<hr/>		

+ 4	3	1
5	2	
<hr/>		

1. Запішы ў слупок. Вылічы.
 $214 + 374$ $356 + 102$ $535 - 214$ $783 - 71$
2. Адлегласць у 12 км адзін турыст праходзіць за 3 г, а другі — за 4 г. Знайдзі скорасць руху кожнага турыста.

Урок 95

$$\begin{array}{r}
 + 263 \\
 241 \\
 \hline
 504
 \end{array}$$

- Пішу сотні пад сотнямі, дзясяткі пад дзясяткамі, адзінкі пад адзінкамі.
- Складваю адзінкі, атрымліваю 4. Пішу 4 пад адзінкамі.
- Складваю дзясяткі, атрымліваю 10 дзясяткаў. Дзесяць дзясяткаў — гэта 1 сотня і 0 дзясяткаў. Пішу 0 пад дзясяткамі, а 1 сотню дадам да соцень.
- Складваю сотні. Атрымліваю 4 сотні. Дадаю яшчэ 1 сотню, атрымліваю 5 соцень. Пішу вынік пад сотнямі.
- Чытаю адказ — 504.

- Паспрабуй выкананаць складанне, пачынаючы з адзінак, а потым — пачынаючы з соцень. У якой паслядоўнасці зручней выконваць вылічэнні? Чаму?

$$\begin{array}{r}
 + 534 \\
 226 \\
 \hline
 ????
 \end{array}$$

- Запіши ў слупок. Вылічы.

$$167 + 313 \quad 726 + 139 \quad 367 + 65 \quad 87 + 436$$

- Запіши ў слупок. Вылічы.

$$\begin{array}{rrrr}
 60 - 27 & 80 - 19 & 40 - 15 & 90 - 52 \\
 63 - 27 & 85 - 19 & 42 - 15 & 100 - 52
 \end{array}$$

Урок 95

4. Выбери схему. Раши задачу.

Турысты спачатку ішлі 3 г са скорасцю 4 км/г, потым зрабілі прывал. Пасля прывалу яны былі ў дарозе 2 г і ішлі са скорасцю 5 км/г. Якую адлегласць прайшлі турысты за гэты час?

1

?

2

?

5. За размовы па мабільным тэлефоне Лена павінна заплаціць 1 р. Лена тэлефанавала 4 разы і размаўляла па 5 мін. Колькі каштуе мінuta размовы па мабільным тэлефоне?

6. Лена хоча памяняць тарыф на сваім мабільным тэлефоне. Ёй прапанавалі тарыф «Другі» і тарыф «Трэці». На тарыфе «Другі» трэба заплаціць за кожныя 5 мін размовы 15 к., а на тарыфе «Трэці» — за кожныя 10 мін размовы 40 к. Які з тарыфаў таннейшы?

? Чаму складанне ў слупок пачынаюць з адзінак першага разраду?

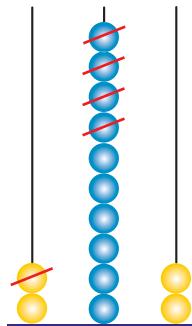
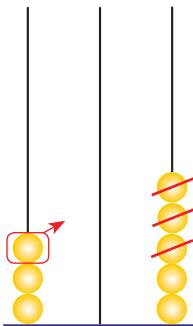
1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$$329 + 451 \quad 623 + 295 \quad 675 + 125 \quad 48 + 496$$

2. Ад горада *A* да горада *B* матацыкл ехаў 2 г са скорасцю 90 км/г і ад горада *B* да горада *C* — 2 г са скорасцю 100 км/г. Якую адлегласць праехаў матацыкл за ўвесь час руху?

Урок 96

3	0	5
1	4	3
1	6	2

- Пішу сотні пад сотнямі, дзясяткі пад дзясяткамі, адзінкі пад адзінкамі.
- Аднімаю адзінкі, атрымліваю 2. Пішу 2 пад адзінкамі.
- Аднімаю дзясяткі. Ад 0 нельга адняць 4. Вазьму 1 сотню з разраду соцень. Адна сотня — гэта 10 дзясяткаў. Ад 10 аднімаю 4, атрымліваю 6. Пішу 6 пад дзясяткамі.
- Аднімаю сотні. Ад трох соцень узята адна сотня. Засталося 2 сотні. Ад 2 аднімаю 1, атрымліваю 1. Пішу 1 пад сотнямі.
- Чытаю адказ — 162.

- Паспрабуй выканань адніманне, пачынаючы з адзінак, а потым — пачынаючы з соцень. У якой паслядоўнасці зручней выконваць вылічэнні? Чаму?

-	2	5	0
	1	3	6
	???		

- Запішы ў слупок. Вылічы.

$$\begin{array}{r} 750 - 434 \\ 409 - 225 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 532 - 317 \\ 615 - 193 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 834 - 557 \\ 746 - 377 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 712 - 437 \\ 614 - 385 \end{array}$$

- Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

Складаемае	500	490	$5 \cdot 120$	$140 \cdot 5$
Складаемае	$2 \cdot 180$	$3 \cdot 170$	220	300

Урок 96

4. Міраслаў праплыў 30 м са скорасцю 15 м/мін, а потым — 40 м са скорасцю 10 м/мін. Колькі мінут ён плыў?

Як змяніць лікі ва ўмове задачы так, каб адказ павялічыўся?

5. Каб расплаціцца за пакупкі, выкарыстоўваюць не толькі манеты і купюры, але і спецыяльныя банкаўскія карткі.

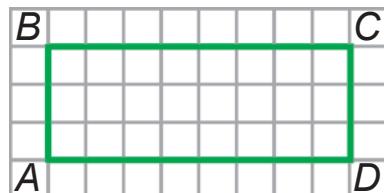

Прачытай і рашы задачу.

Банкаўскай карткай расплаціліся за пакупку чатырох аднолькавых білетаў у цырк. Якая цана біleta, калі з карткі спісалася 240 р.?

6. Колькі рэйсаў павінна зрабіць машина, каб перавезці 480 скрынь з агуркамі і 360 скрынь з памідорамі, калі за адзін рэйс машина можа перавезці 120 скрынь?

7. Начарці ў сшытку такі прамавугольнік. Правядзі 2 адрезкі так, каб атрымалася 4 трохвугольнікі.

Чаму пры адніманні ў слупок спачатку аднімаюць адзінкі?

1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$$612 - 351 \quad 509 - 238 \quad 441 - 276 \quad 725 - 366$$

2. Для дзіцячага сада купілі мячы і скакалкі. Цана мяча — 2 р., а кошт усіх набытых мячоў роўны 120 р. Скакалак купілі ў 2 разы менш, чым мячоў. Колькі купілі скакалак?

Урок 97

1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$$452 + 344$$

$$328 + 459$$

$$246 + 37$$

$$35 + 486$$

$$758 - 412$$

$$567 - 249$$

$$461 - 92$$

$$623 - 74$$

2. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

Памяншае мае	$320 \cdot 3$	$960 : 2$	$2 \cdot 450$
Аднімае мае	$200 - 40$	$220 + 80$	$160 + 240$

3. Знайдзі значэнні выразу $100 + a : 50$, калі a роўна 350; 400; 450; 500; 650; 900.

4. Параўнай.

$$\frac{1}{2} \text{ г } ? \text{ } 50 \text{ мін}$$

$$30 \text{ мін } ? \text{ } \frac{1}{3} \text{ г}$$

$$\frac{1}{5} \text{ дм } ? \text{ } 6 \text{ см}$$

$$30 \text{ см } ? \text{ } \frac{1}{2} \text{ м}$$

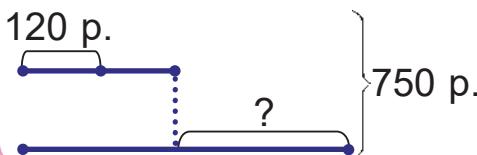
$$\frac{1}{2} \text{ км } ? \text{ } 500 \text{ м}$$

$$20 \text{ м } ? \text{ } \frac{1}{5} \text{ км}$$

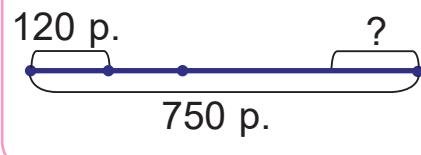
5. Параўнай і расцлумач схемы. Раши задачу.

На банкаўскай картцы было 750 р. Гэтай карткай расплаціліся за пакупку двух крэсел, па 120 р. кожнае. На сколько больш грошай засталося на картцы, чым патрацілі на пакупку двух крэсел?

1

2

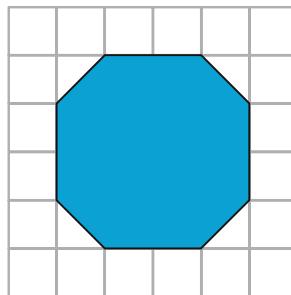
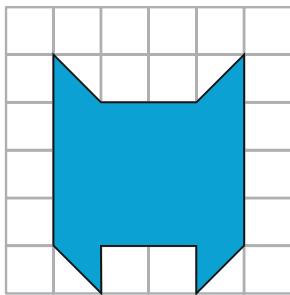

6. Якой была адлегласць паміж прыстанямі, калі палову гэтай адлегласці катар прыйшоў за 2 г са скорасцю 20 км/г?

Урок 97

7. Слон ішоў са скорасцю 100 м/мін. Спачатку ён 3 мін ішоў да ракі, а потым 5 мін ішоў у адваротным напрамку з той жа скорасцю. Які шлях быў даўжэйшы? На колькі метраў даўжэйшы?
8. Сяргей і 5 яго сяброў правялі 1 г 20 мін у дзіцячым парку. Чвэрць гэтага часу дзецы каталіся на аўтадроме і столькі ж часу правялі ў пакоі смеху. Астатні час дзецы каталіся на роліковых канъках. Колькі часу дзецы каталіся на роліковых канъках?
9. Начарці прамавугольнік з даўжынямі старон 3 см і 1 см. Вылічы яго перыметр. Начарці квадрат з такім жа перыметрам.
10. Вyzначце плошчы фігур, калі плошча адной клеткі роўная 1 см^2 .

1. Запішы ў слупок. Вылічы.

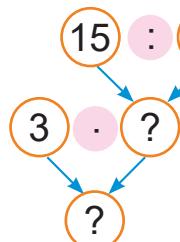
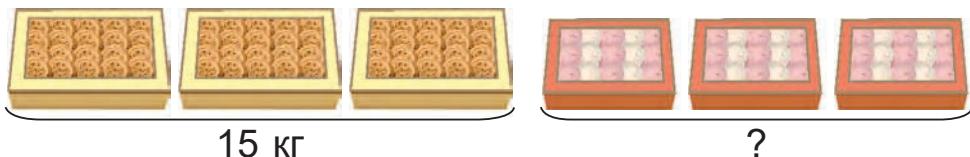
$$568 + 254 \quad 85 + 126 \quad 475 - 296 \quad 312 - 67$$

2. Першую частку шляху веласіпедыст праехаў за 2 г са скорасцю 15 км/г, а другую частку шляху — за 3 г са скорасцю 18 км/г. Колькі ўсяго кіламетраў праехаў веласіпедыст?

Урок 98

Прывезлі 15 кг пячэння ў карабках, па 5 кг у кожнай, і столькі ж карабак з зефірам, па 3 кг у кожнай. Колькі кілаграмаў зефіру прывезлі?

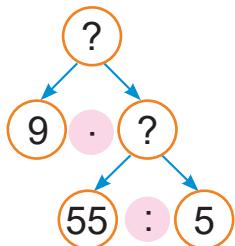

- Спачатку даведаюся, колькі прывезлі карабак з пячэннем.
- Потым даведаюся, колькі прывезлі кілаграмаў зефіру.

1. Купілі аднолькавую колькасць кніг і альбомаў. Цана кожнай кнігі — 5 р., а кожнага альбома — 9 р. За ўсе кнігі заплацілі 55 р. Які кошт усіх альбомаў?

Цана (р.)	Колькасць (шт.)	Кошт (р.)
5		55
9	аднолькавая	?

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць колькасць набытых альбомаў?

2. Знайдзі значэнні выразаў.

$$5 \cdot 36 \quad 960 : (32 - 16) : 10 \quad 30 \cdot 6 + 720 : 120$$

Урок 98

3. Раши ўраўненні.

$$x - 148 = 259 \quad 604 - y = 137 \quad a + 518 = 923$$

4. Выканай дзеянні. Адказ выразі ў сантыметрах.

$$3 \text{ м } 7 \text{ дм} + 5 \text{ м } 1 \text{ дм} \quad 6 \text{ м } 8 \text{ дм} - 4 \text{ дм}$$

$$7 \text{ м } 8 \text{ дм} - 2 \text{ м } 3 \text{ дм} \quad 4 \text{ м } 9 \text{ дм} + 5 \text{ м}$$

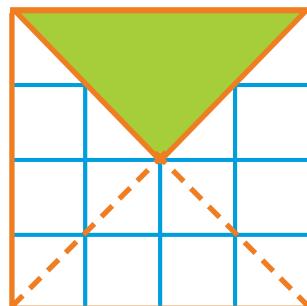
5. Раши задачу. Складзі адваротныя задачы.

За 3 г аўтамабіль праехаў 330 км. З якой скорасцю ехаў аўтамабіль?

6. У пяці класах 60 сталоў, пароўну ў кожным. Колькі сталоў у трох такіх класах?

7. Здагадайцеся, чаму будзе роўная плошча зафарбованай часткі квадрата, калі плошча кожнай клеткі, на якія раздзелены гэты квадрат, роўная 1 см^2 . Растлумачце рашэнне.

Складзі задачу па табліцы.

Скорасць (км/г)	Час (г)	Адлегласць (км)
5	аднолькавы	15
3		?

1. Знайдзі значэнні выразаў.

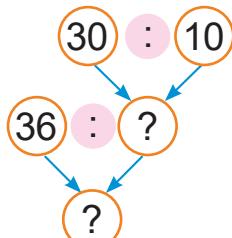
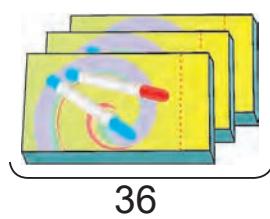
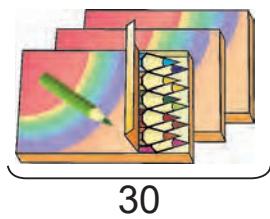
$$170 \cdot 5 + 5 \cdot 30 \quad 250 \cdot (100 - 96) : 50$$

2. Трыццаць літраў яблычнага соку разлілі ў слоікі, па 3 л у кожны. Колькі літраў соку можна разліць у такую ж колькасць слоікаў, па 2 л у кожны?

Урок 99

Прадалі 30 алоўкаў у наборах, па 10 алоўкаў у кожным, і столькі ж набораў фламастараў. Фламастараў было прададзена 36 штук. Колькі фламастараў было ў адным наборы?

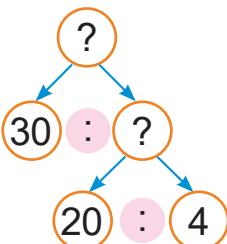

- Спачатку даведаюся, колькі прадалі набораў алоўкаў.
- Потым даведаюся, колькі фламастараў было ў адным наборы.

1. Купілі 20 кг бульбы ў чатырохкілаграмовых пакетах і столькі ж пакетаў цыбулі. Знайдзі масу аднаго пакета цыбулі, калі ўсяго купілі 30 кг цыбулі.

Маса аднаго пакета (кг)	Колькасць пакетаў (шт.)	Маса ўсіх пакетаў (кг)
4		20
?	аднолькавая	30

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць колькасць пакетаў з цыбуляй?

Урок 99

2. Вылічы.

$$325 + 294$$

$$49 + 561$$

$$945 - 284$$

$$807 - 149$$

3. Параўнай.

$$971 - 495 ?$$

$$238 + 372 ?$$

$$536 + 295 ?$$

$$936 - 167$$

4. Раши ўраўненні.

$$70 \cdot x = 420$$

$$y : 15 = 5$$

$$t \cdot 360 = 720$$

5. Веласіпедыст праехаў 36 км, рухаючыся са скорасцю 18 км/г, і спыніўся. Пасля спынення ён ехаў столькі ж гадзін са скорасцю 15 км/г. Колькі кіламетраў праехаў веласіпедыст пасля спынення?

6. Для таго каб асушыць балота, трэба выкапаць канаву даўжынёй 1000 м. Ужо выкапалі $\frac{1}{5}$ частку канавы. Колькі метраў канавы засталося выкапаць?

Складзі задачу па табліцы.

Цана (р.)	Колькасць (шт.)	Кошт (р.)
2		30
?	аднолькавая	45

1. Раши ўраўненні.

$$320 : x = 8$$

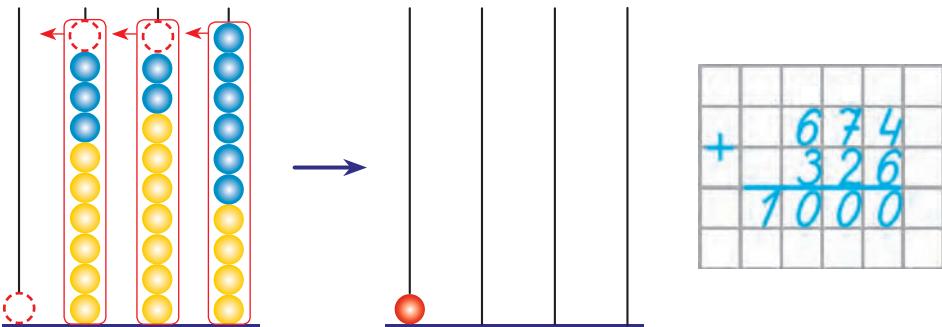
$$y \cdot 4 = 720$$

$$240 : t = 12$$

2. Пашилі аднолькавую колькасць сукенак і касцюмаў. На ўсе сукенкі пайшло 55 м тканіны, па 5 метраў на кожную сукенку. Колькі метраў тканіны пайшло на адзін касцюм, калі на ўсе касцюмы зрасходавалі 99 м тканіны?

Урок 100

Дапоўні разважанне:

1. Пішу ... .
2. Складваю адзінкі ... .
3. Складваю дзясяткі ... .
4. Складваю сотні, атрымліваю ... . Дадаю яшчэ 1 сотню, атрымліваю 10 соцень. Дзесяць соцень — гэта 1 тысяча. Пішу 0 пад разрадам соцень, а 1 — пад разрадам тысяч.
5. Чытаю адказ — ... .

1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$$344 + 656 \quad 518 + 482 \quad 935 + 65 \quad 333 + 667$$

2. Якія лічбы прапушчаны? Аднаві запісы.

$$\begin{array}{r} + *5* \\ \hline 2*7 \\ \hline 873 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 5*4 \\ \hline *9* \\ \hline 732 \end{array} \quad \begin{array}{r} - *03 \\ \hline 2** \\ \hline 230 \end{array} \quad \begin{array}{r} + *40 \\ \hline 2*6 \\ \hline 41* \end{array}$$

3. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$$\begin{array}{l} ? : 6 = 13 \text{ (аст. 3)} \\ ? : 4 = 16 \text{ (аст. 2)} \end{array} \quad \begin{array}{l} ? : 5 = 140 \text{ (аст. 1)} \\ ? : 120 = 6 \text{ (аст. 100)} \end{array}$$

4. Параўнай.

$$56 \text{ к. } ? \frac{1}{2} \text{ р.} \quad \frac{1}{4} \text{ р. } ? 71 \text{ к.} - 47 \text{ к.}$$

Урок 100

5. На 60 р. купілі саджанцаў яблыні, па 5 р. за саджанец, і столькі ж саджанцаў грушы. Знайдзі цану саджанца грушы, калі кошт гэтых саджанцаў роўны 96 р.
6. Складзі і раши задачу.

Скорасць (км/г)	Час (г)	Адлегласць (км)
110	аднолькавы	?
90		540

7. Знайдзі $\frac{1}{4}$ частку гадзіны; $\frac{1}{2}$ частку гадзіны.
8. Пазнаёмся з рознымі спосабамі чытання часу, які паказваюць гадзіннікі.

12 г 15 мін
Чвэрць
першай

12 г 30 мін
Палова
на першую

12 г 45 мін
Без чвэрці
гадзіна

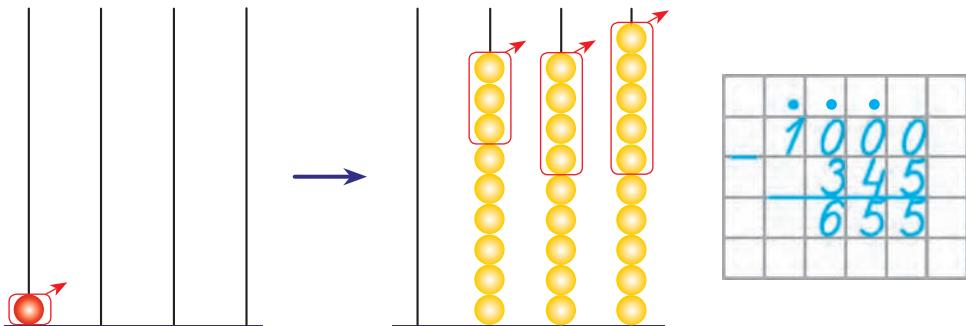
Дапоўні сказ.

Дзесяць соценъ складаюцъ ... .

1. Запішы ў слупок. Вылічы.
 $367 + 633$ $79 + 921$ $345 + 655$ $429 + 71$
2. Пасадзілі 75 кустоў руж, па 15 у кожным радзе, і столькі ж радоў флэксаў. Колькі кустоў флэксаў пасадзілі ў кожным радзе, калі ўсяго іх пасадзілі 50?

Урок 101

Дапоўні разважанне:

1. Пішу ... .
2. Аднімаю адзінкі. Ад 0 нельга адняць 5. Трэба ўзяць 1 дзясятак з разраду дзясяткаў.
У разрадзе дзясяткаў 0 дзясяткаў. Трэба ўзяць 1 сотню з разраду соцень.
У разрадзе соцень 0 соцень. Вазьму 1 тысячу з разраду тысяч. Адна тысяча — гэта 10 соцень. Вазьму 1 сотню і перанясу ў разрад дзясяткаў. Застаецца 9 соцень.
Адна сотня — гэта 10 дзясяткаў. Вазьму 1 дзясятак і перанясу ў разрад адзінак. Застаецца 9 дзясяткаў.
Ад 10 адзінак аднімаю 5 адзінак, атрымліваю ... .
3. Аднімаю дзясяткі ... .
4. Аднімаю сотні ... .
5. Чытаю адказ — ... .

1. Вылічы.

$$1000 - 368$$

$$250 \cdot 4 - 393$$

$$1000 - 283$$

$$2 \cdot 500 - 649$$

$$1000 - 406$$

$$200 \cdot 5 - 571$$

2. Вылічы.

$$500 - 164 + 664$$

$$243 + 319 + 438$$

$$472 + 378 - 444$$

$$592 + 184 + 95$$

Урок 101

3. За 3 г веласіпедыст праехаў 51 км, а за наступныя 2 г руху — 28 км. На сколькі кіламетраў у гадзіну змянілася яго скорасць?
4. Купілі аднолькавую колькасць пакетаў з фінікамі і чарнаслівам. Фінікаў было 60 штук, па 12 у кожным пакеце. Колькі штук чарнасліву купілі, калі ў кожным пакеце іх было па 10?
5. Данута адгадала адну загадку, Тоня — дзве, а Ігнат — трыв. Алеся раздаў сябрам 18 цукерак па іх заслугах. Колькі цукерак атрымаў кожны?

Яна кажа:

Кожны павінен атрымаць па 6 цукерак.

Алеся кажа:

Данута павінна атрымаць адну частку цукерак, Тоня — дзве такія ж часткі цукерак, а Ігнат — трыв такія ж часткі цукерак.

Чыя праўда?

Дапоўні сказ.

Адна тысяча — гэта ? соценъ.

1. Вылічы.

$1000 - 564$

$1000 - 908$

$1000 - 481$

$649 + 351$

$403 + 597$

$124 + 876$

2. Для дзіцячага сада купілі крэслы, па 30 р. кожнае, і заплацілі за іх 150 р. Затым купілі столькі ж ложкаў. Кошт ложкаў быў 450 р. Знайдзі цану аднаго ложка.

Урок 102

Каб выміраць і параўноўваць масы лёгкіх прадметаў, выкарыстоўваюць адзінку масы — **грам** (г).

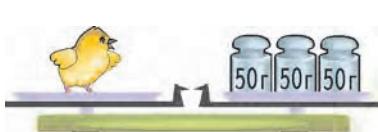
У адным кілаграме тысячы грамаў.

$$1 \text{ кг} = 1000 \text{ г}$$

1. Што можа мець масу 10 г, а што — 10 кг?

лыжка цукру   вядро вады   аловак   гарбуз
скрыня са слівамі   адна цукерка   пакецік насення

2. Вызнач масу кураняці і масу курыцы.

3. У супермаркеце купілі 600 г джэму ў слоічках, па 200 г у кожным. Потым купілі столькі ж слоічкаў з дзіцячым пурэ. Знайдзі масу аднаго слоічка з дзіцячым пурэ, калі маса ўсіх слоічкаў з пурэ была 450 г.

4. Параўнай.

$$\begin{array}{ll} 200 \text{ г} + 700 \text{ г} ? 1 \text{ кг} & 1 \text{ кг} - 500 \text{ г} ? 100 \text{ г} + 200 \text{ г} \\ 620 \text{ г} + 380 \text{ г} ? 1 \text{ кг} & 1 \text{ кг} - 999 \text{ г} ? 999 \text{ г} + 1 \text{ г} \\ 1 \text{ кг} - 10 \text{ г} ? 1000 \text{ г} & 1 \text{ кг} - 510 \text{ г} ? 1 \text{ кг} - 610 \text{ г} \end{array}$$

У якіх выпадках можна выкананць
параўнанне без вылічэння?

5. Вылічы.

$$1000 - 452 \quad 1000 - 517 \quad 347 + 198 + 54$$

6. Дапоўні да 9 р.

6 р. 80 к.

7 р. 3 к.

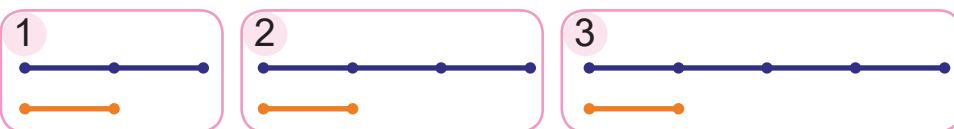
206 к.

Урок 102

7. Мама можа за 2 г сабраць 20 кубкаў суніц. Кася за той жа час можа сабраць 12 кубкаў. Ці змогуць мама і Кася за 3 г сабраць 50 кубкаў суніц?
8. Выбери схему. Раши задачу.

Для вымошчвання дарожак выкарысталі 400 шэрых і чырвоных тратуарных плітак. Шэрых плітак было ў 3 разы больш, чым чырвоных. Колькі шэрых і колькі чырвоных тратуарных плітак выкарысталі?

9. Вызнач па табліцы, колькі кілаграмаў розных прадуктаў засталося ў школьнай столовай. У колькі разоў больш засталося капусты, чым мукі?

	Мяса (кг)	Мука (кг)	Крупы (кг)	Капуста (кг)
Атрымана	390	250	400	710
Зрасходавалі	290	220	350	650
Засталося	?	?	?	?

Колькі грамаў змяшчаецца ў адным кілаграме?

1. Выканай дзеянні.

$$1 \text{ кг} - 300 \text{ г} \quad 960 \text{ г} - 740 \text{ г} \quad 670 \text{ г} + 330 \text{ г}$$

2. У пяцідзесяці аднольковых пакетіках 100 г чаю. Колькі грамаў чаю ў сарака такіх пакетіках?

Урок 103

Для вымярэння і параўнання масы цяжкіх прадметаў выкарыстоўваюць адзінкі масы — **цэнтнер** (ц) і **тону** (т).

$$1 \text{ ц} = 100 \text{ кг} \quad 1 \text{ т} = 1000 \text{ кг} \quad 1 \text{ т} = 10 \text{ ц}$$

1. Якая жывёліна можа мець масу 1 т, а якая — 1 ц?

2. Параўнай.

$$800 \text{ кг} ? 1 \text{ т}$$

$$1 \text{ т} ? 1000 \text{ кг}$$

$$1 \text{ т} ? 1000 \text{ г}$$

$$\frac{1}{2} \text{ т} ? 500 \text{ кг}$$

$$300 \text{ кг} ? \frac{1}{5} \text{ т}$$

$$\frac{1}{2} \text{ т} ? \frac{1}{5} \text{ т}$$

$$50 \text{ кг} ? 1 \text{ ц}$$

$$100 \text{ кг} ? 1 \text{ ц}$$

$$1 \text{ ц} ? 1 \text{ т}$$

3. Выканай дзеянні.

$$1 \text{ т} - 100 \text{ кг} \cdot 2 - 1 \text{ ц}$$

$$5 \text{ ц} + 130 \text{ кг} + 460 \text{ кг} : 2$$

4. Якія лічбы прапушчаны? Аднаві запісы.

$$\begin{array}{r} 36^* \\ + **1 \\ \hline 700 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} *23 \\ - 5** \\ \hline 281 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6^*3 \\ + 29^* \\ \hline *17 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7^*0 \\ - 58^* \\ \hline *91 \end{array}$$

5. На будоўлю прывезлі 100 ц жвіру ў самазвалах, па 2 т у кожным, і столькі ж самазвалau пяску, па 3 т у кожным. Колькі цэнтнераў пяску прывезлі на будоўлю?

Урок 103

6. Складзі і рашы задачу.

Скорасць (м/мін)	Час (мін)	Адлегласць (м)
150	аднолькавы	750
?		600

7. Часопіс у 3 разы даражайшы за газету, а газета танейшая за часопіс на 90 к. Якая цана часопіса і цана газеты?
8. У табліцы кожная клетка абазначае 1 метр руху ў мінуту. Дапоўні ўмову задачы данымі табліцы. Рашы задачу.

Чарапаха Боня паўзе да морквы са скорасцю ? м/мін, а чарапаха Ліка — са скорасцю ? м/мін. Ці паспеюць яны дапаўзці да морквы за 3 мін, калі адлегласць ад кожнай чарапахі да морквы 10 м?

Боня						
Дуся						
Ліка						

? Колькі кілаграмаў змяшчаецца ў адной тоне? У адным цэнтнеры?

1. Выканай дзеянні.

$$1 \text{ ц} - 31 \text{ кг} - 29 \text{ кг}$$

$$1 \text{ т} - (250 \text{ кг} + 840 \text{ кг} : 4)$$

2. За 5 дзён у будаўнічым магазіне прадалі 45 ц цэменту, пароўну ў кожны дзень. Колькі цэнтнераў цэменту прадалі за 2 дні?

Урокі 104–106

1. Устаў прапушчаныя лікі.

$$3 \text{ ц} = ? \text{ кг}$$

$$20 \text{ ц} = ? \text{ т}$$

$$9 \text{ ц } 60 \text{ кг} = ? \text{ кг}$$

$$400 \text{ кг} = ? \text{ ц}$$

$$5 \text{ т} = ? \text{ ц}$$

$$9 \text{ ц } 6 \text{ кг} = ? \text{ кг}$$

2. Вылічы і выканай праверку.

$$562 + 345$$

$$207 + 549$$

$$614 - 205$$

$$452 - 168$$

$$1000 - 334$$

$$159 + 841$$

3. Знайдзі значэнні выразаў.

$$167 + 210 \cdot 3$$

$$279 + 180 \cdot 4$$

$$840 : 4 - 105$$

$$150 : 5 + 795$$

$$1000 - 680 : 20$$

$$180 \cdot 3 + 455$$

$$(920 - 430) : 7$$

$$3 \cdot (900 : 15)$$

4. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$78 : 15$$

$$59 : 28$$

$$86 : 20$$

$$3 : 7$$

$$78 : 36$$

$$86 : 42$$

$$96 : 46$$

$$30 : 54$$

5. Параўнай.

$$480 : 2 ? 480 : 4$$

$$120 \cdot 3 ? 2 \cdot 120$$

$$36 + 36 : 2 ? (36 + 36) : 2$$

$$360 : 10 ? 370 : 10$$

$$120 : 2 \cdot 1 ? 120 \cdot 2 : 1$$

$$125 : 125 ? 125 - 125$$

У якіх выпадках можна выкананаць
параўнанне без вылічэння?

6. Раши ўраўненні.

$$480 + x = 990$$

$$b - 91 = 49$$

$$c \cdot 4 = 960$$

7. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

Памяншаемае	503 – 275	289 + 456	496 + 427
Аднімаемае	400 – 272	376 + 169	713 – 437

8. Арсеній спампаваў некалькі відэаролікаў, па 2 мінuty кожны, усяго на 12 мін прагляду. Рома спампаваў столькі ж відэаролікаў, па 3 мінuty кожны. Колькі часу затраціць Рома на прагляд сваіх відэаролікаў?

9. Пашылі 8 палатак, расходуючы па 15 m^2 тканіны на кожную. Колькі тэнтаў для палатак можна пашыць з такой жа колькасці тканіны, калі на кожны тэнт ідзе 20 m^2 тканіны?

10. У 12 пакетаў расфасавалі 60 кг абрыйкосаў, пароўну ў кожны пакет. Колькі атрымаецца пакетаў такой жа масы, калі расфасуюць 45 кг абрыйкосаў?

11. Паміж дамамі Яна і Міці 840 м. Хлопчыкі выйшлі насустрach адзін аднаму і праз 2 мін сустрэліся. Ян прайшоў $\frac{1}{3}$ частку адлегласці паміж дамамі. Якую адлегласць прайшоў кожны хлопчык?

12. Скорасць цягніка — 110 км/г. Гэта ў 3 разы менш за скорасць верталёта. Якую адлегласць праляціць верталёт за 3 г?

13. Раши задачу. Складзі адваротныя задачы.
Кошт чатырох аднолькавых кніг — 72 р. Якая цана адной такой кнігі?

14. Шырыня прамавугольніка — 2 см, а яго даўжыня — у 3 разы большая. Начарці гэты прамавугольнік. Вылічи яго перыметр.

15. Перыметр квадрата — 12 см. Начарці такі квадрат. Вyzнач плошчу гэтага квадрата з дапамогай палеткі.

Урокі 104–106

Правер сябе

1. Знайдзі няправільную роўнасць.

A

$$860 : 2 = 430$$

Б

$$320 : 16 = 2$$

В

$$540 : 90 = 6$$

Г

$$900 : 18 = 50$$

2. Знайдзі, у якім выпадку няправільна выканана адніманне лікаў.

A

$$\begin{array}{r} 409 \\ - 225 \\ \hline 184 \end{array}$$

Б

$$\begin{array}{r} 577 \\ - 324 \\ \hline 253 \end{array}$$

В

$$\begin{array}{r} 614 \\ - 385 \\ \hline 238 \end{array}$$

Г

$$\begin{array}{r} 1000 \\ - 346 \\ \hline 654 \end{array}$$

3. Знайдзі, у якім выпадку няправільна выканана параннанне.

A

$$1 \text{ кг} - 20 \text{ г} < 800 \text{ г}$$

Б

$$150 \text{ г} + 850 \text{ г} > 900 \text{ г}$$

В

$$3 \text{ кг} + 4 \text{ кг} > 600 \text{ г}$$

Г

$$1 \text{ ц} - 30 \text{ кг} < 1 \text{ т}$$

4. Знайдзі правільны адказ задачы.

За некалькі пэндзлікаў цаной па 3 р. трэба заплаціць 18 р. Колькі рублёў трэба заплаціць за такую ж колькасць пэндзлікаў цаной па 2 р.?

A

6

Б

12

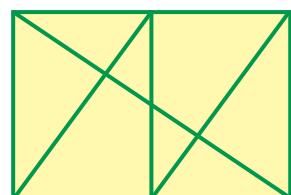
В

3

Г

27

5. Колькі трохвугольнікаў паказана на малюнку?

A

10

Б

12

В

14

Г

16

Заданні і праекты

1. Для таго каб вызначыць, ці хопіць грошай для пакупкі неабходных прадметаў, зручна складаць табліцы. У такіх табліцах для абазначэння значэння цаны тавару часта выкарыстоўваюць скарочаны запіс. Напрыклад, запіс 2.20 азначае 2 р. 20 к. Разгледзьце табліцу і растрлумачце значэнні цаны і кошту.

Тавар	Цана	Колькасць	Кошт
Марожанае	1.20	2	2.40
Напітак	0.50	2	1.00
Цукерка	0.20	4	0.80
Торт	12.00	1	12.00

2. Алесь і Яна плануюць грашовыя расходы на пакупку школьніх прылад. Для гэтага яны запоўнілі табліцу. Вызначце па табліцы, колькі грошай спатрэбіцца Алесю і Яне, каб зрабіць усе пакупкі.

Тавар	Цана	Колькасць	Кошт
Сшытак у клетку	0.25	6	?
Сшытак у лінейку	0.25	6	?
Пенал	4.00	2	?
Ручка	1.25	6	?
Фламастар	1.50	8	?
Аловак	0.30	8	?
Усяго			?

Складзіце табліцу для пакупкі іншых тавараў.

Урок 107

Разгледзь малюнак. Раствумач два спосабы вылічэння.

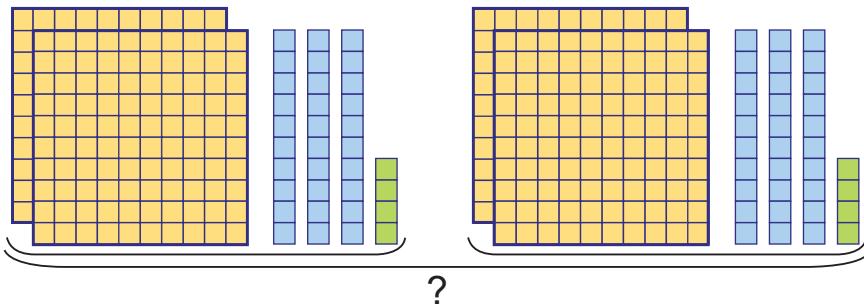

Спосаб 1. $(3 + 2 + 4) \cdot 2 = 9 \cdot 2 = 18$

Спосаб 2. $3 \cdot 2 + 2 \cdot 2 + 4 \cdot 2 = 6 + 4 + 8 = 18$

$$(3 + 2 + 4) \cdot 2 = 3 \cdot 2 + 2 \cdot 2 + 4 \cdot 2$$

Разгледзь малюнак. Раствумач вылічэнні.

$$234 \cdot 2 = 200 \cdot 2 + 30 \cdot 2 + 4 \cdot 2 = 400 + 60 + 8 = 468$$

1. Вылічы двумя спосабамі. Раствумач.

$$(6 + 4 + 2) \cdot 3 \quad (40 + 20 + 3) \cdot 2$$

$$(30 + 1 + 3) \cdot 4 \quad (20 + 10 + 30) \cdot 5$$

2. Вылічы.

$$324 \cdot 2$$

$$2 \cdot 421$$

$$132 \cdot 3$$

$$3 \cdot 213$$

$$212 \cdot 4$$

$$4 \cdot 121$$

$$111 \cdot 5$$

$$5 \cdot 119$$

3. Вылічы.

$$156 + (659 - 268)$$

$$854 - (480 + 120)$$

$$368 - 159 + 479$$

$$1000 - 257 - 368$$

4. Раши ўраўненні.

$$120 \cdot x = 480$$

$$t \cdot 13 = 260$$

$$840 : a = 42$$

$$m : 6 = 60$$

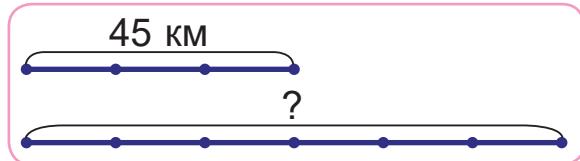
$$y : 5 = 150$$

$$600 : n = 120$$

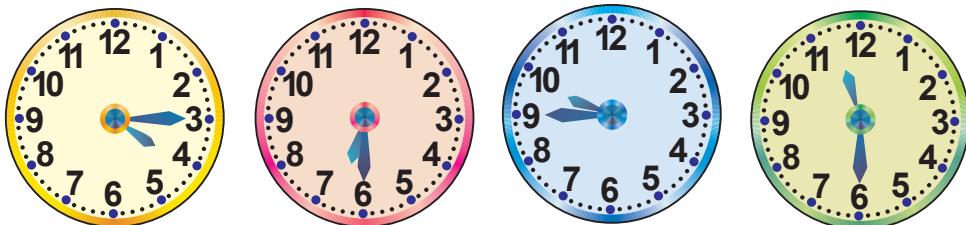
Урок 107

5. За 3 г лыжнік прайшоў 45 км. Колькі кілометраў ён пройдзе за 6 г, рухаючыся з той жа скорасцю?

6. Прачытай паказанні гадзіннікаў з дапамогай слоў «палова», «чвэрць», «без чвэрці».

7. Выбери выраз, які з'яўляецца рашэннем задачы. Знайдзі значэнне выразу, калі c роўна 45.
Купілі c сшыткаў у клетку, а сшыткаў у лінейку — у 3 разы менш. Колькі ўсяго сшыткаў купілі?

$$c \cdot 3$$

$$c : 3$$

$$c + c : 3$$

$$c + c \cdot 3$$

8. Захар сагнуў з кавалка дроту квадрат з даўжынёй стараны 12 см. Затым разагнуў дрот і сагнуў з яго трохвугольнік з роўнымі даўжынямі старон. Знайдзі даўжыню стараны гэтага трохвугольніка.

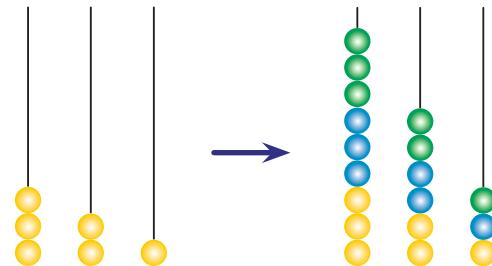
? Раствумач, як памножыць 333 на 3.

1. Знайдзі значэнні выразу $235 \cdot a$, калі a роўна 2; 3; 4.
2. Даўжыня кроку бацькі — 80 см, а даўжыня кроку сына — у 2 разы меншая. Сын зрабіў 5 кроکаў. Колькі метраў прайшоў сын?

Урок 108

Разгледзь малюнак, на якім паказана множанне ліку 321 на лік 3.

Параўнай два запісы рашэння.

$$321 \cdot 3 = 300 \cdot 3 + 20 \cdot 3 + 1 \cdot 3 = 900 + 60 + 3 = 963$$

$\begin{array}{r} \times 321 \\ \hline 3 \\ \hline 963 \end{array}$

- Множу 1 адзінку на 3, атрымліваю 3 адзінкі. Пішу 3 пад адзінкамі.
- Множу 2 дзясяткі на 3, атрымліваю 6 дзясяткаў. Пішу 6 пад дзясяткамі.
- Множу 3 сотні на 3, атрымліваю 9 соцень. Пішу 9 пад сотнямі.
- Чытаю адказ — 963.

1. Вылічы.

$$\begin{array}{r} \times 113 \\ \hline 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 232 \\ \hline 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 143 \\ \hline 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 312 \\ \hline 3 \end{array}$$

2. Знайдзі значэнні выразаў.

$$720 : 6 \cdot 3 + 640$$

$$3 \cdot 180 + (860 - 489)$$

$$850 - 2 \cdot 250 : 10$$

$$860 : 2 - (170 + 150)$$

3. Падбяры па пяць значэнняў зменнай, пры якіх няроўнасці будуць правільныя.

$$66 : b > 2$$

$$c \cdot 120 < 1000$$

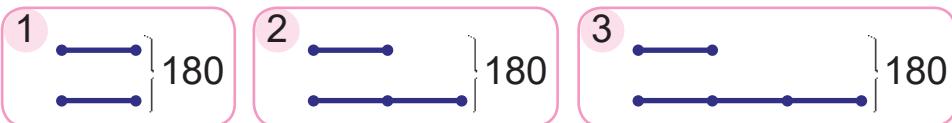
$$15 \cdot a > 20$$

Урок 108

4. Выбери схему. Раши задачу.

У дзвюх скрынях 180 памідораў. Колькасць памідораў у першай скрыні складае палову памідораў у другой скрыні. Колькі памідораў у кожнай скрыні?

5. Рада за 5 мін праходзіць 400 м ад дома да музычнай школы. На якой адлегласці ад дома будзе Рада праз 2 мін ад пачатку руху?
6. За 15 м троса тата заплаціў 75 р. У таты засталося адна купюра вартасцю 20 р. і тры манеты вартасцю 2 р. кожная. Ці хопіць тату гэтых грошай, каб купіць яшчэ 5 м такога троса?
7. Знайдзі значэнне масы, пятая частка якой складае:

200 г

150 г

32 кг

200 кг

1 т

13 ц

Растлумач, як памножыць 333 на 3 у слупок.

1. Запіши ў слупок. Вылічы.

$$112 \cdot 4$$

$$213 \cdot 3$$

$$332 \cdot 3$$

$$131 \cdot 2$$

2. Купілі аднолькавую колькасць скакалак і абручоў. Цана скакалкі роўная 7 р., а цана абруча — 9 р. Які кошт абручоў, калі за ўсе скакалкі заплацілі 91 р.?

Урок 109

Параўнай два запісы рашэння.

$$326 \cdot 3 = 300 \cdot 3 + 20 \cdot 3 + 6 \cdot 3 = 900 + 60 + 18 = 978$$

x	3	2	6
			3
			9
			7
			8

1. Множу 6 адзінак на 3, атрымліваю 18.

У ліку 18 змяшчаецца 1 дзясятак

і 8 адзінак. Адзінкі пішу пад адзінкамі, а 1 дзясятак запомню і пасля дадам да дзясяткаў.

2. Множу 2 дзясяткі на 3, атрымліваю 6 дзясяткаў. Дадаю яшчэ 1 дзясятак, які атрымаўся пры множанні адзінак. Атрымліваю 7 дзясяткаў, пішу 7 пад дзясяткамі.
3. Множу 3 сотні на 3, атрымліваю 9 соцень. Пішу 9 пад сотнямі.
4. Чытаю адказ — 978.

1. Паспрабуй спачатку выканашаць множанне, пачынаючы з адзінак, а потым — пачынаючы з соцень. Раствумач, чаму пры пісьмовым множанні пачынаюць вылічваць з адзінак.

x	1	2	6	
			2	
			???	

2. Запішы ў слупок. Вылічы.

$$214 \cdot 3 \quad 324 \cdot 3 \quad 216 \cdot 4 \quad 117 \cdot 3$$

3. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

Памяншаемае	$60 \cdot 9$	$840 : 2$	$310 \cdot 3$	$900 : 9$
Аднімаемае	$12 \cdot 8$	$64 : 2$	$550 : 5$	$4 \cdot 13$

Урок 109

4. Параўнай.

$$950 \text{ кг} ? \frac{1}{2} \text{ т}$$

$$\frac{1}{4} \text{ км} ? 220 \text{ м}$$

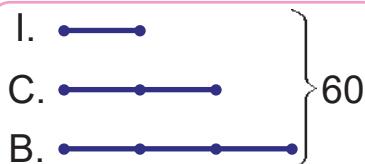
$$200 \text{ г} ? \frac{1}{5} \text{ кг}$$

$$\frac{1}{10} \text{ м} ? 2 \text{ дм}$$

$$5 \text{ ц} ? \frac{1}{2} \text{ т}$$

$$\frac{1}{5} \text{ м} ? 30 \text{ см}$$

5. Матацыкліст за 2 г праехаў 220 км, рухаючыся з аднолькавай скорасцю. Якую адлегласць праедзе гэты матацыкліст за 4 г, калі яго скорасць не зменіцца?
6. Стэфа знайшла ў 2 разы больш грыбоў, чым Інга, а Вікенцій — у 3 разы больш грыбоў, чым Інга. Колькі грыбоў знайшла Інга, калі ўсяго дзееці знайшлі 60 грыбоў?

7. Да Алеся прыйшлі трох сябры. Колькі можна знайсці спосабаў, каб пасадзіць Алеся і яго сяброву на 4 крэслы?

Алесь кажа:

Я знайшоў 4 розныя спосабы.

Ці ўсе спосабы знайшоў Алесь?

Чаму пры множанні ў слупок спачатку памнажаюць адзінкі першага разраду?

1. Запіши ў слупок. Вылічы.

$$146 \cdot 2$$

$$115 \cdot 5$$

$$218 \cdot 4$$

$$439 \cdot 2$$

2. Рыбак раніцай выехаў з горада на рыбалку. Адлегласць ад горада да рэчкі — 28 км. Да сямі гадзін раніцы рыбак ужо праехаў чвэрць усяго шляху. Колькі кіламетраў засталося ехаць рыбаку?

Урок 110

Параўнай два запісы рашэння.

$$123 \cdot 5 = 100 \cdot 5 + 20 \cdot 5 + 3 \cdot 5 = 615$$

x	1	2	3
			5
			6 1 5

Дапоўні разважанне:

- Множу 3 адзінкі на 5, атрымліваю
15 адзінак — гэта ... дзясяткаў
і ... адзінак. Пішу ... .
- Множу 2 дзясяткі на 5, атрымліваю 10 дзясяткаў.
Дадаю яшчэ 1 дзясятак, які атрымаўся пры множанні
адзінак. Атрымліваю 11 дзясяткаў — гэта 1 сотня і
1 дзясятак. Пішу 1 дзясятак пад дзясяткамі, а 1 сотню
запомню і потым дадам да соцень.
- Множу 1 сотню на 5, атрымліваю 5 соцень. Дадаю
яшчэ 1 сотню, якая атрымалася пры множанні дзя-
сяткаў. Атрымліваю 6 соцень. Пішу 6 пад сотнямі.
- Чытаю адказ — ... .

1. Запіши ў слупок. Вылічы.

$$254 \cdot 3 \quad 368 \cdot 2 \quad 4 \cdot 165 \quad 3 \cdot 257$$

2. Выканай дзеянні.

$$\begin{array}{ll} 3 \text{ м } 7 \text{ дм} + 4 \text{ м } 2 \text{ дм} & 2 \text{ м } 6 \text{ дм } 4 \text{ см} + 38 \text{ дм } 2 \text{ см} \\ 6 \text{ м } 15 \text{ см} - 4 \text{ м } 7 \text{ см} & 9 \text{ м } 54 \text{ см} - 4 \text{ дм } 8 \text{ см} \end{array}$$

3. Раши ўраўненні.

$$800 : x = 40 \quad 22 \cdot 2 = 1000 - k \quad 30 \cdot y = 450$$

4. Вылічы.

$$(194 + 189) \cdot 2 \quad (1000 - 703) \cdot 3$$

5. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

Складаемае	500	490	$5 \cdot 120$	$140 \cdot 5$
Складаемае	$2 \cdot 180$	$3 \cdot 170$	220	300

Урок 110

6. За адзін дзень першая машина робіць 12 рэйсаў, а другая машина — 8 рэйсаў. Першая машина зрабіла за некалькі дзён 60 рэйсаў. Колькі рэйсаў можа зрабіць за гэты час другая машина?
7. Дапоўні ўмову данымі табліцы. Раши задачу.
З горада *A* ў горад *B* сям'я ехала па шашы на аўтамабілі, а з горада *B* у горад *C* плыла на цеплаходзе па рацэ. Які шлях быў карацейшы — па шашы або па рацэ? На колькі кіламетраў карацейшы?

	Скорасць руху	Час руху
Ровар	200 м/мін	2 мін
Аўтамабіль	90 км/г	3 г
Цеплаход	40 км/г	6 г

8. Вылічы перыметр прамавугольніка з даўжынямі сторон 10 см і 7 см.

9. Змяні лікі ў задачы 8 так, каб перыметр прамавугольніка павялічыўся на 4 см.

Колькі дзясяткаў змяшчаецца ў 63 адзінках? Колькі соцень змяшчаецца ў 48 дзясятках?

1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$$122 \cdot 7 \quad 253 \cdot 3 \quad 2 \cdot 268 \quad 4 \cdot 234$$

2. Катар за 4 г праходзіць 120 км. Цеплаход ідзе са скорасцю 48 км/г. На колькі кіламетраў у гадзіну скорасць цеплахода большая за скорасць катара?

Урок 111

1. Вылічы. Выканай праверку з дапамогай калькулятара.

$$283 \cdot 3$$

$$228 \cdot 4$$

$$4 \cdot 187$$

$$474 \cdot 2$$

$$317 \cdot 3$$

$$5 \cdot 168$$

$$175 \cdot 4$$

$$356 \cdot 2$$

$$6 \cdot 129$$

2. Вылічы.

$$(176 + 197) \cdot 2$$

$$1000 - (139 + 156) \cdot 3$$

$$7 \cdot (800 - 681)$$

$$594 + 199 - 137 \cdot 5$$

3. Знайдзі значэнні выразаў.

$$720 : 2 + 680 : 4$$

$$320 : 80 \cdot 1 + 970$$

$$960 : 4 - 850 : 5$$

$$420 : 60 : 1 + 100$$

4. Раши ўраўненні.

$$254 + x = 1000$$

$$b : 6 = 10 \cdot 9$$

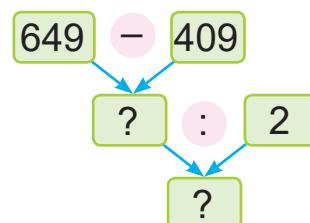
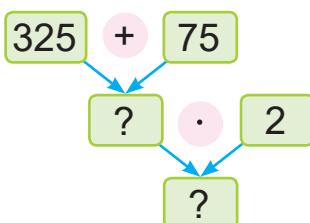
$$a - 823 = 177$$

$$20 \cdot c = 6 \cdot 30$$

$$100 : z = 25$$

$$y \cdot 80 = 2 \cdot 200$$

5. Састаў роўнасці.

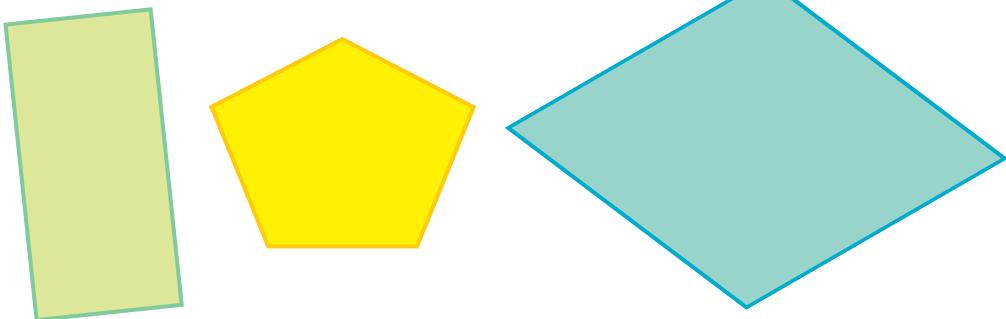
6. Складзі і раши задачу.

	Скорасць (см/мін)	Час (мін)	Адлегласць (см)
Смоўж	4		20
Жук	120	аднолькавы	?

Урок 111

7. Каствусь за 4 мін прабег 600 м. Колькі метраў ён прабег бы за гэты час, рухаючыся са скорасцю на 30 м/мін большай?
8. Дзядулю Дзімы 70 гадоў. Ён на 25 гадоў старэйшы за бацьку Дзімы. Самому Дзіму 15 гадоў. У колькі разоў Дзіма маладзейшы за свайго бацьку?
9. Кошт трох аднолькавых пакетаў з цукрам роўны 3 р. 60 к. Колькі грошай трэба заплаціць за два такія пакеты?
10. Даўжыня прамавугольніка ў 2 разы большая за шырыню. Яго перыметр — 18 см. Знайдзі даўжыні старон гэтага прамавугольніка.
11. Вызнач плошчы фігур з дапамогай палеткі. Плошча якой фігуры большая?

1. Параўнай.

$$165 \cdot 4 ? 3 \cdot 275$$

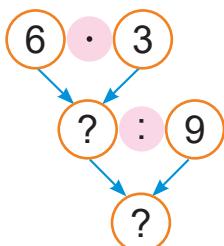
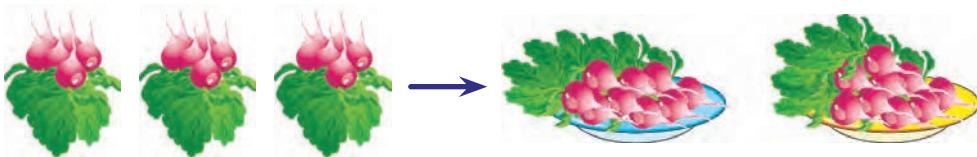
$$3 \cdot 288 ? 216 \cdot 4$$

2. У бочцы было 450 л квасу. За 3 г прадалі пятую частку квасу, а за наступныя 2 г — яшчэ 127 л. Колькі літраў квасу засталося ў бочцы?

Урок 112

Купілі 3 пучкі радыскі, па 6 штук у кожным. Бабуля расклала ўсю радыску на талеркі, па 9 штук на кожную. Колькі талерак спатрэблілася?

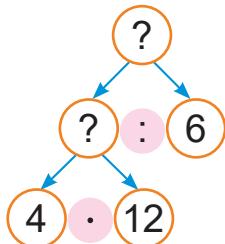

- Спачатку даведаюся, колькі ўсяго радыскі купілі.
- Потым даведаюся, колькі талерак спатрэблілася.

1. Было два кавалкі тканіны аднолькавай даўжыні. З аднаго кавалка тканіны пашылі 12 кашуль. На кожную кашулю пайшло 4 м тканіны. З другога кавалка тканіны пашылі сукенкі. На кожную сукенку пайшло 6 м тканіны. Колькі пашылі сукенак?

Расход тканіны на адзін выраб (м)	Колькасць вырабаў (шт.)	Увесь расход тканіны (м)
4	12	аднолькавы
6	?	

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць расход тканіны на ўсе сукенкі?

2. Вылічы. Выканай праверку з дапамогай калькулятара.

$$233 \cdot 4$$

$$128 \cdot 3$$

$$2 \cdot 479$$

$$5 \cdot 184$$

Урок 112

3. Раши ўраўненні.

$$1000 - b = 111 \quad a - 614 = 386$$

4. • Дапоўні да цэнтнера.

73 кг

29 кг

66 кг

13 кг

• Дапоўні да тоны.

568 кг

649 кг

4 ц

1 ц

5. Калі б грошай у касе было ў 3 разы больш за тыя, што там ёсць, і яшчэ 250 р., то ў ёй было б 970 р. Колькі грошай у касе?

6. Тата гуляў з сабакам 1 г 30 мін. Трэцюю частку гэтага часу ён затраціў на дарогу да парку і назад, а астатні час правёў з сабакам у парку. Колькі часу тата правёў з сабакам у парку?

7. У час трэніроўкі веласіпедыст ехаў 4 г, рухаючыся са скорасцю 18 км/г. На колькі кіламетраў у гадзіну яму трэба павялічыць скорасць на велагонцы, каб пераадолець тую ж адлегласць на 1 г хутчэй?

? У шасці наборах было па 4 пірожныя. Гэтыя пірожныя расклалі на талеркі, па 2 пірожныя на кожную. Колькі было талерак?

1. Вылічы.

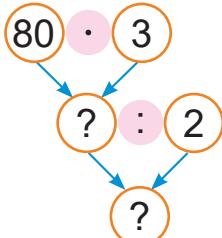
$$(516 - 389) \cdot 3 \quad 2 \cdot (175 + 264)$$

2. У дванаццаці спартыўных камандах па 8 дзяцей. Колькі атрымаецца каманд, калі ўсіх дзяцей размежаваць па 6 чалавек у кожную каманду?

Урок 113

Дзядуля купіў 3 шклянкі малін, па 80 г у кожнай. Усе маліны ён перасыпаў у 2 кубкі, пароўну ў кожны. Знайдзі масу малін у кожным кубку.

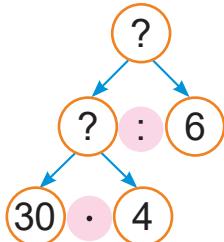

- Спачатку даведаюся, колькі ўсяго грамаў малін купіў дзядуля.
- Потым даведаюся масу малін у адным кубку.

1. Цеплаход ішоў 4 г па цячэнні ракі са скорасцю 30 км/г. Адваротны шлях ён пераадолеў за 6 г. З якой скорасцю ішоў цеплаход на адваротным шляху?

Скорасць (км/г)	Час (г)	Адлегласць (км)
30	4	аднолькавая
?	6	

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць адлегласць, пройдзеную цеплаходам на адваротным шляху?

2. Знайдзі значэнні выразаў.

$$375 \cdot 2$$

$$3 \cdot 327$$

$$646 + 287 - 454$$

$$149 \cdot 4$$

$$2 \cdot 467$$

$$397 - 259 + 862$$

3. Знайдзі значэнні выразу $a \cdot 34 + 397$, калі a роўна 3; 5; 7.

Урок 113

4. Састаў ураўненні і рашы іх.
- Невядомы лік павялічылі ў 5 разоў і атрымалі 750.
  - Лік 17 павялічылі ў некалькі разоў і атрымалі 68.

5. У запаведніку на два дні зубру выдаюць цэнтнер зялёной масы. Колькі кілаграмаў зялёной масы выдадуць пяці зубрам на 4 дні?

6. У Алеся ёсць вядро ёмістасцю 8 л, запоўненае вадой, і пусты слоік ёмістасцю 3 л. Як Алесю наліць з поўнага вядра ў каструллю 2 л вады для прыгатавання кашы сабаку Тузіку, калі лішнюю ваду можна выліваць у ракавіну?

Яна кажа:

Каб адмераць 2 л вады, Алесю спатрэбіцца 1 раз пераліць ваду з вядра ў слоік.

Ці праўду кажа Яна?

- ? У чатырох пакетах было па 20 цукерак. Усе цукеркі падзялілі пароўну паміж дзесяццю дзецьмі. Па колькі цукерак атрымала кожнае дзіця?

1. Вылічы.

$$131 \cdot 5 - 289$$

$$6 \cdot (500 - 366)$$

2. Гаспадыня прадала на рынку 6 мяхоў морквы, па 40 кг у кожным, і столькі ж кілаграмаў буракоў у восьмі аднолькавых мяхах. Колькі кілаграмаў буракоў было ў адным мяху?

Урок 114

Разгледзь малюнак. Раствумач два спосабы вылічэння.

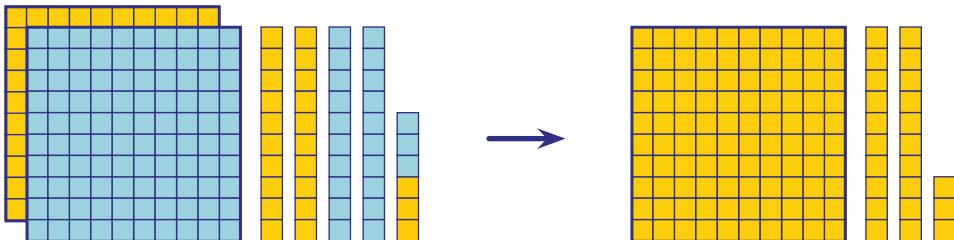

Спосаб 1. $(2 + 4 + 6) : 2 = 12 : 2 = 6$

Спосаб 2. $2 : 2 + 4 : 2 + 6 : 2 = 1 + 2 + 3 = 6$

$$(2 + 4 + 6) : 2 = 2 : 2 + 4 : 2 + 6 : 2$$

Разгледзь малюнак. Раствумач вылічэнні.

$$246 : 2 = (200 + 40 + 6) : 2 = 200 : 2 + 40 : 2 + 6 : 2 = \\ = 100 + 20 + 3 = 123$$

1. Вылічы двумя спосабамі. Раствумач.

$$(6 + 9 + 12) : 3$$

$$(30 + 10 + 40) : 5$$

$$(36 + 6 + 18) : 6$$

$$(60 + 20 + 4) : 4$$

2. Вылічы.

$$824 : 2$$

$$844 : 4$$

$$999 : 3$$

$$684 : 2$$

$$482 : 2$$

$$484 : 4$$

$$666 : 3$$

$$486 : 2$$

3. Раши ўраўненні.

$$545 : x = 1$$

$$a : 284 = 0$$

$$b \cdot 1 = 375$$

$$y : 2 = 270$$

$$480 : t = 4$$

$$k \cdot 70 = 910$$

4. Вылічы.

$$112 \cdot 4 + 200$$

$$1000 - (612 - 351) \cdot 3$$

$$3 \cdot 213 - 400$$

$$(245 + 91) \cdot 2 - 370$$

Урок 114

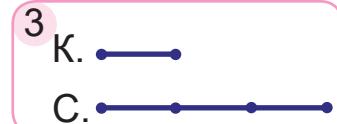
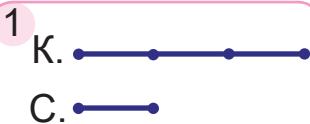

5. Пасажырскі цягнік быў у дарозе 6 г, рухаючыся са скорасцю 90 км/г. Таварны цягнік прайшоў гэту адлегласць за 9 г. Знайдзі скорасць таварнага цягніка.
6. Выбери задачу, якая падыходзіць да кароткага запісу. Раши задачу.

Умяшчальнасць аднаго слоіка (л)	Колькасць слоікаў (шт.)	Умяшчальнасць усіх слоікаў (л)
аднолькавая	5	?
	6	18

- У васямнаццаі аднолькавых слоіках змяшчаецца 6 л кампоту. Колькі такіх слоікаў трэба для 5 л кампоту?
  - Колькі літраў кампоту ў пяці аднолькавых слоіках, калі ў шасці такіх слоіках 18 л кампоту?
7. Выбери схему. Раши задачу.

Сям'я купіла канапу і стол і заплаціла за пакупку 960 р. Цана стала была ў 3 разы меншая, чым цана канапы. Знайдзі цану стала.

Растлумач, як падзяліць 396 на 3.

1. Вылічы.

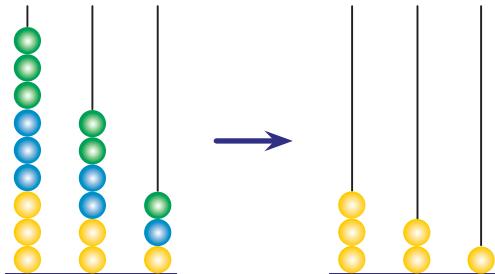
$$682 : 2 \quad 468 : 2 \quad 884 : 4 \quad 936 : 3$$

2. Купілі 6 саджанцаў чарэшні, па 12 р. кожны, і на туую ж суму саджанцаў слівы, па 9 р. кожны. Колькі саджанцаў слівы купілі?

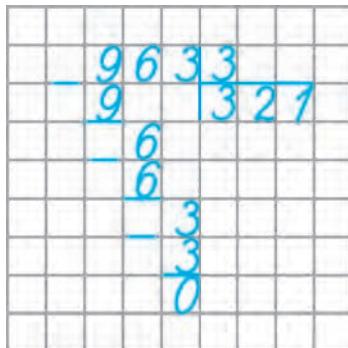
Урок 115

Разгледзь малюнак, на якім паказана дзяленне ліку 963 на лік 3.

Параўнай два запісы рашэння.

$$963 : 3 = 900 : 3 + 60 : 3 + 3 : 3 = 300 + 20 + 1 = 321$$

1. Дзялю сотні: 9 соцень — гэта **першае няпоўнае дзялімае**. У запісе дзелі будуць тры лічбы. Дзялю 9 соцень на 3, атрымліваю 3 сотні. Запісваю першую лічбу дзелі — 3. Сотні падзялілі ўсе.
2. Дзялю дзясяткі: 6 дзясяткаў — гэта **другое няпоўнае дзялімае**. Дзялю 6 дзясяткаў на 3, атрымліваю 2 дзясяткі. Запісваю другую лічбу дзелі — 2. Дзясяткі падзялілі ўсе.
3. Дзялю адзінкі: 3 адзінкі — гэта **трэцяе няпоўнае дзялімае**. Дзялю 3 адзінкі на 3, атрымліваю 1 адзінку. Запісваю трэцюю лічбу дзелі — 1. Адзінкі падзялілі ўсе.
4. Чытаю адказ — 321.

Урок 115

1. Вылічы.

$$264 \begin{array}{l} | \\ 2 \end{array}$$

$$336 \begin{array}{l} | \\ 3 \end{array}$$

$$848 \begin{array}{l} | \\ 4 \end{array}$$

$$628 \begin{array}{l} | \\ 2 \end{array}$$

2. Вылічы.

$$521 + 197 - 578$$

$$(167 - 27) \cdot 2$$

$$246 + (1000 - 327)$$

$$3 \cdot (348 - 258)$$

$$259 - (803 - 544)$$

$$(859 - 789) : 35$$

3. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$25 : 3$$

$$59 : 6$$

$$65 : 15$$

$$7 : 8$$

4. Палову шляху верталёт праляцеў за 3 г са скорасцю 240 км/г. Астатнью адлегласць ён праляцеў за 4 г. З якой скорасцю верталёт праляцеў другую палову шляху?

5. Разгледзь купюры і манеты на малюнку. Ці хопіць гэтых грошай на пакупку двух калькулятараў цаной 13 р. 10 к. і трох штодзённікаў цаной 8 р. 20 к.?

Растлумач, як падзяліць лік 639 на лік 3 вуглом.

1. Запіши вуглом. Вылічы.

$$663 : 3$$

$$448 : 4$$

$$288 : 2$$

$$396 : 3$$

2. Пашилі 25 куртак, зрасходаваўшы па 4 м тканіны на кожную куртку. Потым з такой жа колькасці метраў тканіны пашилі 20 плашчоў. Колькі метраў тканіны пайшло на адзін плашч?

Урок 116

Параўнай два запісы рашэння.

$$\begin{aligned} 546 : 2 &= (400 + 140 + 6) : 2 = \\ &= 400 : 2 + 140 : 2 + 6 : 2 = \\ &= 200 + 70 + 3 = 273 \end{aligned}$$

5	4	6	2
4			2 7 3
1	4		
1	4		
	6		
	6		
	0		

1. **Першае няпоўнае дзялімае** — 5 соцень.

У запісе дзелі будуць тры лічбы.

Дзялю 5 на 2, атрымліваю 2. Столкі соцень будзе ў дзелі.

Множу 2 на 2, атрымліваю 4. Столкі соцень падзялілі. Аднімаю 4 ад 5, атрымліваю 1. Столкі соцень засталося падзяліць.

Параўноўваю астачу з дзельнікам: $1 < 2$.

2. **Другое няпоўнае дзялімае** — 1 сотня 4 дзясяткі, або 14 дзясяткаў.

Дзялю 14 на 2, атрымліваю 7. Столкі дзясяткаў будзе ў дзелі.

Множу 7 на 2, атрымліваю 14. Столкі дзясяткаў падзялілі.

Аднімаю 14 ад 14, атрымліваю 0. Астача роўная нулю.

Параўноўваю астачу з дзельнікам: $0 < 2$.

3. **Трэцяе няпоўнае дзялімае** — 6 адзінак.

Прадоўжы разважанне.

1. Вылічы.

364 : 2	755 : 5	856 : 4	592 : 4
786 : 6	928 : 4	496 : 2	831 : 3

2. Раши ўраўненні.

$x - 87 = 286 : 2$	$541 - y = 339 : 3$
$167 + a = 848 : 4$	$k + 57 = 555 : 5$

Урок 116

3. Выбери схему. Раши задачу.

На ровары дзядзька Міша ехаў з вёскі ў горад З г. Калі б ён ішоў пешатой са скорасцю 5 км/г, то яму прыйшлося б ісці 6 г. З якой скорасцю ехаў дзядзька Міша на ровары?

1

2

4. У кафэ для прыгатавання кавы эспрэса наведваль-нікам зрасходавалі 250 г кавы, што склала трэцюю частку кавы, якая пайшла для прыгатавання кавы капучына. Ці хапіла для прыгатавання кавы капучына пяці пакетаў кавы, па 170 г кожны?

5. У гаспадыні 16 курэй. Курэй у 4 разы больш, чым гусей, і ў 2 разы менш, чым качак. Колькі ўсяго птушак у гаспадыні?

6. Знайдзіце агульную даўжыню дарогі, калі сума даўжынь першага і другога ўчасткаў роўная 138 м, другога і трэцяга — 180 м, трэцяга і чацвёртага — 204 м, чацвёртага і першага — 162 м.

Растлумач, як падзяліць вуглом 573 на 3.

1. Вылічы.

$$516 : 3$$

$$917 : 7$$

$$528 : 3$$

$$924 : 7$$

2. За 5 г станок-аўтамат можа зрабіць 350 дэталей. За які час гэты станок можа зрабіць 560 дэталей?

Урок 117

1. Вылічы.

$$548 : 2$$

$$847 : 7$$

$$892 : 4$$

$$741 : 3$$

$$748 : 2$$

$$771 : 3$$

$$945 : 7$$

$$968 : 4$$

2. Знайдзі значэнні выразаў.

$$326 : 2 + 598$$

$$1000 - 262 \cdot 2$$

$$98 : 7 + 714 : 3$$

$$187 \cdot 4 - 91 : 13$$

3. Раши ўраўненні.

$$x + 273 = 532$$

$$n - 385 = 128$$

$$y \cdot 4 = 888$$

$$417 + a = 639$$

$$4 \cdot t = 280$$

$$720 : m = 90$$

4. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$$\boxed{?} : 6 = 9 \text{ (аст. 3)}$$

$$\boxed{?} : 5 = 8 \text{ (аст. 4)}$$

$$\boxed{?} : 9 = 9 \text{ (аст. 7)}$$

$$\boxed{?} : 7 = 8 \text{ (аст. 6)}$$

5. Дапоўні:

$$482 \text{ г да } 1 \text{ кг}$$

$$31 \text{ см да } 1 \text{ м}$$

$$15 \text{ мін да } 1 \text{ г}$$

$$736 \text{ кг да } 1 \text{ т}$$

$$93 \text{ м да } 1 \text{ км}$$

$$48 \text{ мін да } 1 \text{ г}$$

$$32 \text{ кг да } 1 \text{ ц}$$

$$524 \text{ м да } 1 \text{ км}$$

$$6 \text{ мін да } 1 \text{ г}$$

6. Першы лыжнік за 2 г праехаў 18 км, а другі лыжнік за 3 г — 24 км. Скорасць якога лыжніка большая? На сколькі кіламетраў у гадзіну большая?

Як змяніць лікі ва ўмове задачы так,
каб адказ павялічыўся?

7. Каб перамагчы ў камп'ютарнай гульні, трэба набраць 1000 ачкоў. Казімір на першым этапе набраў 240 ачкоў, што на 60 ачкоў менш, чым на другім этапе. Колькі ачкоў засталося набраць Казіміру, каб перамагчы?

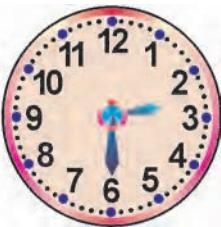
Урок 117

8. У 4 пакеты расфасавалі 720 г дражэ, пароўну ў кожны пакет. Колькі такіх пакетаў трэба, каб расфасаваць 900 г дражэ?

9. У 15 г 20 мін пачаўся мультфільм, які доўжыўся 10 мін. А якой гадзіне мультфільм закончыўся?

10. На якім цыферблце паказана, а якой гадзіне закончыўся мультфільм? Прачытай паказанні гадзіннікаў з дапамогай слоў «палова», «чвэрць», «без чвэрці».

11. Складзі задачу, якая рашаецца так:

- 1) $210 \cdot 3 = 630$
- 2) $630 + 180 = 810$

12. У трохвугольніку ABC даўжыні старон роўныя 5 см, 3 см і 6 см.

- Вылічы перыметр трохвугольніка ABC .
- Начарці прамавугольнік $MNPK$ з такім жа перыметрам.

1. Вылічы.

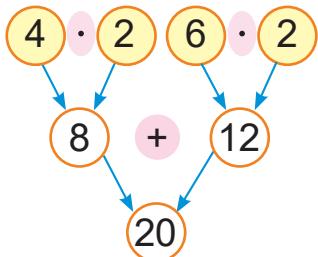
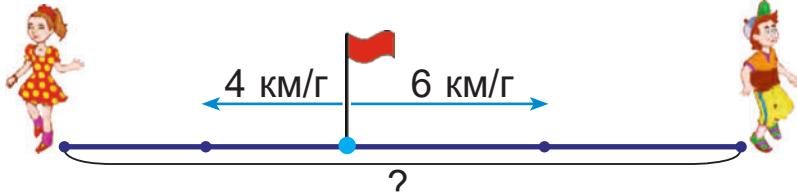
$$429 : 3 \quad 528 : 2 \quad 765 : 5 \quad 831 : 3$$

- 2.** Цягнік прайшоў 480 км за 6 г. Знайдзі, якую адлегласць пройдзе гэты цягнік за 8 г, рухаючыся з той жа скорасцю.

Урок 118

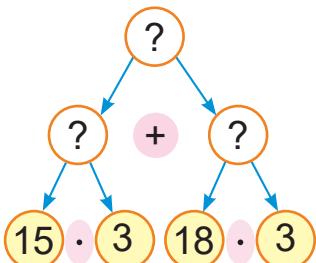
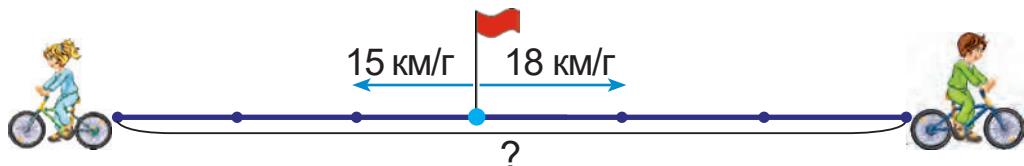
Два пешаходы адначасова выйшлі з вёскі ў супрацьлеглых напрамках. Скорасць першага пешахода — 4 км/г, а скорасць другога — 6 км/г. На якой адлегласці адзін ад аднаго яны будуць праз 2 г?

- Спачатку даведаюся, колькі кілометраў пройдзе першы пешаход за 2 г.
- Потым даведаюся, колькі кілометраў пройдзе другі пешаход за 2 г.
- Зараз даведаюся, на якой адлегласці яны будуць адзін ад аднаго праз 2 г.

- Два веласіпедысты адначасова выехалі з пасёлка ў супрацьлеглых напрамках. Іх скорасці — 15 км/г і 18 км/г. Якая адлегласць будзе паміж імі праз 3 г?

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць адлегласць, якую пераадолеў першы веласіпедыст?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць адлегласць, якую пераадолеў другі веласіпедыст?

Урок 118

2. Вылічы.

$$856 : 4$$

$$976 : 4$$

$$519 : 3$$

$$955 : 5$$

3. Вызнач, значэнне якога выразу большае і на колькі большае.

- Дзель лікаў 333 і 3 або іх здабытак.
- Здабытак лікаў 248 і 2 або іх дзель.

4. Раши ўраўненні.

$$x \cdot 7 = 140$$

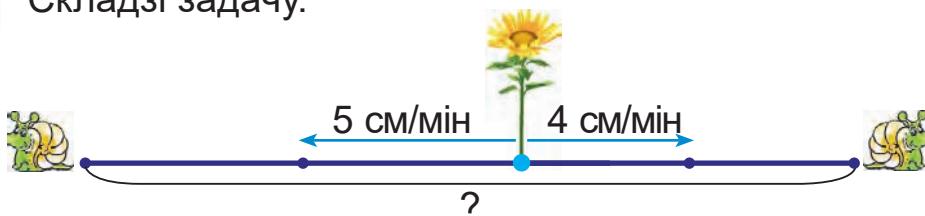
$$6 \cdot a = 360$$

$$84 : y = 21$$

5. У доме 210 аднапакаёвых кватэр, 150 двухпакаёвых і 125 трохпакаёвых кватэр. Колькі ўсяго двухпакаёвых і трохпакаёвых кватэр у трох такіх дамах?

6. Маса чатырох пачкаў сметанковага масла — 800 г. Знайдзі масу трох пачкаў маргарыну, калі маса аднаго пачка маргарыну на 50 г большая за масу аднаго пачка масла.

? Складзі задачу.

1. Вылічы.

$$486 : 3$$

$$655 : 5$$

$$784 : 4$$

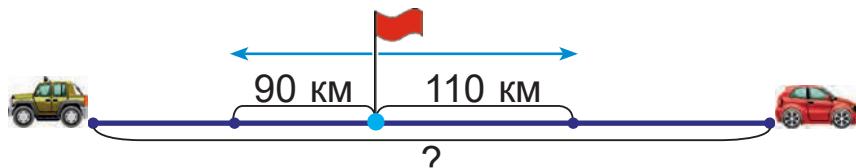
$$672 : 2$$

2. Дзве мышыны адначасова выехалі з аднаго пасёлка ў супрацьлеглыя напрамках саскарасцямі 90 км/г і 80 км/г. Знайдзі адлегласць паміж імі праз 2 г руху.

Урок 119

Дзве мышыны адначасова выехалі з запраўкі ў супрацьлеглых напрамках. Скорасць адной мышыны — 90 км/г, а скорасць другой мышыны — 110 км/г. Якая адлегласць будзе паміж мышынамі праз 2 г?

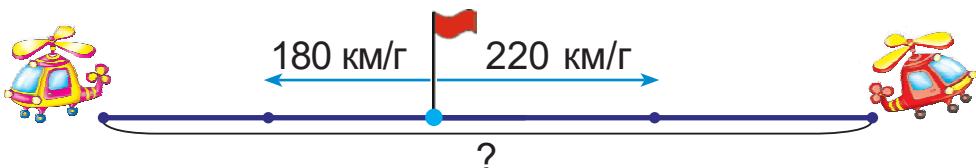

$$\begin{array}{c} 90 + 110 \\ \downarrow \quad \downarrow \\ 200 \cdot 2 \\ \downarrow \quad \downarrow \\ 400 \end{array}$$

- Спачатку даведаюся, на сколькі кілометраў аддаляцца мышыны за 1 г (**скорасць аддалення**).
- Потым даведаюся, на якой адлегласці яны будуць адна ад адной праз 2 г.

- Два верталёты адначасова вылецелі ў супрацьлеглых напрамках. Скорасць аднаго верталёта была 180 км/г, а скорасць другога — 220 км/г. На якой адлегласці яны будуць адзін ад аднаго праз 2 г?

$$\begin{array}{c} ? \\ \downarrow \quad \downarrow \\ ? \cdot 2 \\ \downarrow \quad \downarrow \\ 180 + 220 \end{array}$$

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць скорасць аддалення верталётаў?

Урок 119

2. Вылічы.

$$864 : 4$$

$$736 : 2$$

$$891 : 3$$

$$855 : 5$$

3. Знайдзі значэнні выразаў.

$$(258 + 367) : 5$$

$$3 \cdot (535 - 317)$$

4. Састаў дзве правільныя роўнасці і дзве правільныя няроўнасці.

111

$80 \cdot 3$

$666 : 6$

$4 \cdot 60$

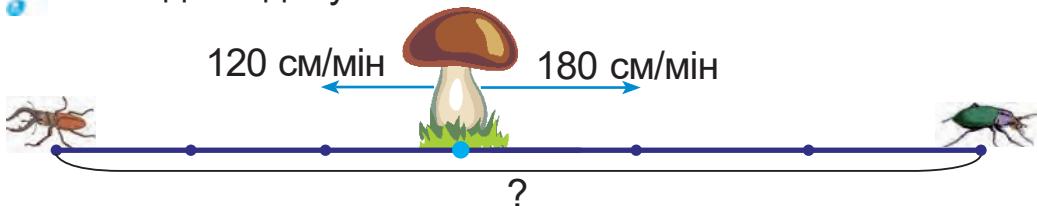
5. Бохан хлеба мае масу 1 кг. Што цяжэйшае — палова бохана або чвэрць бохана? На сколькі грамаў цяжэйшае?

6. Складзі і раши задачу.

Цана (р.)	Колькасць (шт.)	Кошт (р.)
30	6	
?	9	аднолькавы

Складзі задачу.

1. Вылічы.

$$(476 + 388) : 2$$

$$(439 - 267) \cdot 4$$

2. Два турысты выйшли з аднаго пасёлка ў супрацьлеглыx напрамках са скарасцямі 6 км/г і 5 км/г. Якая адлегласць будзе паміж імі праз 4 г?

Урок 120

Параўнай два запісы рашэння.

$$\begin{aligned}328 : 4 &= (320 + 8) : 4 = \\&= 320 : 4 + 8 : 4 = \\&= 80 + 2 = 82\end{aligned}$$

3	2	8	4
3	2		8
—	8		
		8	
		0	

1. **Першае няпоўнае дзялімае** — 32 дзясяткі.

У запісе дзелі будуць дзве лічбы.

Дзялю 32 на 4, атрымліваю 8. Столкі дзясяткаў будзе ў дзелі.

Множу 8 на 4, атрымліваю 32. Столкі дзясяткаў падзялілі.

Аднімаю 32 ад 32, атрымліваю 0. Астача роўная нулю.

Параўноўваю астачу з дзельнікам: $0 < 4$.

2. **Другое няпоўнае дзялімае** — 8 адзінак.

Прадоўжы разважанне.

1. Вылічы.

$$168 : 4 \quad 279 : 3 \quad 355 : 5 \quad 328 : 8$$

2. Знайдзі значэнні выразу $a : 6 - 21$, калі a роўна 246; 366; 846; 888.

3. Выканай дзеянні.

$$\begin{array}{lll}14 \text{ т} \cdot 6 & 980 \text{ г} : 14 & (270 \text{ ц} + 120 \text{ ц}) \cdot 2 \\64 \text{ т} : 16 & 250 \text{ г} \cdot 4 & (420 \text{ ц} - 260 \text{ ц}) : 20\end{array}$$

4. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

- Рознасць лікаў 180 і 100 павяліч у 9 разоў.
- Дзель лікаў 480 і 60 павяліч на 20.
- Суму лікаў 380 і 40 паменшы ў 7 разоў.
- Здабытак лікаў 90 і 9 паменшы на 140.

Урок 120

5. Раши задачу двумя спосабамі.

Зося і Тоня выйшлі з пад'езда ў супрацьлеглых напрамках са скарасцямі 60 м/мін і 70 м/мін. Якая адлегласць будзе паміж дзяўчынкамі праз 6 мін?

6. Выбери схему. Раши задачу

Грузавая машина праехала 150 км. Гэта адлегласць склада трэць таго шляху, які застаўся. Якую адлегласць засталося праехаць машине?

1

2

7. Некалькі жоўтых кафляных плітак, кожная плошчай

100 см^2 , маюць агульную плошчу 600 см^2 . Агульная плошча такой жа колькасці сініх плітак складае 900 см^2 . Знайдзі плошчу адной сіняй пліткі.

8. Колькі кілаграмаў цукровых буракоў спатрэбіцца для атрымання 1 ц 50 кг цукру, калі маса цукру складае шостую частку масы буракоў?

Растлумач, як падзяліць вуглом 287 на 7.

1. Вылічы.

$$729 : 9$$

$$648 : 8 + 119$$

$$349 - 357 : 7$$

2. Раши задачу двумя спосабамі.

З адной вёскі адначасова ў супрацьлеглых напрамках выехалі два трактары са скарасцямі 42 км/г і 36 км/г . Якая адлегласць будзе паміж імі праз 2 г?

Урок 121

Параўнай два запісы рашэння.

$$\begin{aligned}138 : 3 &= (120 + 18) : 3 = \\&= 120 : 3 + 18 : 3 = \\&= 40 + 6 = 46\end{aligned}$$

1	3	8	3
1	2	4	6
-	1	8	
	1	8	
		0	

1. **Першае няпоўнае дзялімае** — 13 дзясяткаў.

У запісе дзелі будуць дзве лічбы.

Дзяллю 13 на 3, атрымліваю 4. Столкі дзясяткаў будзе ў дзелі.

Множу 4 на 3, атрымліваю 12. Столкі дзясяткаў падзялілі.

Аднімаю 12 ад 13, атрымліваю 1. Столкі дзясяткаў засталося падзяліць.

Параўноўваю астачу з дзельнікам: $1 < 3$.

2. **Другое няпоўнае дзялімае** — 1 дзясятак 8 адзінак, або 18 адзінак.

Прадоўжы разважанне.

1. Вылічы.

268 : 4	174 : 3	582 : 6	425 : 5
198 : 6	198 : 9	441 : 7	592 : 8

2. Замест * устаў лічбы так, каб няроўнасці былі праўильныя.

12* > 123	5*4 < 52*	*07 > 347
4* < 168 : 4	5* < 108 : 2	73* > 246 · 3

3. Запішы выразы і знайдзі іх значэнні.

Складаемае	30 · 9	510 : 3	270 · 3	200 : 2
Складаемае	15 · 6	98 : 2	650 : 5	6 · 14

Урок 121

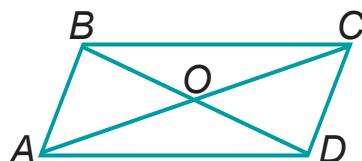

- 4.** Ад прыстані ўверх і ўніз па рацэ адначасова адышлі два катары са скарасцямі 32 км/г і 36 км/г . На якой адлегласці адзін ад аднаго яны апынуцца праз 4 г ?
- 5.** Калі на дачу ехаць на машыне, то спатрэбіцца 2 г . Калі ісці пехатой са скорасцю 5 км/г , то спатрэбіцца 32 г . З якой скорасцю будзе ехаць машына?
- 6.** Кожная клетка ў табліцы паказвае значэнне масы 9 кг . Ці зможа ўся сям'я падняцца на адным ліфце, калі ліфт можа перевозіць чатырох дарослых чалавек масай не больш за 90 кг кожны?

Тата								
Мама								
Данута								
Глеб								
Мечыслаў								

- 7.** Разгледзь малюнак. Выпіши назвы востравугольных і тупавугольных трохвугольнікаў.

? Раствумач, як падзяліць вуглом 234 на 3 .

- 1.** Вылічы.

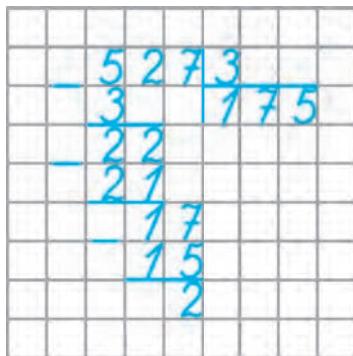
$$164 : 4 \quad 215 : 5 \quad 324 : 6 \quad 245 : 7$$

- 2.** З вакзала адначасова адправіліся два цягнікі ў супрацьлеглыя напрамках са скарасцямі 90 км/г і 100 км/г . На якой адлегласці яны апынуцца адзін ад аднаго праз 5 г ?

Урок 122

Разгледзь, як выканана дзяленне з астачай.

Дапоўні разважанне:

1. Першае няпоўнае дзялімае — ... .
2. Другое няпоўнае дзялімае — ... .
3. Трэцяе няпоўнае дзялімае — ... .
4. Чытаю адказ — 175 (аст. 2).

1. Выканай дзяленне з астачай.

$$\begin{array}{r} 487 : 2 & 658 : 5 & 565 : 4 & 275 : 3 \\ 547 : 2 & 258 : 5 & 165 : 4 & 329 : 3 \end{array}$$

2. Вылічы.

$$\begin{array}{rcl} 222 : 3 \cdot 5 & 625 : 5 \cdot 2 & 303 \cdot 3 - 1000 : 25 \\ 186 \cdot 4 : 6 & 2 \cdot 476 : 7 & 2 \cdot 134 + 3 \cdot 244 \end{array}$$

3. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

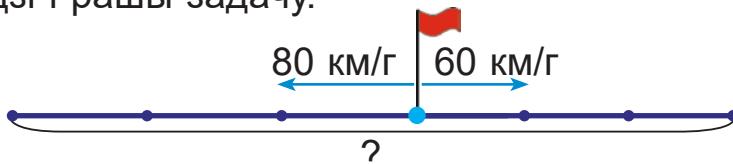
$$\begin{array}{ll} 149 \text{ кг} = ? \text{ ц} ? \text{ кг} & 3 \text{ т} 8 \text{ ц} = ? \text{ ц} \\ 18 \text{ ц} = ? \text{ т} ? \text{ ц} & 6 \text{ ц} 6 \text{ кг} = ? \text{ кг} \end{array}$$

4. У школьнім музей народных рамёстваў 476 экспанатаў. Адну сёму частку ўсіх экспанатаў прынеслі бацькі, а астатнія экспанаты — дзецы. Колькі экспанатаў прынеслі дзецы?

Урок 122

5. Складзі і раши задачу.

6. У цяпліцах сабралі аднолькавую масу пекінскай капусты і радыскі. Усю пекінскую капусту развезлі ў два супермаркеты, па 320 кг у кожны. Усю радыску развезлі ў 4 супермаркеты, пароўну ў кожны. Па колькі кілаграмаў радыскі прывезлі ў кожны супермаркет?

7. Алоўкам, даўжыня якога 15 см, можна правесці лінію даўжынёй 60 км.

Яна кажа:

Калі я зрасходую 5 см гэтага алоўка, то змагу правесці лінію даўжынёй 10 км.

Алесь кажа:

Калі я зрасходую 5 см гэтага алоўка, то змагу правесці лінію даўжынёй 20 км.

Чыя праўда?

Дапоўні сказ словам «большая» або «меншая».

Астача пры дзяленні павінна быць ? за дзельнік.

1. Выканай дзяленне з астачай.

$$439 : 6 \quad 217 : 5 \quad 128 : 3 \quad 659 : 4$$

2. У глядзельнай зале 300 месцаў у трох сектарах.

Колькасць месцаў у першым сектары складае $\frac{1}{5}$ частку ўсіх месцаў. У другім і трэцім сектарах месцаў пароўну. Колькі месцаў у кожным сектары?

Урок 123

1. Вылічы.

$486 : 2$

$855 : 5$

$564 : 4$

$548 : 2$

$328 : 4$

$426 : 6$

$968 : 4$

$526 : 2$

2. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$331 : 4$

$716 : 5$

$817 : 3$

$436 : 6$

3. Знайдзі значэнні выразай.

$724 : 4 + 249$

$631 - 369 : 9$

$(284 + 262) : 6$

$521 + 826 : 2$

$1000 - 549 : 9$

$784 : (203 - 196)$

4. Састаў і рашы ўраўненні.

- Лік 140 памножылі на невядомы лік і атрымалі 980.
- Невядомы лік павялічылі на 245 і атрымалі 612.

5. Знайдзі $\frac{1}{4}$ частку значэння даўжыні:

248 см

272 дм

520 м

744 м

1 км

6. Знайдзі значэнне велічыні, $\frac{1}{6}$ частка якой роўная:

29 р.

38 к.

1 р. 30 к.

1 р. 15 к.

7. Параўнай.

$3 \text{ г } 45 \text{ мін } ? \quad 220 \text{ мін}$

$2 \text{ г } 59 \text{ мін } ? \quad 199 \text{ мін}$

$8 \text{ г } 12 \text{ мін } ? \quad 500 \text{ мін}$

$7 \text{ г } 48 \text{ мін } ? \quad 460 \text{ мін}$

8. 3 540 кг свежых яблыкаў атрымалі сушаныя яблыкі.

Іх маса роўная $\frac{1}{6}$ масы свежых яблыкаў. Потым сушаныя яблыкі расклалі пароўну ў 5 каробак. Знайдзі масу сушаных яблыкаў у адной каробцы.

Урок 123

9. Са школы адначасова выйшлі Сеня і Соня. Сеня ішоў са скорасцю 80 м/мін, а Соня — 70 м/мін. Ці правільна, што дзееці ішлі ў супрацьлеглых напрамках, калі праз 5 мін адлегласць паміж імі была 600 м?

10. Адкажды на пытанне задачы 9, калі Сеня і Соня ішлі са скарасцямі 65 м/мін і 55 м/мін.

11. Складзі задачы, якія рашаюцца так:

$$(90 + 85) \cdot 3$$

$$90 \cdot 3 + 85 \cdot 3$$

12. Дапоўні ўмову задачы данымі табліцы. Раши задачу. Для гуртка па маляванні купілі ? набораў фарбаў па цане ? за адзін набор і ? пэндзлікаў па цане ? за штуку. Які кошт усёй пакупкі?

Назва пакупкі	Цана	Колькасць
Аловак	80 к.	6
Фарбы	1 р. 10 к.	5
Пэндзлік	50 к.	8
Фламастар	1 р. 70 к.	2

1. Вылічы.

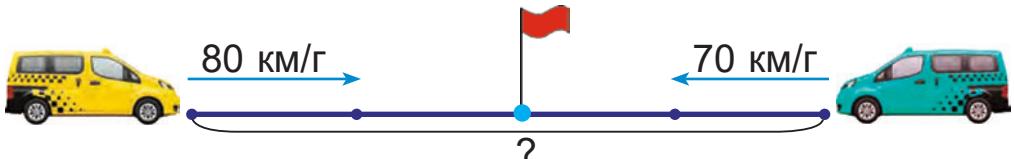
$$438 : 6 \quad 315 : 5 \quad 126 : 3 \quad 856 : 4$$

2. Гарналыжнік спускаўся з гары 16 мін са скорасцю 1 км/мін. З якой скорасцю яму трэба спускацца, каб пераадолець гэту дыстанцыю за 8 мін?

Урок 124

Два маршрутныя таксі адначасова адправіліся насустрач адно аднаму з двух гарадоў і праз 2 г сустрэліся. Скорасць аднаго таксі была 80 км/г, а другога — 70 км/г. Знайдзі адлегласць паміж гарадамі.

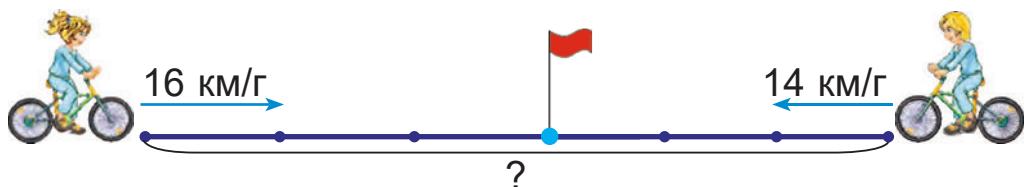

$$\begin{array}{ccc} 80 \cdot 2 & & 70 \cdot 2 \\ \downarrow & + & \downarrow \\ 160 & + & 140 \\ \downarrow & & \downarrow \\ 300 & & \end{array}$$

- Спачатку даведаюся, сколькі кілометраў праедзе адно таксі за 2 г.
- Потым даведаюся, сколькі кілометраў праедзе другое таксі за 2 г.
- Цяпер даведаюся адлегласць паміж гарадамі.

- Два веласіпедысты адначасова выехалі з двух пасёлкаў і сустрэліся праз 3 г. Скорасць аднаго веласіпедыста — 16 км/г, скорасць другога — 14 км/г. Знайдзі адлегласць паміж пасёлкамі.

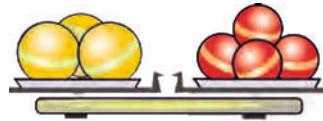
$$\begin{array}{ccc} ? & & ? \\ \downarrow & + & \downarrow \\ ? & + & ? \\ \downarrow & & \downarrow \\ 16 \cdot 3 & + & 14 \cdot 3 \\ \downarrow & & \downarrow \\ 112 & & \end{array}$$

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачі?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць адлегласць, якую перадолеў першы веласіпедыст?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць адлегласць, якую перадолеў другі веласіпедыст?

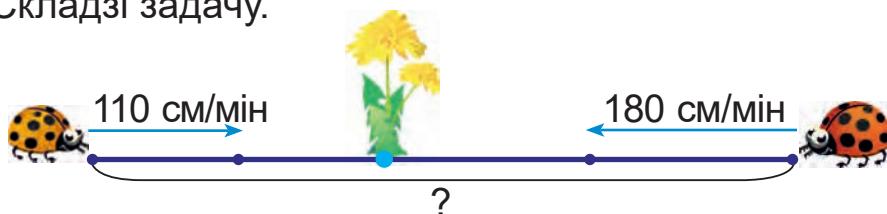
Урок 124

2. Паменшы ў 6 разоў лікі: 324; 726; 486; 966.
Паменшы на 126 лікі: 286; 312; 561; 823.
3. Выканай і правер дзяленне з астачай.
 $269 : 4$ $175 : 3$ $135 : 2$ $426 : 5$
4. Выканай дзеянні.
 $(25 \text{ к.} + 5 \text{ р. } 75 \text{ к.}) : 2$ $(7 \text{ р. } 81 \text{ к.} - 3 \text{ р. } 61 \text{ к.}) \cdot 2$
5. Школа купіла 160 білетаў у цырк. Ці хопіць гэтых білетаў, каб у цырк схадзілі 3 класы, па 23 вучні ў кожным класе, і 5 класаў, па 26 вучняў у кожным класе?
6. Начарці ломаную $MNOP$ даўжынёй 1 дм 2 см.
7. Маса трох жоўтых мячоў роўная масе чатырох чырвоных. Колькі жоўтых мячоў трэба ўзяць, каб ураўнаважыць 12 чырвоных?

Складзі задачу.

1. Вылічы.

$186 \cdot 4 : 6$

$2 \cdot 476 : 7$

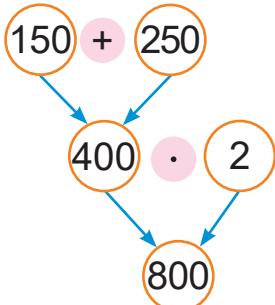
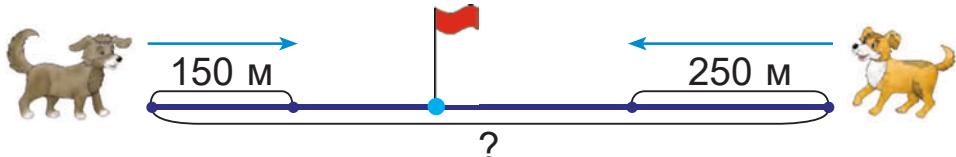
$159 \cdot 2 + 544 : 4$

2. Два аўтобусы адначасова выехалі з двух гарадоў насустрach адзін аднаму і праз 3 г сустрэліся. Якая адлегласць была паміж гарадамі, калі скорасць аднаго аўтобуса — $85 \text{ км}/\text{г}$, а другога — $75 \text{ км}/\text{г}$?

Урок 125

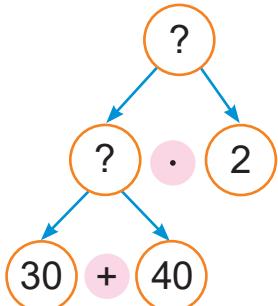
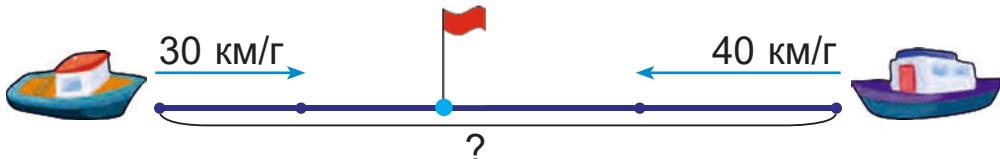
Два сабакі — Бобік і Барбос — адначасова выбеглі з дзвюх вёсак настустрach адзін аднаму і праз 2 мін сустрэліся. Скорасць Бобіка была 150 м/мін, а Барбоса — 250 м/мін. Знайдзі адлегласць паміж вёскамі.

- Спачатку даведаюся, на колькі метраў зблізяцца Бобік і Барбос за 1 г (скорасць збліжэння).
- Потым даведаюся адлегласць паміж вёскамі.

1. Ад дзвюх прыстаней адначасова настустрach адзін аднаму выйшлі два катары са скрасцямі 30 км/г і 40 км/г. Катары сустрэліся праз 2 г. Знайдзі адлегласць паміж прыстанямі.

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць скрасць збліжэння катараў?

2. Вылічы.

$$639 : (741 - 738)$$

$$(450 + 174) : 4$$

$$(1000 - 756) \cdot 4$$

Урок 125

3. Устаў праpusчаныя лікі.

$$75 : 2 = 37 \text{ (аст. ?)}$$

$$109 : 4 = ? \text{ (аст. 1)}$$

$$? : 3 = 49 \text{ (аст. 1)}$$

$$102 : ? = 25 \text{ (аст. 2)}$$

4. Параўнай.

$$\frac{1}{4} \text{ м } ? \text{ } 25 \text{ см}$$

$$5 \text{ см } ? \text{ } \frac{1}{2} \text{ дм}$$

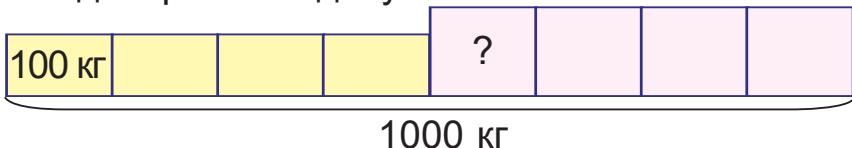
$$\frac{1}{10} \text{ см } ? \text{ } \frac{1}{5} \text{ см}$$

$$\frac{1}{6} \text{ г } ? \text{ } 10 \text{ мін}$$

$$5 \text{ мін } ? \text{ } \frac{1}{12} \text{ г}$$

$$\frac{1}{3} \text{ г } ? \text{ } \frac{1}{4} \text{ г}$$

5. Складзі і раши задачу.

6. У мамы на банкаўскай картцы 100 р. Мама заплаціла 63 р. за камунальныя паслугі і 15 р. за электрычнасць. Ці хопіць грошай, якія засталіся на картцы, каб купіць 2 м тканіны па цане 13 р. за метр?

7. На якую найбольшую колькасць частак можна падзяліць аркуш паперы трымі лініямі?

Складзі задачу.

1. Вылічы.

$$386 + 539 - 764$$

$$567 : 3 + 199 \cdot 2$$

2. З двух аэрадромаў насустрач адзін аднаму вылецелі два верталёты са скарасцямі 240 км/г і 180 км/г. Верталёты сустрэліся праз 2 г. Знайдзі адлегласць паміж аэрадромамі.

Урок 126

Секундная стрэлка

Мінутная стрэлка

Гадзіннікавая стрэлка

Мінутная стрэлка робіць поўны круг за адну гадзіну.
Секундная стрэлка робіць поўны круг
за адну мінуту.

Секунда — адзінка часу.

У адной мінute шэсцьдзесят секунд.

$$1 \text{ мін} = 60 \text{ с}$$

1. Выразі ў секундах.

$$1 \text{ мін}$$

$$5 \text{ мін}$$

$$9 \text{ мін } 9 \text{ с}$$

$$3 \text{ мін } 14 \text{ с}$$

$$2 \text{ мін}$$

$$8 \text{ мін}$$

$$2 \text{ мін } 6 \text{ с}$$

$$6 \text{ мін } 40 \text{ с}$$

2. Выканай дзеянні. Вынік выразі ў мінатах.

$$12 \text{ с} + 48 \text{ с} \quad 600 \text{ с} : 5 \quad (25 \text{ с} + 35 \text{ с}) \cdot 4$$

$$93 \text{ с} - 33 \text{ с} \quad 90 \text{ с} \cdot 4 \quad (720 \text{ с} - 180 \text{ с}) : 3$$

3. Састаў выразы, з дапамогай якіх можна знайсці працягушчаныя лікі. Знайдзі значэнні гэтых выразаў.

Складаемое	486	?	267	381
Складаемое	?	536	423	419
Сума	709	880	?	?

Урок 126

4. Скорасць слабага ветру — 4 м/с , што ў 8 разоў менш за скорасць ураганнага ветру. На колькі метраў у секунду скорасць ураганнага ветру большая за скорасць слабага ветру?
5. Раши задачу двумя спосабамі.
З двух канцоў дарожкі адначасова наступілі адна адной паехалі на самакатах Гелена і Аліна. Гелена ехала са скорасцю 3 м/с , а Аліна — 2 м/с . Дзяўчынкі сустрэліся праз 30 с . На якой адлегласці ад адной яны былі да пачатку руху?
6. У трох гаспадынъ было 96 куранят. У другой гаспадыні было ў 2 разы больш куранят, чым у першай, а ў трэцяй — у 3 разы больш куранят, чым у першай. Колькі куранят было ў кожнай гаспадыні?
7. Перыметр участка квадратнай формы — 320 м . Знайдзі даўжыню стараны гэтага участка.
Ці правільна, што перыметр участка павялічыцца ў 2 разы, калі даўжыню кожнай яго стараны таксама павялічыць у 2 разы?

Колькі секунд змяшчаецца ў адной мінуке?

1. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.
  - Рознасць лікаў 256 і 105 павяліч у 6 разоў.
  - Дзель лікаў 549 і 3 павяліч на 320 .
2. Сабака Палкан прабег 320 м са скорасцю 8 м/с . Колькі метраў ён прабяжыць за такі ж час, калі яго скорасць стане 6 м/с ?

Урок 127

Сёння Юра ўстаў у 7 гадзін раніцы. Заўтра ён таксама ўстане ў 7 г раніцы. Паміж 7 г раніцы сёння і 7 г раніцы заўтра праходзіць 24 г. Гэты прамежак часу называюць **суткамі**.

У адных сутках дваццаць чатыры гадзіны.

$$1 \text{ сут.} = 24 \text{ г}$$

Раніца, дзень, вечар і нач — гэта **часткі сутак**.

1. Колькі гадзін праходзіць паміж 13 г у сераду і 13 г у чацвер? Паміж 18 г у пятніцу і 18 г у нядзелю? Выразі ў сутках.
2. Адкажы на пытанні.
  - Колькі гадзін у трох сутках? У чатырох сутках?
  - Колькі сутак у двух тыднях? У пяці тыднях?
3. Параўнай.

2 сут. ?	72 г	15 г · 5 ?	3 сут.
4 сут. ?	100 г	960 г : 8 ?	5 сут.
2 мін ?	100 с	60 с · 6 ?	5 мін
240 с ?	3 мін	720 с : 6 ?	2 мін
4. Знайдзі значэнні выразаў.

$15 \cdot 8 : 3$	$70 \cdot 6 : 21$	$(320 + 240) : 70$
$6 \cdot 25 : 5$	$8 \cdot 60 : 12$	$(1000 - 640) : 30$
5. Вылічы.

$279 \cdot 3$	$458 \cdot 2$	$726 : 2$	$858 : 3$
---------------	---------------	-----------	-----------
6. Вартайкі павінен дзяжурыць суткі. Чвэрць часу яго дзяжурства ўжо прыйшла. Колькі часу засталося дзяжурыць вартайкі?

Урок 127

7. Пабудуй схему да задачы. Адкажы на пытанне задачы з дапамогай схемы, не выконваючы вылічэння. Стася і Каця спаборнічалі ў бегу на 30 м. Стася прабегла дыстанцыю за 4 с, а Каця — за 6 с. Чыя скорасць большая?
8. Паміж двумя пасёлкамі адлегласць роўная 10 км. З гэтых пасёлкаў адначасова ў супрацьлеглых напрамках выехалі два веласіпедысты. На якой адлегласці яны апынуцца адзін ад аднаго праз 2 г, калі іх скорасці — 12 км/г і 15 км/г?
9. Шырыня прамавугольніка — 2 см, а яго даўжыня — на 2 см большая. Начарці такі прамавугольнік. Вылічы яго перыметр.
10. Даша даходзіць да парку за 18 мін, а яе брат Лёня дабягае да парку і назад да дома без спынення за 12 мін. У колькі разоў скорасць Даши меншая за скорасць Лёні?

Яна кажа:

Для рашэння задачы трэба даведацца, колькі часу будзе ісці Даша да парку і назад.

Ці праўду кажа Яна?

Дапоўні сказ.

У адных сутках — ? гадзіны.

1. Вылічы.

$$608 - 248 \cdot 2$$

$$(852 - 536) : 4$$

$$585 : 9 \cdot 7$$

2. Цягнік ідзе ад аднаго горада да другога адны суткі. Шостую частку сутак цягнік ужо знаходзіцца ў дарозе. Колькі гадзін засталося ісці цягніку?

Урок 128

Поўнач
Пачатак сутак

Поўдзень
Палова сутак

Ц

1. Каторую гадзіну паказваюць гадзіннікі? Колькі часу прайшло ад поўначы? Ад поўдня?

2. Вызнач, колькі часу прайшло.
- Дзядзька Федзя пайшоў у грыбы ў поўдзень, а вярнуўся а палове на трэцюю таго ж дня.
  - Самалёт вылецеў у поўнач, а прыляцеў без чвэрці чатыры той жа ноччу.
3. Устаў прапушчаныя лікі.
 $180 \text{ с} = ? \text{ мін}$ $360 \text{ мін} = ? \text{ г}$ $480 \text{ г} = ? \text{ сут.}$
4. Параўнай.
$3 \text{ сут. } 12 \text{ г } ? \text{ 84 г}$	$10 \text{ сут. } 1 \text{ г } ? \text{ 240 г}$
$4 \text{ сут. } 2 \text{ г } ? \text{ 100 г}$	$2 \text{ сут. } 12 \text{ г } ? \text{ 60 г}$
5. Вылічы.
$182 \cdot 4 + 465 : 5$	$121 \cdot 7 + 243 : 3$
$349 \cdot 2 - 831 : 3$	$754 : 2 - 118 \cdot 2$

Урок 128

6. Дзве лодкі адплылі ў поўдзень ад прычала ўверх і ўніз па рацэ. Лодка, якая плыла па цячэнні ракі, рухалася са скорасцю 8 км/г. Гэта ў 2 разы больш за скорасць лодкі, якая плыла супраць цячэння ракі. Якая адлегласць будзе паміж лодкамі праз 4 г?
7. Складзі розныя задачы, выкарыстоўваючы даныя табліцы. Рашы адну задачу.

	Каўбаса	Сасіскі	Сыр	Цукеркі
Купілі	300 г	500 г	400 г	1 кг
З'ела кацяня	50 г	120 г	10 г	—
З'ела шчаня	100 г	180 г	—	50 г
З'еў Пеця	150 г	200 г	100 г	100 г
Засталося	?	?	?	?

8. Знайдзіце заканамернасць і працягніце рад лікаў.

213

223

243

273

?

?

?

- Дапоўні сказы словамі «поўдзень» або «поўнач».

12 г дня — гэта ?.

12 г ночы — гэта ?.

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$$716 - 348 : 2$$

$$552 : 3 + 295$$

$$148 \cdot 6 - 199$$

2. З адной аўтастанцыі адначасова ў супрацьлеглых напрамках выехалі два маршрутныя таксі і праз 3 г спыніліся. На якой адлегласці яны апынуліся адно ад аднаго, калі рухаліся са скрасцямі 90 км/г і 85 км/г?

Урок 129

1. Выразі:

- у гадзінах: 3 сут.; 6 сут.; 4 сут. 9 г;
- у мінатах: 5 г; 8 г; 9 г 35 мін;
- у секундах: 4 мін; 5 мін; 3 мін 6 с.

2. Параўнай.

$$20 \text{ мін } ? \frac{1}{3} \text{ г}$$

$$\frac{1}{5} \text{ мін } ? 20 \text{ с}$$

$$3 \text{ г } ? \frac{1}{8} \text{ сут.}$$

$$\frac{1}{6} \text{ сут. } ? 6 \text{ г}$$

3. Дапоўні да сутак.

13 г

1 г

20 г

23 г 10 мін

4. Вызнач, колькі часу пройдзе:

- у панядзелак ад 18 г да поўначы;
- у аўторак ад 8 г раніцы да поўдня;
- у сераду ад поўначы да поўдня;
- ад поўдня ў чацвер да поўдня ў пятніцу.

5. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$537 : 4 \quad 956 : 6 \quad 472 : 3 \quad 893 : 4$$

6. Голуб і верабей вылецелі ў поўдзень са сваіх гнёздаў насустрэч адзін аднаму і праз 5 с сустрэліся. Скорасць голуба — 20 м/с, а скорасць вераб'я — у 2 разы меншая. Знайдзі адлегласць паміж гнёздамі голуба і вераб'я.

7. Дапоўні ўмову задачы данымі і адказам задачы 6. Раши задачу.

Голуб і верабей вылецелі са сваіх гнёздаў, адлегласць паміж якімі ?, у супрацьлеглых напрамках са скарасцямі ? і ?. Якая адлегласць будзе паміж імі праз 5 с?

Урок 129

8. Складзі задачы на рух насустрach і на рух у супрацьлеглых напрамках.

Скорасць (км/г)	Час (г)	Адлегласць (км)
12	3	?
14	3	?

9. На малюнку паказана, якія зніжкі будуць у магазіне на грэцкія крупы заўтра. Дапоўні тэкст задачы лікавымі данымі, паказанымі на малюнку. Раши задачу.

Сёння цана пакета грэцкіх круп — ?.

Заўтра ў магазіне будуць зніжкі, і цана пакета грэцкіх круп стане ?. Колькі грошай сэканоміць мама, калі купіць 3 пакеты грэцкіх круп заўтра?

10. Колькі поўных абаротаў зробіць гадзіннікавая стрэлка?

за суткі

за тыдзень

за красавік

11. Маса слівы і мандарына роўная 120 г, слівы і ківі — 90 г, ківі і мандарына — 150 г. Знайдзіце масу кожнага фрукта паасобку.

1. Раши ўраўненні.

$$640 - x = 100 \cdot 3$$

$$a : 4 = 450 - 425$$

2. З двух дамоў насустрach адзін аднаму выйшлі два хлопчыкі — Ян і Пётр. Скорасць Яна была 58 м/мін, а скорасць Пятра — 72 м/мін. Яны сустрэліся праз 3 мін. Знайдзі адлегласць паміж дамамі Яна і Пятра.

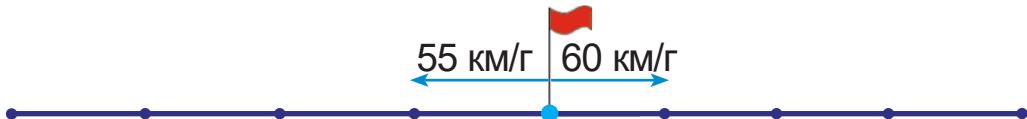
Урок 130

Разгледзь запіс рашэння задачы.

Фільм пачаўся ў 15 г 20 мін, а закончыўся праз 1 г 30 мін. А якой гадзіне закончыўся фільм?

$$15 \text{ г } 20 \text{ мін} + 1 \text{ г } 30 \text{ мін} = 16 \text{ г } 50 \text{ мін}$$

1. Машына выехала з Мінска ў 7 г 10 мін, а прыехала ў Віцебск праз 4 г 18 мін. А якой гадзіне машына прыехала ў Віцебск?
2. Верталёт вылецеў з аэрадрома ў поўдзень. Да пасадкі ён праляцеў 600 км са скорасцю 300 км/г. А якой гадзіне верталёт прыземліўся?
3. Выканай дзеянні.
 $5 \text{ г } 12 \text{ мін} + 36 \text{ мін}$ $7 \text{ мін } 4 \text{ с} + 9 \text{ мін } 50 \text{ с}$
 $1 \text{ г } 24 \text{ мін} + 24 \text{ мін}$ $4 \text{ мін } 42 \text{ с} + 13 \text{ мін } 7 \text{ с}$
4. • Паменшы ў 4 разы лікі: 872; 548; 396; 912.
• Павяліч у 3 разы лікі: 219; 251; 197; 315.
5. Раши ўраўненні.
 $700 : x = 35$ $y \cdot 6 = 960$ $50 \cdot z = 650$
 $a \cdot 7 = 525$ $b : 2 = 368$ $8 \cdot c = 608$
6. Каторая зараз гадзіна, калі частка сутак, якая засталася, на 4 г меншая за тую, якая прыйшла?
7. Разгледзь схему. Растлумач, што абазначаюць выразы.

$$60 \cdot 4$$

$$60 + 55$$

$$60 \cdot 4 + 55 \cdot 4$$

$$(60 + 55) \cdot 4$$

Урок 130

8. Выбери схему. Раши задачу.

Фасолі сабралі на 48 кг менш і ў 4 разы менш, чым памідораў. Колькі кілаграмаў памідораў сабралі?

1

2

9. У каробцы засталося 54 пакецикі з чаэм. Ці хопіць сям'і гэтага чаю на тыдзень, калі кожны дзень сям'я выкарыстоўвае $\frac{1}{6}$ частку гэтых пакецикаў?

10. У табліцы кожная клетка абазначае 30 мін руху машины. А якой гадзіне спынілася кожная машина, калі ўсе яны пачалі рух у 9 г 12 мін?

?

Спектакль пачаўся ў 18 г 30 мін, а закончыўся праз 2 г 25 мін. Як вылічыць, а якой гадзіне закончыўся спектакль?

1. Вылічы.

$$(269 + 39) \cdot 3$$

$$(724 - 246) : 2$$

2. Таня пачала трэніроўку ў 16 г 30 мін, а закончыла праз 1 г 25 мін. А якой гадзіне Таня закончыла трэніроўку?

Урок 131

Разгледзь запіс рашэння задачы.

Урокі закончыліся ў 12 г 45 мін, а пачаліся 4 г 15 мін таму назад. А якой гадзіне пачаліся ўрокі?

$$12 \text{ г } 45 \text{ мін} - 4 \text{ г } 15 \text{ мін} = 8 \text{ г } 30 \text{ мін}$$

1. Бабуля хоча пачаставаць унукаў пірагом у 17 г 20 мін. На прыгатаванне пірага трэба 2 г 5 мін. А якой гадзіне бабуля павінна пачаць гатаваць пірог?

2. Прачытай задачу. Выбери рашэнне. Вылічы.
Дана закончыла рашаць задачу ў 16 г 30 мін. А якой гадзіне Дане пачала рашаць задачу, калі ёй спатрэбілася для гэтага 15 мін?

1 $16 \text{ г } 30 \text{ мін} - 15 \text{ мін}$

2 $16 \text{ г } 30 \text{ мін} + 15 \text{ мін}$

3. На якім цыферблце паказана, калі Дане пачала рашаць задачу? Прачытай паказанні гадзіннікаў з дапамогай слоў «палова», «чвэрць», «без чвэрці».

4. Выканай дзеянні.

$$8 \text{ г } 52 \text{ мін} - 19 \text{ мін}$$

$$9 \text{ мін } 48 \text{ с} - 2 \text{ мін } 5 \text{ с}$$

5. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$23 : 6$$

$$52 : 6$$

$$91 : 10$$

$$18 : 30$$

Урок 131

6. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

Памяняшаемае	$294 \cdot 2$	$251 \cdot 3$	$1000 - 241$	$792 : 4$
Аднімаемае	$726 : 3$	$413 + 237$	$119 \cdot 4$	$594 : 3$

7. Карабель прайшоў 180 км, рухаючыся са скорасцю 60 км/г, і прыбыў у порт прызначэння ў 15 г. Ці правільна, што карабель выйшаў з порта ў поўдзень?
8. За 9 м тканіны заплацілі 72 р. Колькі метраў тканіны можна купіць на гэту суму, калі цана тканіны будзе ў 2 разы меншая?
9. У Яны ёсьць тры фотаздымкі, плошчы якіх роўныя 15 см^2 , 16 см^2 , 24 см^2 . У Алеся ёсьць рамка прамавугольнай формы з даўжынямі старон 4 см і 5 см . Дзеці з дапамогай палеткі хочуць вызначыць, ці можна размясціць у гэтай рамцы фотаздымкі Яны.

Яна кажа:

У рамцы можна размясціць кожны з маіх фотаздымкаў.

Ці праўду кажа Яна?

Цягнік прыбыў на канцавую станцыю ў 22 г 55 мін, а быў у дарозе 10 г 55 мін. А якой гадзіне цягнік адправіўся ў дарогу?

1. Раши ўраўненні.

$$3 \cdot x = 714$$

$$y : 4 = 128$$

$$c \cdot 2 = 916$$

2. Дзеці вярнуліся з прагулкі ў 16 г 35 мін. А якой гадзіне дзеці выйшлі на прагулку, калі яны гулялі 2 г 10 мін?

Урок 132

Разгледзь запіс рашэння задачы.

Сям'я выехала з Мінска ў 7 г 20 мін, а прыехала ў Полацк у 11 г 45 мін. Колькі часу сям'я была ў дарозе?

$$11 \text{ г } 45 \text{ мін} - 7 \text{ г } 20 \text{ мін} = 4 \text{ г } 25 \text{ мін}$$

1. Фільм пачаўся ў 18 г 15 мін, а закончыўся ў 19 г 50 мін. Колькі часу доўжыўся фільм?

2. Цягнік адправіўся з Гомеля ў 17 г 15 мін і прыбыў у Мінск у 22 г 15 мін. Ад Гомеля да Мінска 320 км. Знайдзі скорасць руху цягніка.

3. На якім гадзінніку паказаны час адпраўлення цягніка з Гомеля, на якім — час прыбыцця цягніка ў Мінск? Прачытайце паказанні гадзіннікаў з дапамогай слоў «палова», «чвэрць», «без чвэрці».

4. Параўнай.

$$\begin{array}{ll} 5 \text{ г } 12 \text{ мін } ? & 371 \text{ мін} \\ 3 \text{ мін } 4 \text{ с } ? & 184 \text{ с} \end{array}$$

$$\begin{array}{ll} 2 \text{ сут. } 12 \text{ г } ? & 30 \text{ г} \\ 5 \text{ сут. } 6 \text{ г } ? & 100 \text{ г} \end{array}$$

5. Устаў прапушчаныя лічбы.

$$\begin{array}{r} *64 \\ \times 2 \\ \hline 9** \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 118 \\ \times * \\ \hline **0 \end{array}$$

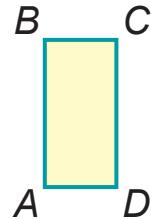
$$\begin{array}{r} 1** \\ \times 3 \\ \hline *79 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4*9 \\ \times * \\ \hline 878 \end{array}$$

Урок 132

6. Дзве мурашкі адначасова папаўзлі ад аднаго мурашніка ў супрацьлеглых напрамках. Якая адлегласць будзе паміж імі праз 7 мін, калі скорасці іх руху былі 1 м/мін і 2 м/мін?

7. У касе магазіна былі купюры па 5 р. на суму 260 р. і манеты па 2 р. на суму 52 р. Чаго было больш — пяцірублёвых купюр або манет вартасцю 2 р.? У колькі разоў больш?

8. Для ацяплення дома прывезлі 60 ц тарфянога брыкету. У снежні зрасходавалі $\frac{1}{5}$ частку брыкету, а ў студзені і лютым — $\frac{1}{2}$ частку таго брыкету, які застаўся. Колькі цэнтнераў тарфянога брыкету зрасходавалі ў студзені і лютым?

9. Начарці прамавугольнік $KLMN$, даўжыні старон якога ў 2 разы большыя, чым даўжыні старон прамавугольніка $ABCD$. Параўнай без вылічэння перыметры прамавугольнікаў $KLMN$ і $ABCD$. Правер вылічэннем.

Як вылічыць, колькі часу прайшло ад 9 г 45 мін да 12 г 55 мін?

1. Знайдзі значэнні выразу $a : 2 - a : 3$, калі a роўна 762; 894.

  2. Аўтобус выехаў з Мінска ў 15 г 18 мін і прыехаў у Пінск у 19 г 58 мін. Колькі часу ехаў аўтобус?

Урок 133

1. А якой гадзіне электрычкі прыбываюць у Маладзечна, калі час іх руху — 2 г?

Адпраўленне	Прыбыццё
Мінск, 7.00	Маладзечна, ?
Мінск, 10.30	Маладзечна, ?

2. А якой гадзіне электрычкі адпраўляюцца з Мінска, калі да Барысава электрычка ідзе 1 г 40 мін?

Адпраўленне	Прыбыццё
Мінск, ?	Барысаў, 10 г 40 мін
Мінск, ?	Барысаў, 8 г 50 мін

3. Колькі часу была ў дарозе кожная электрычка?

Адпраўленне	Прыбыццё
Мінск, 9.00	Маладзечна, 11.00
Мінск, 12.00	Орша, 16 г 15 мін

4. Цягнік Мінск — Брэст адпраўляецца ў 6 г 30 мін. А якой гадзіне трэба выйсці з дома, каб паспець на цягнік, калі дарога ад дома да вакзала займае 15 мін, а на пасадку ў цягнік трэба 10 мін?

- 5.
- Дапоўні да гадзіны.

29 мін

57 мін

6 мін

44 мін

- Дапоўні да мінuty.

59 с

31 с

8 с

48 с

- Дапоўні да сутак.

20 г

2 г

12 г

22 г

Урок 133

6. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$721 : 4 \quad 542 : 3 \quad 654 : 5 \quad 363 : 9$$

7. Знайдзі прапушчаныя лікі. Састаў роўнасці.

Памяншаемае	$219 : 3$	?	$62 \cdot 2$	?
Аднімаемае	57	$475 : 5$	?	$21 \cdot 3$
Рознасць	?	$413 : 7$	$144 : 3$	$594 : 6$

8. Два шчаняты адначасова выбеглі насустрэч адно аднаму з дзвюх будак і праз 2 мін сустрэліся. Скорасць першага шчаняці была 120 м/мін, а скорасць другога — на 60 м/мін большая. Якая адлегласць была паміж будкамі?

9. Маса трох аднолькавых машын з бульбай — 4 т, а маса трох такіх машын з бульбай і пяці аднолькавых машын з морквай — 90 ц. Знайдзі масу машыны з морквай.

10. У запісе 5555 пастаўце паміж некаторымі лічбамі знак складання так, каб атрымаліся выразы, значэнні якіх роўныя:

20

110

560

1. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$187 : 6 \quad 498 : 7 \quad 556 : 5 \quad 667 : 6$$

2. Мама дала Марыне 5 р. Якую рэшту атрымае Марына, калі купіць 4 порцыі марожанага, па 90 к. за кожную?

Урокі 134–140

Паўтарэнне вывучанага ў 3-м класе

1. Вылічы.

$$900 - (720 - 200) \quad (610 - 100) + 10 \quad (500 + 100) - 1$$

2. Вылічы.

$$\begin{array}{ll} 28 \cdot 7 + 210 & 249 : 3 + 426 : 6 \\ 310 + 120 : 40 & 198 + 257 \cdot 2 - 374 \end{array}$$

3. Вылічы. Выканай праверку.

$$369 + 311 \quad 690 - 367 \quad 112 \cdot 8 \quad 711 : 9$$

4. Знайдзі значэнні выразу $a \cdot 7 - 11$, калі a роўна 14; 29; 58; 113.

5. Устаў прапушчаныя лікі.

500	
140	?
?	280
330	?
?	410

700	
?	305
524	?
?	523
306	?

900	
294	?
?	417
589	?
?	730

1000	
?	282
451	?
?	624
845	?

6. Раши ўраўненні.

$$\begin{array}{lll} 70 \cdot x = 280 & 80 \cdot y = 400 & a \cdot 80 = 560 \\ b : 30 = 9 & 750 : m = 3 & 630 : n = 3 \end{array}$$

7. Вылічы і выканай праверку.

$$\begin{array}{lll} 152 \cdot 3 & 318 \cdot 2 & 236 \cdot 4 \\ 428 : 2 & 696 : 3 & 636 : 3 \\ & & 464 : 8 \end{array}$$

8. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$429 : 2 \quad 698 : 3 \quad 359 : 3 \quad 825 : 2$$

9. Параўнай.

$$\begin{array}{ll} 140 \text{ ц} \cdot 6 ? 140 \text{ ц} \cdot 5 + 140 \text{ ц} \\ 150 \text{ г} \cdot 4 ? 150 \text{ г} \cdot 6 - 150 \text{ г} \end{array}$$

- 10.** У першы дзень сабралі 2 ц вінаграду і ў другі дзень — столькі ж кілаграмаў. З усяго вінаграду зрабілі разынкі. Колькі кілаграмаў разынак атрымалася, калі іх маса роўная $\frac{1}{4}$ масы сабранага вінаграду?
- 11.** У шасці аднолькавых упакоўках 144 кнігі. Колькі кніг у трох такіх упакоўках?
- 12.** Купілі 9 ручак і 6 фламастараў. За ўсе ручкі заплацілі столькі ж грошай, колькі за ўсе фламастары. Знайдзі цану фламастара, калі цана ручкі — 60 к.
- 13.** На сем аднолькавых блузак трэба прышыць 56 гузікаў, пароўну на кожную. У швачкі ёсць 80 гузікаў. Ці хопіць ёй гэтых гузікаў для дзевяці блузак?
- 14.** Складзі і раши задачу.

1

80 км/г

90 км/г

?

2

80 км/г

?

500 км

- 15.** Два цягнікі ў 21 г адправіліся ад вакзала ў супрацьлеглых напрамках саскарасцямі 95 км/г і 87 км/г. На якой адлегласці яны апынуліся адзін ад аднаго праз 3 г?
- 16.** Аўтобус выехаў з Кобрына ў 11 г 20 мін, а прыехаў у Брэст праз 1 г 15 мін. А якой гадзіне аўтобус прыехаў у Брэст?
- 17.** Начарці прамавугольнік з даўжынямі старон 5 см і 3 см. Вылічы перыметр гэтага прамавугольніка. Начарці квадрат з таким жа перыметрам.

Урокі 134–140

Правер сябе

1. Знайдзі, у якім выпадку няправільна выканана дзяленне з астачай.

A $683 : 2 = 341$ (аст. 1)

B $569 : 5 = 113$ (аст. 3)

B $800 : 7 = 114$ (аст. 2)

G $914 : 4 = 228$ (аст. 2)

2. Знайдзі, у якім выпадку няправільна выканана множанне лікаў.

A
$$\begin{array}{r} 296 \\ \times 3 \\ \hline 888 \end{array}$$

B
$$\begin{array}{r} 174 \\ \times 4 \\ \hline 696 \end{array}$$

V
$$\begin{array}{r} 138 \\ \times 7 \\ \hline 956 \end{array}$$

G
$$\begin{array}{r} 169 \\ \times 5 \\ \hline 845 \end{array}$$

3. Знайдзі, у якім выпадку няправільна выканана параўнанне.

A $1 \text{ г} - 28 \text{ мін} < 36 \text{ мін}$

B $12 \text{ г} + 19 \text{ г} > 1 \text{ сут.}$

B $24 \text{ с} + 54 \text{ с} > 1 \text{ г}$

G $1 \text{ сут.} - 14 \text{ г} < 10 \text{ г}$

4. Знайдзі правільны адказ задачы.

З двух гарадоў адначасова адправіліся насустрэч адзін аднаму два цягнікі і сустрэліся праз 4 г. Скорасць першага цягніка была 90 км/г, а другога — 110 км/г. Знайдзі адлегласць паміж гарадамі.

A 200 км

B 440 км

V 360 км

G 800 км

5. Галія запрасіла Ягора на дзень нараджэння. У доме, у якім жыве Галія, 10 пад'ездоў, па 36 кватэр у кожным. У якім пад'ездзе жыве Галія, калі нумар яе кватэры 188?

A 5

B 2

V 6

G 8

Заданні і праекты

1. Прачытайце задачу, раслумачце табліцу.

Ад вёскі Дружная да пасёлка Вясёлы вядуць 4 дарогі, а ад пасёлка Вясёлы да горада Знакаміты — 3 дарогі. Колькімі дарогамі можна доехаць ад вёскі да горада?

	Дарога А	Дарога Б	Дарога В
Дарога 1	1А	1Б	1В
Дарога 2	2А	2Б	2В
Дарога 3	3А	3Б	3В
Дарога 4	4А	4Б	4В

2. Алесь і Яна складаюць схему дарожак на школьнім участку. Колькімі дарожкамі можна дайсці ад ганка школы да варот? Абазначце дарожкі лічбамі і літарамі, складзіце табліцу.

Складзіце схему дарожак і падобную табліцу для вашага школьнага ўчастка.

(Назва ўстановы адукацыі)

Наву- чальны год	Імя і прозвішча вучня	Стан вучэб- нага дапа- можніка пры атрыманні	Адзнака вучню за карыстаннне вучэбным дапаможнікам
20 /			
20 /			
20 /			
20 /			

Вучэбнае выданне

Мураўёва Галіна Леанідаўна
Урбан Марыя Анатольеўна

МАТЭМАТЫКА

Вучэбны дапаможнік для 3 класа
ўстаноў агульной сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання

У дзвюх частках

Частка 2

Нач. рэдакцыйна-выдавецкага аддзела **С. П. Малаяўка**
Рэдактар **Н. М. Мамчыц**

Мастакі **I. В. Лазерка, Ю. М. Галавейка, А. А. Ламанава**
Мастацкі рэдактар **Н. А. Хромава**
Камп'ютарная вёрстка **Я. І. Архіпавай**
Карэктары **Н. В. Федарэнка, Г. М. Мазіна**

Падпісана да друку 09.11.2021. Фармат 70x100/16. Папера афсетная.
Друк афсетны. Ум. друк. арк. 11,05. Ул.-вид. арк. 4,5. Тыраж 15 413 экз. Заказ

Навукова-метадычна ўстанова «Нацыянальны інстытут адукацыі»
Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюджвалыніка друкаваных выданняў
№ 1/263 ад 02.04.2014. Вул. Карава, 16, 220004, г. Мінск

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецтва “Беларускі Дом друку”».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвалыніка
друкаваных выданняў № 2/102 ад 01.04.2014. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, г. Мінск